Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031

Waterschap Zuiderzeeland
Postbus 229
8200 AE Lelystad
telefoon: (0320) 274 911
waterschap@zuiderzeeland.nl
www.zuiderzeeland.nl

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Inleiding 4
Leeswijzer programmabegroting 7

Beleidsbegroting 10

1. Programma Bestuur en omgeving 11

1.1. Wat willen we bereiken? 11
1.2. Wat gaan we daarvoor doen? 11
1.3. Wat mag het kosten? 21

2. Programma Waterveiligheid 23

2.1. Wat willen we bereiken? 23
2.2. Wat gaan we daarvoor doen? 23
2.3. Wat mag het kosten? 31

3. Programma Voldoende en gezond water 33

3.1. Wat willen we bereiken? 33
3.2. Wat gaan we daarvoor doen? 33
3.3. Wat mag het kosten? 46

4. Programma Schoon, gezuiverd water 48

4.1. Wat willen we bereiken? 48
4.2. Wat gaan we daarvoor doen? 48
4.3. Wat mag het kosten? 59

5. Programma Financiën, organisatie en informatie 62

5.1. Wat willen we bereiken? 62
5.2. Wat gaan we daarvoor doen? 62
5.3. Wat mag het kosten? 67

6. Overzicht programmatotalen en raming belastingopbrengsten 69

6.1. Overzicht programmatotalen 69
6.2. Waterschapsbelastingen 70

Paragrafen 79

7. Paragrafen 80

7.1. Externe en interne ontwikkelingen 80
7.2. Uiteenzetting financiële positie 82
7.3. Assetmanagement 93
7.4. Bedrijfsvoering 96
7.5. Verbonden partijen 96
7.6. Openbaarheidsparagraaf 98

Exploitatiebegroting 101

8. Exploitatiebegroting naar kostensoort 102
9. Exploitatiebegroting naar kostendrager 103
10. Geprognosticeerde balans 104
11. Overzicht ontwikkeling loonsom 105

Inleiding

Inleiding

Verder bouwen aan een veilig en toekomstbestendig beheergebied
Waterschap Zuiderzeeland werkt aan een brede en blijvende opgave: zorgen voor veilige dijken, voldoende en gezond water en een doelmatige zuivering van afvalwater. De koers die hiervoor de afgelopen jaren is ingezet is opgenomen in de Kadernota (AB 30 juni 2026). Vanuit onze zorgplicht richten we ons daarbij op het tijdig voldoen aan wettelijke normen, taken en vastgestelde doelstellingen uit onder andere het waterbeheerplan. Deze koers vormt de basis voor de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2031. Klimaatverandering, ruimtelijke ontwikkelingen en de druk op waterkwaliteit maken de opgaven complexer. Ook vragen de huidige ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, veiligheid en geopolitiek extra aandacht. Inwoners, (agrarische) bedrijven, natuurorganisaties en andere samenwerkingspartners moeten kunnen blijven rekenen op een waterschap dat zijn verantwoordelijkheid neemt en zorgvuldig omgaat met de beschikbare middelen.

Onze opgaven vragen om blijvende investeringen en doordacht onderhoud
De komende jaren investeren we in waterveiligheid, het watersysteem en de afvalwaterketen. De versterking van de IJsselmeerdijk is in uitvoering en voor onder andere de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk en de Oostvaardersdijk bereiden we versterkingen voor. Ook de uitbreiding en verduurzaming van de zuivering in Almere, het vergroten van de waterbeschikbaarheid en de vervanging van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing vragen de komende jaren aandacht en middelen. Daarnaast zijn beheer, onderhoud en tijdige vervanging van onze bedrijfsmiddelen nodig om de continuïteit van onze taakuitvoering te waarborgen. Bij ons werk maken we steeds een zorgvuldige afweging tussen de urgentie van de opgave, de uitvoerbaarheid en de effecten voor de langere termijn.

Water en bodem als basis voor de toekomst
De gevolgen van klimaatverandering zijn steeds duidelijker merkbaar. Langere perioden van droogte, extreme neerslag en een beperkte beschikbaarheid van zoetwater vragen om een watersysteem dat veerkrachtig kan reageren op die veranderende omstandigheden. Naast de gevolgen van klimaatverandering staan we ook voor uitdagingen op het gebied van waterkwaliteit. Onze waterkwaliteit voldoet niet aan de KRW-eisen, onder andere door de aanwezigheid en het gebruik van verschillende zorgwekkende stoffen die het water- en bodemsysteem onder druk zetten. We hebben de grenzen van het water- en bodemsysteem in kaart gebracht. De conclusie is helder: ons water- en bodemsysteem heeft maakbaarheidsgrenzen. Er is daarom onder andere bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen een sturende rol nodig van wat ons water en de bodem nodig heeft om veerkracht te behouden.

Om onze rol hierbij stevig te kunnen vervullen maken we als waterschap concreet wat water en bodem sturend voor ons waterschap betekent. Daarvoor brengen we de benodigde informatie over de staat van water en bodem in kaart en inzichten vertalen we door naar beleid en naar onze instrumenten zoals de waterschapsverordening. We gaan het gesprek aan met onze partners in het gebied en samen met onze partners en belanghebbenden werken we aan een inrichting die rekening houdt met de beschikbaarheid en kwaliteit van water en bijdraagt aan een toekomstbestendige, robuuste leefomgeving.

Zorgplicht als basis, koersvast naar de toekomst
De wettelijke zorgplicht voor veilig, voldoende en schoon water vormt de basis van ons handelen. De omvang en urgentie van de opgaven maken het noodzakelijk om de ingezette koers voort te zetten. Tegelijkertijd moet die koers betaalbaar en uitvoerbaar blijven. Daarom blijven we kritisch op de manier waarop we onze middelen inzetten en zoeken we waar mogelijk naar doelmatige en toekomstgerichte oplossingen. Veranderende omstandigheden kunnen aanleiding geven om keuzes, planning of uitvoering bij te stellen; onze wettelijke taakuitvoering blijft daarbij het uitgangspunt.

Werken aan versterking van de weerbaarheid in een zorgelijke geopolitieke situatie
De geopolitieke situatie is zorgelijk en brengt aanzienlijke onzekerheden en dreigingen met zich mee. Met de inwerkingtreding van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke) krijgt het waterschap daarbij een wettelijke verantwoordelijkheid om de weerbaarheid van zijn kritieke taken te versterken. Het gaat daarbij om het vermogen om onze publieke taken ook bij verstoringen zo lang en zo goed mogelijk te blijven uitvoeren. Ontwikkelingen op het gebied van veiligheid, klimaat, energievoorziening en digitale dreigingen maken dit steeds relevanter. We investeren daarom in onze crisisorganisatie, digitale veiligheid, bedrijfszekerheid en de ontwikkeling van data en technologie en stellen hiervoor extra middelen beschikbaar.

Een nieuw bestuur bouwt verder na de verkiezingen; het Waterbeheerprogramma 2028-2033 wordt opgesteld
2027 staat ook in het teken van de waterschapsverkiezingen en de komst van een nieuw Algemeen Bestuur. De Strategische Verkenning 2100 en de inzichten die deze verkenning biedt worden overgedragen aan het nieuwe bestuur. Ook wordt gewerkt aan een nieuw Waterbeheerprogramma voor de periode 2028-2033. Dit programma wordt in samenhang met de actualisatie van het Regionaal Waterprogramma opgesteld. De doelen en maatregelen uit het nieuwe Waterbeheerprogramma 2028-20233 zullen vanaf 2028 integraal deel gaan uitmaken van de begroting en meerjarenraming.

Een turbulente geopolitieke omgeving
De omgeving waarin wij onze taken uitvoeren blijft aan verandering onderhevig. Internationale spanningen, ontwikkelingen in het Midden-Oosten en handelsconflicten zorgen voor economische onzekerheid en kunnen doorwerken in prijzen en beschikbaarheid van onder meer energie, chemicaliën en onderhoudsmaterialen. De ervaringen van de afgelopen jaren laten zien dat dergelijke ontwikkelingen ook direct gevolgen kunnen hebben voor de kosten onze bedrijfsvoering en de hoogte van onze investeringen. Daarnaast spelen binnen Nederland knelpunten zoals de druk op de woningbouw, beperkte ruimte op het elektriciteitsnet en de stikstofproblematiek. Deze ontwikkelingen kunnen de uitvoering van projecten vertragen, kosten beïnvloeden en de complexiteit van onze opgaven vergroten. Dat vraagt om een flexibele aanpak en het vermogen om tijdig bij te sturen wanneer omstandigheden veranderen.

Zorgvuldig investeren, financieel gezond blijven
De omvang van onze opgaven vraagt om substantiële investeringen, terwijl we tegelijkertijd oog moeten houden voor de financiële positie van het waterschap en de ontwikkeling van de lasten voor inwoners en bedrijven. Niet alle toekomstige ontwikkelingen zijn op dit moment volledig te voorzien. Naast de effecten van externe ontwikkelingen kunnen ook de keuzes van het nieuwe bestuur en de uitkomsten van het nieuwe Waterbeheerprogramma leiden tot aanpassingen in de meerjarenraming. Met de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2031 geven we invulling aan de huidige opgaven met behoud van een financieel gezonden positie. Zo bouwen we verder aan een veilig, robuust en toekomstbestendig Zuiderzeeland.

Waterschapslasten
De begroting laat een lastendrukstijging zien die voor de verschillende categorieën tussen 8,7% en 10%. Voor eenpersoonshuishoudens met een huur- of koopwoning stijgt met de lastendruk respectievelijk +9,4% en +9,1%, en voor meerpersoonshuishoudens met een huur- of koopwoning met respectievelijk +9,8% en +9,5%.Voor agrarische bedrijven bedraagt de stijging +9,6%, voor industriële bedrijven +10%. Voor woningbouwcorporaties en natuurorganisaties is sprake van een stijging met respectievelijk 8,7% en 9,6%.
Voor inwoners die de waterschapsbelasting niet kunnen betalen, is kwijtschelding mogelijk als zij aan de voorwaarden voldoen. Het Algemeen Bestuur heeft besloten om de mogelijkheden hiervoor vanaf 2027 te verruimen.

Onze missie[1]

Het beschermen tegen overstromingen, het zorgen voor schoon en voldoende water en het zuiveren van afvalwater zijn essentieel om veilig en gezond te kunnen blijven wonen, werken en recreëren op de bodem van de vroegere Zuiderzee. Daarom is de zorg voor het watersysteem, het zuiveringssysteem en de dijken toevertrouwd aan Waterschap Zuiderzeeland, als functionele overheid.

Onze visie

Wij zorgen voor water als onderdeel van de leefomgeving. Ons werk voeren we uit in een voortdurend veranderende omgeving, waarbij we oog hebben voor de uitdagingen die daaruit voortkomen. In het beheergebied komen de grenzen van het huidige gebruik van het watersysteem in zicht. Daarnaast staan we, net als in de rest van Nederland, voor enkele grote opgaven. Zoals aanpassen aan klimaatverandering, bevorderen van biodiversiteit en een grote woningbouwopgave. Ook heeft ons land te maken met ingrijpende hervormingen, waaronder de energietransitie, de verduurzaming van de landbouw, de omschakeling naar een circulaire economie en de digitale transformatie. Dit alles krijgt zijn beslag in onze werkwijzen en in de leefomgeving, waar het een beroep doet op het watersysteem en een claim legt op de schaarse ruimte.

We verbinden onze wateropgaven en bedrijfsmiddelen met de maatschappelijke opgaven en transities. De urgentie is hoog, er is geen tijd te verliezen. Daarom richten we het beheergebied waterrobuust en klimaatbestendig in. We investeren fors in het watersysteem, zodat er ook in de toekomst voldoende water is bij langdurige droogte én voldoende bescherming bij hoogwater. Ook verduurzamen we onze eigen bedrijfsvoering: we verminderen de CO2-uitstoot en het energiegebruik, we vergroten het aandeel duurzame energie, we winnen meer energie en grondstoffen terug uit afvalstromen en bevorderen de biodiversiteit op onze dijken en rond onze watergangen, gemalen en zuiveringen.

Als functionele democratie is het waterschap verantwoordelijk voor het waterbeheer. Ons Algemeen Bestuur zet de koers van het waterschap uit door alle belangen af te wegen en op een transparante manier verantwoording af te leggen. We doen ons werk tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. We zijn een rolbewuste waterpartner en zetten onze kennis en bedrijfsmiddelen in om samen met partners oplossingen te zoeken voor gedeelde opgaven. Via onze projecten maken we de verbinding met onze inwoners. We verbeteren onze werkprocessen en onze dienstverlening door datagedreven te werken en door gebruik te maken van kunstmatige intelligentie.

[1] De missie en visie van het waterschap is gebaseerd op het huidige waterbeheerprogramma 2022-2027. In het waterbeheerprogramma 2028-2033 vindt ook een actualisatie plaats van de missie en visie.

Leeswijzer programmabegroting

Indeling programma's
In deze begroting 2027 en meerjarenraming 2028-2031 staan vijf programma's centraal:
1. Bestuur en omgeving
2. Waterveiligheid
3. Voldoende en gezond water
4. Schoon, gezuiverd water
5. Financiën, organisatie en informatie

Deze vijf programma's kennen ieder een eigen strategisch doel. Dit strategische doel is uitgewerkt in tactische doelen en vervolgens in maatregelen. Aan het einde van deze leeswijzer vindt u de visualisatie van de programma's met de strategische doelen en de tactische doelen die in deze begroting zijn opgenomen.

Opzet programma's
De programma's hebben een vaste opzet. Het eerste deel gaat in op de vraag: Wat willen we bereiken? In dit onderdeel worden de doelen beschreven. Het tweede deel - Wat gaan we daarvoor doen? - bespreekt de ontwikkelingen die voor het halen van de doelen belangrijk zijn, bijvoorbeeld nieuw beleid of een beleidsintensivering. Het derde deel - Wat mag het kosten? - laat de netto lasten van het programma zien.

Waterschap Zuiderzeeland maakt onderscheid tussen 'reguliere' en 'speciale' investeringsprojecten en exploitatieprojecten. Speciale investerings- en exploitatieprojecten zijn projecten met een hoger risico, grote impact op de taakuitvoering en/of het beleid van het waterschap. Deze projecten worden apart door het Algemeen Bestuur aangewezen en de beleidsmatige kaders worden vastgesteld voordat het college kan starten met de uitvoering. Op basis van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie worden met de vaststelling van de begroting ook de voorgenomen investeringsuitgaven van de reguliere investeringsopgave uit de investeringsplanning geautoriseerd, voor zover de aanvangsdatum van de betreffende investeringsprojecten in het begrotingsjaar ligt. In paragaaf 3 van de programmahoofdstukken zijn deze investeringen vermeld.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
Per programma staan de netto lasten aangegeven. Deze programmalasten worden betaald uit de algemene dekkingsmiddelen, waarvan de watersysteemheffing en zuiveringsheffing de belangrijkste zijn. De algemene dekkingsmiddelen staan in een apart overzicht.

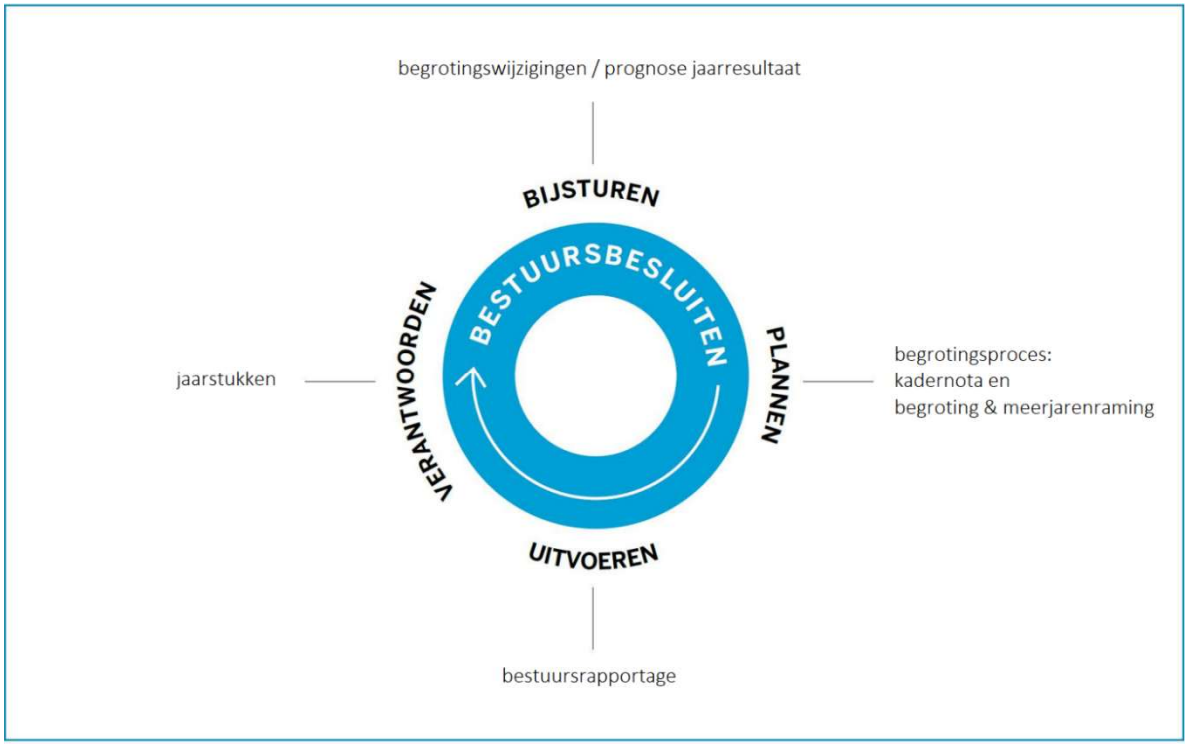
Paragrafen
Zoals geregeld in artikel 4.13 lid 2 en 3 van het Waterschapsbesluit staan in deze begroting de verplichte paragrafen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de programma's en staan onder een apart kopje. De stand van zaken van de bedrijfsvoering en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie. De paragraaf Bedrijfsvoering zelf geeft informatie over de financiële rechtmatigheid en de maatregelen die worden ondernomen om afwijkingen van de financiële rechtmatigheid te voorkomen. De paragraaf externe en interne ontwikkelingen geeft invulling aan art. 4.9 van het Waterschapsbesluit. De openbaarheidsparagraaf geeft invulling aan art. 3.5 van de Wet open overheid.

Bestuurlijke planning en control
De sturing binnen Waterschap Zuiderzeeland wordt ondersteund door de planning-en-controlcyclus (P&C-cyclus). Hiervoor hanteert het waterschap een bestuurlijk planning-en-controlmodel, waarin wordt gestuurd op doelen, activiteiten en de inzet van middelen. De inhoudelijke sturing op de doelen door het bestuur vindt primair plaats via alle bestuursbesluiten die gedurende het jaar worden genomen. Op basis van bestuursvoorstellen worden keuzes gemaakt en kaders gesteld inclusief de bijbehorende consequenties. De P&C instrumenten ondersteunen de sturing door het bestuur en faciliteren (vooral ook) het integrale inzicht op basis waarvan kan worden (bij)gestuurd. In het totale begrotingsproces is de kadernota een belangrijk instrument. Bij de vaststelling van de

kadernota maakt het Algemeen Bestuur een integrale meerjarige afweging geeft het Algemeen Bestuur kaders en prioriteiten mee voor het opstellen van de begroting en meerjarenraming. De kadernota bevat ook de uitgangspunten voor het tariefscenario. De kadernota wordt uitgewerkt in de begroting, waarin alle eerder genomen bestuursbesluiten worden meegenomen. Uiteraard is de vaststelling van de begroting ook een besluit en is de B&MR de basis waarop in het lopende jaar wordt gestuurd. Tijdens het begrotingsjaar wordt de Bestuursrapportage aangeboden. Dit is een afwijkingenrapportage die het AB meeneemt in de voortgang van de uitvoering van de begroting. Na afloop van het begrotingsjaar worden de Jaarstukken opgesteld. Deze bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

In de figuur hieronder staat schematisch de bestuurlijke planning-en-controlcyclus met de bijbehorende P&C-instrumenten.

PLANNING EN CONTROLCYCLUS WATERSCHAP ZUIDERZEELAND

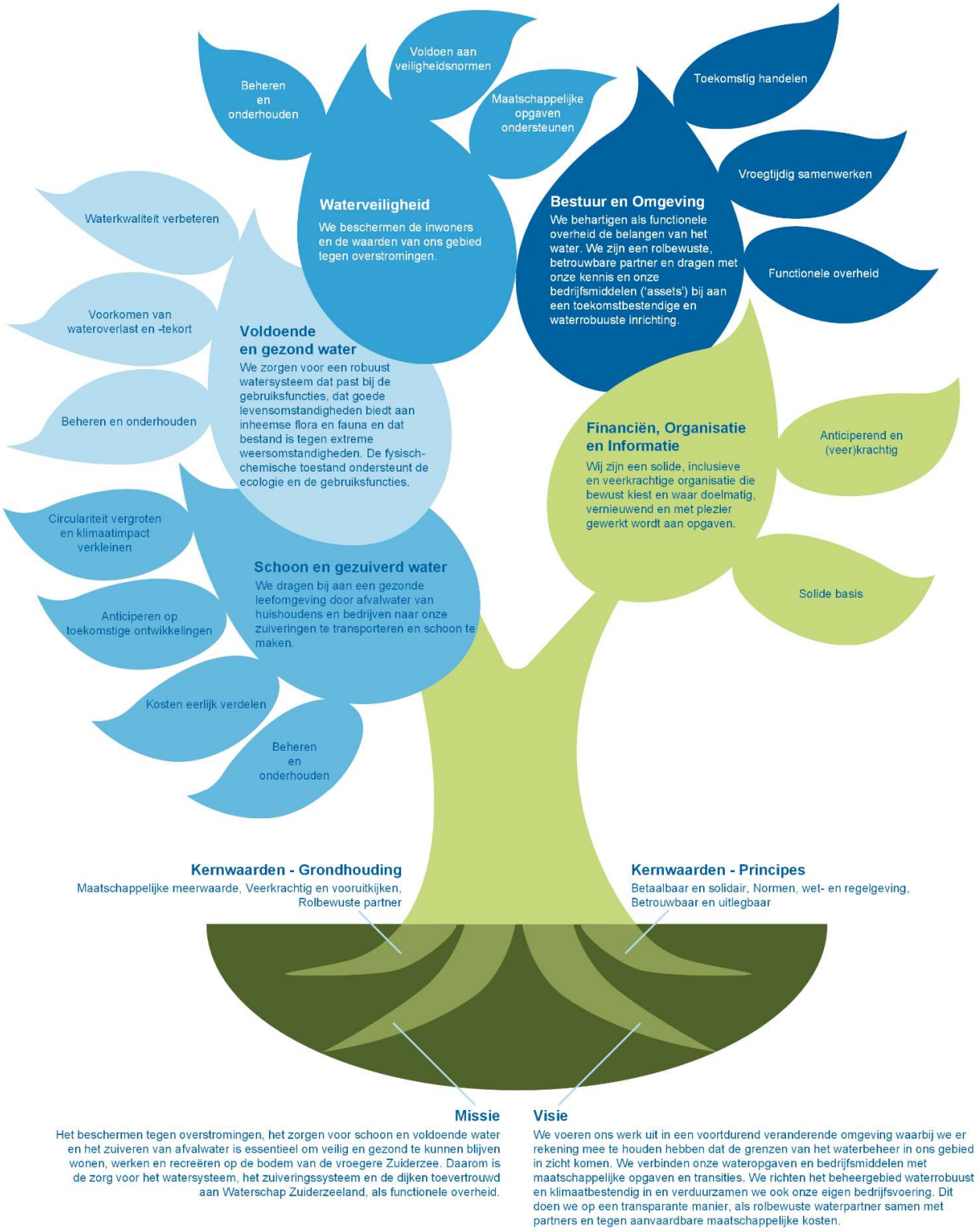


PLANNING EN CONTROL INSTRUMENTEN IN RELATIE TOT HET BEGROTINGSPROCES:

Instrument	Rol bestuur
Bestuursprogramma / collegeplan	Prioriteren en accenten zetten voor bestuursperiode.
Bestuursbesluiten	Sturen en kaders stellen.
Kadernota	Integraal beeld van de meerjarige verwachting op het gebied van beleidsmatige en financiële ontwikkelingen. Kaders stellen voor de komende begroting & meerjarenraming.
Technische notitie	Kennisnemen van de technische actualisatie van cijfers in de kadernota.
Begroting	Vaststellen van de basis voor de uitvoering van de beleidsplannen en het reguliere beheer in het begrotingsjaar (toetsingskader voor het Algemeen Bestuur).
Meerjarenraming	Integraal document met de begroting. Vaststellen van de doelen en inzet van het waterschap voor de komende planperiode.

Doelenboom van Waterschap Zuiderzeeland

"Wij zijn Waterschap Zuiderzeeland, water beweegt ons."



Visualisatie programma's met strategische doelen (binnenste bladen) en de tactische doelen (buitenste bladen)

Beleidsbegroting

1. Programma Bestuur en omgeving

1.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We behartigen als functionele overheid de belangen over het water. We zijn een rolbewuste, betrouwbare partner en dragen met onze kennis en onze bedrijfsmiddelen (assets) bij aan een toekomstbestendige en waterrobuuste inrichting. We werken omgevingsbewust (samen) aan complexe maatschappelijke opgaven met water als kerntaak.

Tactische doelen van Bestuur en omgeving

- Functionele overheid: Het waterschap bestuurt rolbewust, transparant en betrouwbaar.
- Vroegtijdig samenwerken: Waterbelangen zijn geborgd in ruimtelijke en economische opgaven, waarbij we vroegtijdig samenwerken met onze gebiedspartners.
- Toekomstig handelen: Er wordt ruimschoots voldaan aan de regionale en nationale klimaat-, energie- en biodiversiteitsdoelstellingen door onze watertaken te verbinden met maatschappelijke opgaven en transities.

1.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Functionele overheid

Verruiming kwijtschelding vanaf 2027
Met ingang van 2027 wordt uitvoering gegeven aan de verruimde kwijtscheldingsregeling. Het Algemeen Bestuur heeft begin 2026 besloten gebruik te maken van de vier wettelijke verruimingsmogelijkheden voor kwijtschelding. Deze verruiming verbetert de toegang tot kwijtschelding en sluit beter aan bij de financiële draagkracht van huishoudens. De verruimde regeling heeft vanaf 2027 beperkte gevolgen voor zowel de uitvoering als voor de geraamde belastingopbrengsten.

Rechtmatige verkiezingen en nieuw bestuur
In maart 2027 zijn de Waterschapsverkiezingen en kiezen inwoners van het beheergebied Zuiderzeeland een nieuw waterschapsbestuur. Sinds begin 2026 werkt het waterschap aan de voorbereidingen. Daarbij zijn er drie sporen:

- Rechtsgeldige verkiezingen;
- Bekendheid van de verkiezingen en het werk van het waterschap en
- Het inwerkprogramma voor nieuwe bestuursleden.

Samen met de Unie van Waterschappen neemt het waterschap deel aan het overleg met de Kiesraad. De Kiesraad ondersteunt de waterschappen bij de verschillende processen uit de Kieswet en ontwikkelt handleidingen en modellen voor de waterschapsverkiezingen.
In 2027 zal het Centraal stembureau meerdere zittingen houden; de kandidaatstellingen en de vaststelling van de verkiezingsuitslag zijn de belangrijkste mijlpalen.
Voor de verkiezingen van de geborgde zetels zijn in overleg met de Unie, de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren en de Land- en Tuinbouw Organisatie Noord de kiesreglementen geactualiseerd en inmiddels in het Waterschapsblad gepubliceerd.

Voor het nieuwe bestuur wordt ook een inwerkprogramma voorbereid. Via dit programma worden bestuurders ingewerkt voor hun rol als AB-lid en de bestuurlijke werkwijze binnen het waterschap. Ook krijgen de bestuurders informatie over de uitdagingen voor het watersysteem en het waterschap, en het werk van het waterschap. Zo moet het inwerkprogramma de bestuurders ondersteunen in hun rol. In het inwerkprogramma, en gedurende de hele bestuursperiode, is er ook speciale aandacht voor het thema integriteit en bestuurlijke weerbaarheid. Dit is belangrijk omdat integriteit een belangrijke basis is voor goed bestuur.

We vergroten de bekendheid van het waterschap en de kennis over hoe we als democratische instelling functioneren
Voor de communicatie rondom de waterschapsverkiezingen werken we langs meerdere sporen. In het voorjaar van 2027 sluiten we aan bij de landelijke opkomstbevorderende campagne van de Unie van Waterschappen, met extra aandacht voor jongeren, en vertalen we deze regionaal door. Daarnaast zoeken we nadrukkelijk de verbinding met het thema educatie en met de provincie, zodat inwoners via verschillende kanalen worden bereikt.

Weerbaarheid en veerkracht
In 2026 lag de nadruk op uitval van primaire processen en zijn maatregelen genomen voor de noodstroomvoorziening en noodcommunicatie. Ook zijn crisisplannen geactualiseerd en is er een inzetplan gemaakt. In de periode 2027-2030 wordt de aanpak verbreed naar alle kritieke processen van Zuiderzeeland. Daarvoor ontwikkelen we in 2026 een programmaplan weerbaarheid en veerkracht om het vermogen van Zuiderzeeland te vergroten om bij grootschalige verstoring door geopolitieke of klimaatontwikkelingen de primaire processen zo lang en zo goed mogelijk, met een minimum van 72 uur, te kunnen blijven uitvoeren. Dit programmaplan, inclusief financiële consequenties leggen we begin 2027 besluitvormend voor. Concrete aandachtspunten voor 2027 zijn continuïteit in afvalwatertransport en zuiveren, doorontwikkeling van de crisisorganisatie en implementatie van de Wet weerbaarheid kritische entiteiten (Wwke). Zelfredzaamheid en communicatie met inwoners en bedrijven, en een weerbare ambtelijke en bestuurlijke organisatie komt aan bod in het programmaplan. Voor de jaren daarna actualiseren we jaarlijks dit programma op basis van de ontwikkelingen. Landelijke en regionale samenwerking met waterschappen, mede-overheden en de veiligheidsregio is een belangrijk deel van de aanpak, evenals een nauwe samenhang met het vergroten van de digitale veiligheid.

Crisisorganisatie is voorbereid op complexe crises en langdurige verstoringen
De crisisorganisatie blijft zich ontwikkelen om voorbereid te zijn op de toenemende complexiteit van crises en de hoge verwachtingen ten aanzien van crisisbeheersing. In 2026 zijn de crisis-, bestrijdings- en continuïteitsplannen geactualiseerd en is geïnvesteerd in de voorbereiding op uitval van primaire processen, onder andere door maatregelen voor noodcommunicatie. In 2027 wordt onderzocht welke organisatorische, inhoudelijke en interne opschaling nodig is om de crisisorganisatie toekomstbestendig en wendbaar te houden. Daarbij wordt ook een visie op crisisbeheersing ontwikkeld, waarin de ambitie, uitgangspunten en prioriteiten voor de verdere ontwikkeling van de crisisorganisatie worden vastgelegd. Daarnaast is aandacht voor opleiden, trainen en oefenen, informatiemanagement, kennisborging en de samenwerking binnen het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland (PCWMN), de veiligheidsregio en andere crisispartners. Zo blijft de crisisorganisatie in staat om verstoringen en crises effectief te beheersen en een betrouwbare bijdrage te leveren aan de continuïteit van de taakuitvoering.

Aanpak van ondermijning
De afspraken uit de Flevolandse Norm 2.0 zijn vervuld. Het accent lag vooral in het bewust worden van hoe ondermijning is te herkennen. Eind 2026 start het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Midden-Nederland (RIEC MN) met de uitvoering van een weerbaarheidsscan. De uitkomsten worden gebruikt voor een plan van aanpak om onze rol in ondermijning in de komende jaren structureel in te bedden.

Beleidshuis nader invullen en actualiseren van de regels in Waterschapsverordening gaan door.
In 2027 brengen we stap voor stap het huis op orde conform de eind 2026/begin 2027 met het Algemeen Bestuur gedeelde termijnkalender Beleidshuis en het in 2026 opgestelde ambtelijke plan van aanpak. We onderwijzen de organisatie in werken conform de beleidscyclus. Op verschillende beleidsterreinen gaan we in de komende jaren nog bestuurlijk keuzes maken zoals: waterkwaliteit, Water en Bodem sturend, watergebruik en indirecte lozingen. Een deel van deze actualisaties in het beleid en de beleidsregels zal leiden tot aanpassingen in de Waterschapsverordening.

Het waterschap zet zich in voor actuele en toekomstbestendige omgevingsdocument en actualiseert daarom jaarlijks de Waterschapsverordening en de legger. Een actuele verordening en legger draagt bij in de bescherming van ons beheergebied. Dat gebeurt niet alleen door het opschrijven van nieuwe regels, maar vooral ook door het actief in gesprek blijven met de omgeving en het toegankelijk ontsluiten van informatie op de legger keringen en watersysteem.

De Blue Deal gaat de derde fase in
In 2026 heeft ons Blue Deal Awash partnerschap een zeer goede beoordeling gekregen van een externe evaluator. Wij starten in 2027 met de derde fase van de Blue Deal. Bij de uitvoering van ons Meerjarenplan 2027-2030 staan institutionalisering en verduurzaming van onze resultaten centraal. Het gaat met name om resultaten op droogtebestrijding, waterverdeling, landschapsherstel, bescherming waterkwaliteit, bestuurlijke samenwerking en besluitvorming, sociale inclusie en klimaat adaptie. Het Blue Deal Programma Bureau heeft ons Meerjarenplan 2027-2030 inmiddels goedgekeurd en het ministerie van Buitenlandse Zaken zal binnenkort de subsidie voor deze fase toekennen.

De DWA-visie 2030 doorvertalen binnen Zuiderzeeland
In 2026 is op hoofdlijnen een aanpak bepaald om de DWA-visie 2030 door te vertalen naar de eigen organisatie. Dit is in het najaar beeldvormend in het AB besproken. Met name de internationale kennisagenda staat centraal. Het college zal de aanpak vaststellen en de uitvoering hiervan vanaf 2027 ter hand nemen.

Financiële rechtmatigheid
In 2026 heeft het college voor het eerst zelf verantwoording afgelegd over de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening 2025. Hierbij zijn afwijkingen vastgesteld in het kader van de begrotingsrechtmatigheid en bij de naleving van procedures voor EU-aanbestedingen. De oorzaken zijn geanalyseerd en er zijn verbeteracties ingezet om de uitvoering van de processen en procedures aan te scherpen. Deze verscherping wordt doorgezet in 2027.

Versterken risicomanagement
In 2027 actualiseren we het risicobeleid en vervolgen we het versterken van het risicomanagement. De focus ligt op het ontwikkelen van een meer samenhangende en risicogerichte aanpak, waarbij risico's organisatiebreed en gestructureerd in beeld worden gebracht. Dit draagt bij aan het treffen van passende maatregelen, ook om stapeling van risico's te voorkomen. We versterken de verbinding tussen strategische en operationele risico's. Ook borgen we risicomanagement in onze organisatie.

<u>Doorlopende maatregelen Functionele overheid</u>
1. Uitvoeren van het beleidskader Internationale samenwerking (doorlopend), bijvoorbeeld de uitvoering van de Blue Deal Awash partnership (Ethiopië).
2. Onderhouden en verbeteren onze calamiteitenorganisatie (doorlopend), bijvoorbeeld door het uitvoeren van crisisoefeningen.
3. De legger, Waterschapsverordening en onderhoudsverordening, als omgevingsdocumenten, actueel en compleet houden (doorlopend)[1]
4. Nieuw: Uitvoeren van de aanpak 'doorvertalen DWA-visie 2030', ter versterking van kennisontwikkeling en taakuitvoering binnen het waterschap (doorlopend)
5. Nieuw: We werken aan de bekendheid van het waterschap en vergroten de kennis over hoe we als functionele overheid functioneren (doorlopend).

<u>Tijdgebonden maatregelen Functionele overheid</u>
6. Het beleid in het beleidshuis conform de eisen van de Omgevingswet publiceren (2030) en daarna compleet en actueel maken en houden (doorlopend).
7. Nieuw: In 2027 worden de procedures voor noodcommunicatiemiddelen opgesteld en beoefend, zodat de inzet hiervan tijdens crises is geborgd.
8. Nieuw: In 2027 worden rechtmatige verkiezingen georganiseerd.
9. Nieuw: In 2027 actualiseren we het risicobeleid.

Vroegtijdig samenwerken

Strategisch traject Algemeen Bestuur
In 2026 is het Algemeen Bestuur een Strategische Verkenning 2100 gestart. De aanleiding was een vraag over hoe de toekomstige lastendruk er uit gaat zien. In het traject dat is ontworpen

[1] De maatregel die bestond binnen programma Waterveiligheid "Het jaarlijks actueel houden van de Waterschapsverordening en Legger" maakt vanaf deze begroting onderdeel uit van deze totaalmaatregel.

verbinden we verleden, heden en toekomst. We willen weten waar we vandaan komen en hoe we er nu voor staan. We willen weten welke toekomstige ontwikkelingen er op het waterschap afkomen en welke keuzes er te maken zijn. De vraag die het bestuur zich vervolgens stelt op basis van al die informatie is "Welke toekomst zien we voor ons en wat heb je te doen om daar te komen?". Die keuzes zullen bepalend zijn voor de toekomstige lastendruk. De vorm die is gekozen is het vastleggen van de verkenning in een website, het verspreiden van de inzichten via nieuwsbrieven en het voeren van strategische gesprekken. In 2027 draagt het huidige Algemeen Bestuur de verkenning over naar het nieuwe bestuur na de waterschapsverkiezingen. Het is aan het nieuwe bestuur om beslissingen te nemen met betrekking tot de nieuwe strategie.

Omgevingsgericht werken steeds meer vanzelfsprekend
Een belangrijk deel van onze doelen wordt gerealiseerd in samenwerking met onze partners en de burgers en bedrijven in ons gebied. We doen dit proactief en constructief en wegen onze inzet af in relatie tot onze taken en belangen.

Water en bodem als de basis voor ruimtelijke plannen
Onze ambitie is om ons water- en bodemsysteem sturend te laten zijn bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en het gebruik van de ruimte. We hebben de afgelopen periode meer zicht gekregen op de grenzen van de maakbaarheid van onze water- en bodemsystemen. Dit inzicht onderstreept de urgentie om de draagkracht van ons water en de bodem te behouden. Draagkracht is het vermogen van deze natuurlijke hulpbronnen om functies te vervullen zoals het leveren van schoon water en het ondersteunen van landbouw, natuur en bebouwing, zonder dat de kwaliteit van de bodem en het water worden aangetast. Een sturende rol van ons water en de bodem bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen leidt tot behoud of zelfs verbetering van deze draagkracht.

Daarom gaan we in 2027 op basis van het verhaal van Water en Bodem sturend in ons beheergebied in gesprek met onze medeoverheden om gezamenlijk te bepalen hoe we deze sturende rol gezamenlijk kunnen toepassen in ruimtelijke planvorming en het gebruik van de ruimte. Op basis van deze gesprekken en onze inzichten en ervaringen stellen we in 2027 de 'Agenda water en bodem' op met daarin de aanpak en het tijdschema voor de ontwikkeling van beleid, afwegingskaders, regelgeving en instrumenten.

Samen maken we Flevoland ontwikkelt door
De samenwerking in het kader van Samen maken we Flevoland gaat gestaag door. Door het groeiend contact in de regio, en tussen rijk en regio, worden telkens grotere en kleine stapjes gezet in de samenwerking en de verschillende afspraken. De regio Flevoland fungeert als voorbeeldregio voor het kabinet om te werken met strategische rijk regio-agenda's. De uitdaging voor 2027 is om van verkenningen en voorbereiding te komen tot uitvoering van projecten en afspraken. Dit vraagt om inhoudelijke inzet van de partners en hiervoor zijn we ook deels afhankelijk van de afwegingen van de landelijke politiek.

Naar derde planperiode deltaprogramma
In 2027 start de derde herijking van het Nationaal Deltaprogramma. Binnen de herijking wordt opnieuw getoetst of het deltaprogramma op koers ligt naar een klimaatbestendig en waterrobuust Nederland in 2050. De derde herijking loopt tot 2033 en gaat over waterveiligheid, zoetwater en klimaatadaptatie. Daarnaast zijn er regionale uitwerkingen zoals het Deltaprogramma IJsselmeergebied.
De focus voor waterveiligheid ligt op de kwetsbaarheid voor overstromingen en het tijdig anticiperen op verdergaande zeespiegelstijging. Voor zoetwater zijn als onderdeel van de tweede herijking maatregelen uitgewerkt die in 2028 in de afspraken worden vastgelegd. Voor ruimtelijke adaptatie is extra aandacht voor het steviger borgen van klimaatadaptatie in de ruimtelijke ordening. In 2027-2028 worden de landelijke doelen op regionaal niveau verder geconcretiseerd en meetbaar gemaakt. De Ontwikkel- en kennisagenda bevat onderzoeks- en kennisvragen voor de derde herijking. We blijven aangesloten bij de onderzoeken binnen het Deltaprogramma IJsselmeergebied. Het gaat om het onderzoek naar het handhaven of mee laten stijgen van gemiddeld winterpeil IJsselmeer/ Markermeer en het stapsgewijs vergroten van de zoetwatervoorraad IJsselmeer / Markermeer.

Sponsstrategie regio Zwolle
Door het NOVEX-programma Regio Zwolle is in 2026 een Sponsstrategie opgeleverd. Een breedgedragen regionale strategie en zeven gebiedsuitwerkingen op stroomgebiedsniveau. De strategie vormt een belangrijke bouwsteen voor de verdere verstedelijkingsstrategie van de regio en de Regionale Investeringsagenda (RIA). In 2027 is een verdere uitwerking in processen en beleid voorzien. Deze uitwerking die ook voor de deelregio Dronten, Urk, Noordoostpolder (DUN) wordt opgesteld gebruiken we om, samen met de Provincie Flevoland, te verkennen in hoeverre deze ook voor de rest van het werkgebied van toepassing zijn.

Vroegtijdig kennis delen met ontwerpers en ruimtelijk ordenaars.
Er is een groot aantal ontwikkelingen in ons beheergebied en het lukt niet om overal bij betrokken te zijn. We maken dan ook een bewuste keuze op basis van belang en impact op het watersysteem, de dijken en de waterketen. Waterschap Zuiderzeeland is actief betrokken bij grootschalige gebiedsontwikkelingen van partners, zoals Almere Pampus, Almere Duin, Oosterwold, Waterfront Lelystad, Oostvaardersoevers en defensieterreinen. We zitten vroeg aan tafel met stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten en ruimtelijke ordenaars. We leveren kennis over het watersysteem, de bodem, de waterkeringen en de waterketen. Samen gaan we aan de slag om te komen tot een robuuste en toekomstbestendige locatiekeuze en inrichting, met wederzijds begrip en met het doel om gezamenlijk maatschappelijke opgaven te realiseren.



Figuur 1 Realisatie dijkreconstructie Almere Duin

Versterking van de weging van het waterbelang bij ruimtelijke ontwikkelingen
De druk op het watersysteem neemt toe door de woningbouwopgave, de energietransitie, investeringen in defensie en ontwikkelingen rond de luchtvaart. Daarom wordt ingezet op de verdere versterking van de weging van het waterbelang binnen ruimtelijke plan- en besluitvorming. Hierbij wordt ingezet op vroegtijdige verankering van het waterbelang in ruimtelijke plannen en besluiten en op structurele samenwerking met gemeenten en de provincie. Zo wordt eraan bijgedragen dat ruimtelijke ontwikkelingen passen binnen de mogelijkheden van het watersysteem en werken we aan een toekomstbestendig en robuust watersysteem.

Programma Landelijk Gebied
In navolging van het tekenen van het Convenant Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied werken we onder aansturing van de provincie met andere ondertekenaars (gemeentes, landbouworganisaties en terreinbeherende organisaties) samen aan een meer integrale uitvoering

van maatregelen in het landelijk gebied. Hierbij geven we onze aandacht vooral aan de thema's waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Door elkaar te informeren over en te betrekken bij de voorbereiding en uitvoering van maatregelen in het landelijk gebied wordt een betere samenhang tussen die maatregelen beoogd.

Doorontwikkeling van kwaliteit, samenwerking en sturing binnen VTH
De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) blijft zich ontwikkelen onder invloed van landelijke kwaliteitseisen, interbestuurlijk toezicht en de toenemende complexiteit van maatschappelijke opgaven. Naast het voldoen aan de wettelijke kwaliteitscriteria werken we in 2027 verder aan het structureel borgen van deskundigheid, proceskwaliteit en samenwerking binnen de VTH-keten. Daarbij wordt invulling gegeven aan de verdere doorontwikkeling van de kwaliteitscriteria voor waterschappen en de opvolging van aanbevelingen uit het 109a-onderzoek naar de sturing op VTH. De VTH-kwaliteitscriteria worden verder verankerd binnen de organisatie en de Big-8-beleidscyclus. Daarnaast versterken we de verbinding tussen beleid, vergunningverlening, toezicht en handhaving, zodat uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid structureel onderdeel zijn van beleidsontwikkeling. Ook zetten we in op de verdere ontwikkeling van monitoring, sturingsinformatie en kwaliteitsborging binnen het VTH-domein. Tegelijkertijd wordt voorbereid op landelijke ontwikkelingen en wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder voorgenomen wijzigingen rondom lozingen en grondwateronttrekkingen. De samenwerking met gemeenten, provincie, omgevingsdienst en andere ketenpartners wordt daarbij verder versterkt.

Digitalisering, innovatie en risicogericht werken binnen VTH
De uitvoering van VTH staat onder druk door toenemende inhoudelijke complexiteit, groeiende gebiedsontwikkelingen en een krappe arbeidsmarkt. Tegelijkertijd bieden digitalisering, datagedreven werken en nieuwe technologieën kansen om de kwaliteit, uniformiteit en doelmatigheid van de uitvoering verder te verbeteren. Daarom wordt in 2027 ingezet op verdere digitalisering, innovatie en een risicogerichte inzet van capaciteit. Het nieuwe zaaksysteem wordt geïmplementeerd en in gebruik genomen, waarmee vergunningverlening, toezicht en handhaving verder worden geharmoniseerd en ondersteund. Daarnaast wordt de inzet van AI verder ontwikkeld ter ondersteuning van vergunningverlening en de bijbehorende processen, met als doel de kwaliteit, uniformiteit en efficiëntie van de uitvoering te vergroten. Ook wordt ingezet op het versterken van datagedreven werken en het verbeteren van managementinformatie en monitoring. Innovatieve toezichtmethoden, waaronder drones, beeldanalyse en andere digitale hulpmiddelen, worden verder ontwikkeld en toegepast. Daarnaast wordt het KRW-toetsingskader geïmplementeerd, waarbij vergunningverlening en toezicht bijdragen aan uitvoerbare en handhaafbare waterkwaliteitsdoelen. De thematische en risicogerichte aanpak van toezicht op onder meer indirecte lozingen, grondwateronttrekkingen, waterstaatswerken en emissies naar het watersysteem wordt voortgezet. Tevens anticiperen we op voorgenomen wijzigingen van de Omgevingswet en aanverwante regelgeving per eind 2027, zodat we actualisatieverplichtingen en gevolgen voor vergunningverlening tijdig in beeld hebben en we passende voorbereidingen kunnen treffen.

<u>Doorlopende maatregelen Vroegtijdig samenwerken</u>
1. Verder ontwikkelen van strategisch omgevingsmanagement en omgevingsgericht werken met onze gebiedspartners (doorlopend).
2. Adviseren bij plan- en beleidsvorming van omgevingspartners (gebiedsprocessen) (doorlopend), zoals:
   - Almere Oosterwold, Duin en Pampus;
   - Oostvaardersoevers;
   - Lelystad Waterfront;
   - Deltaprogramma's.
3. Continueren van inzet op vergunningverlening, toezicht en handhaving (doorlopend).
4. Samenwerken via het samenwerkingsverband Samen maken we Flevoland om de Strategische Agenda Flevoland uit te werken, met specifieke aandacht voor de integratie van de pijler Robuust natuurlijk fundament (doorlopend).

<u>Tijdgebonden maatregelen Vroegtijdig samenwerken</u>
5. Ontwikkelen van het gezamenlijke verhaal over water en bodem in ons beheergebied (2027).

6. Het vaststellen van de agenda "water en bodem sturend" als basis voor het actualiseren en aanvullen van beleid en de vertaling naar regelgeving, verordeningen, toetsingskaders en informatiebronnen (2027).
7. Nieuw: Uitvoeren van een strategische verkenning 2100 met als doel inzicht te verwerven hoe het waterschap zich wil verhouden tot toekomstige ontwikkelingen en wat dat betekent voor tariefsontwikkeling (2027).

Speciaal exploitatieproject	Programma
Oosterwold	**Bestuur en omgeving**

Wat is het doel van dit project?
Waterschap Zuiderzeeland participeert in de gebiedsontwikkeling Oosterwold vanuit onze rol en verantwoordelijkheid. Samen met gemeente Almere, Zeewolde en de provincie Flevoland geven we vanuit ieders verantwoordelijkheden invulling aan deze ontwikkeling. Voor het waterschap is een goede waterkwaliteit belangrijk en is van belang dat er binnen Oosterwold voldoende compensatie van de verharding plaatsvindt, zodat er geen wateroverlast ontstaat.
Oosterwold is een organische gebiedsontwikkeling. Bij de start is onder andere de verantwoordelijkheid van de zuivering van het afvalwater en de inrichting van het watersysteem bij de bewoners neergelegd. Inmiddels heeft de gemeente Almere het beheer en onderhoud van de individuele afvalwatersystemen overgenomen en wordt er riolering aangelegd. Over een aantal jaar zal al het afvalwater via de riolering naar de afvalwaterzuivering worden getransporteerd.
Met een tijdelijke decentrale zuivering in Oosterwold ontwikkelen we kennis over nieuwe zuiveringstechnologieën. Deze kennis gebruiken we voor onze afvalwaterzuiveringen. Gemeente Zeewolde is in 2026 begonnen met de voorbereiding van de ontwikkeling van Oosterwold binnen haar gemeente. Daarbij wil de gemeente de geleerde lessen van de gemeente Almere meenemen in de ontwikkeling van het gebied.

Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?
Oosterwold is een speciaal project omdat de gemeenten Almere en Zeewolde kozen voor een organische ontwikkeling. Doordat veel verantwoordelijkheden bij de bewoners zijn neergelegd zijn er risico's voor de waterkwaliteit en op het gebied van wateroverlast en watertekort. De gemeente Almere heeft op basis van een in 2023/2024 uitgevoerde evaluatie de ontwikkelstrategie aangepast. Hierbij neemt de gemeente meer regie op de hoofdsystemen, waaronder het watersysteem. Ook legt de gemeente in heel Oosterwold riolering aan. Daarnaast zullen de velden ontwikkeld worden door groepsgewijze gronduitgifte aan collectieven. Deze moeten een landschapsplan ontwikkelen waar het watersysteem een onderdeel van is. Hiermee wordt een aantal risico's verminderd. Er is minder kans op problemen met de lozing van afvalwater, en door groepsgewijze kaveluitgifte is er minder versnippering in de vergunningsaanvragen.

Wat gaan we doen in 2027 met doorkijk naar 2031?
<u>Tijdelijke decentrale zuivering</u>
In 2026 wordt de zuiveringspilot geëvalueerd. Op basis van de evaluatie en de capaciteit in het rioolstelsel besluiten de gemeente Almere en het waterschap of de zuivering nog maximaal 4 jaar in bedrijf blijft voor het vergaren van kennis of dat deze direct wordt ontmanteld. Hierna wordt het afvalwater centraal gezuiverd op de AWZI Almere. De resultaten van de evaluatie worden in Q4 van 2026 verwacht. Dan zal duidelijk worden wat er de komende jaren zal gebeuren.

<u>(Interbestuurlijk) Toezicht Waterschap</u>
Zuiderzeeland houdt in Oosterwold toezicht op de bestaande lozingen van de individuele en collectieve zuiveringen (IBA's/CBA's) en zorgt ervoor dat de bestaande oppervlaktewaterkwaliteit niet verslechtert. Hierover zijn, in het kader van IBT, afspraken gemaakt met de gemeente Almere. Deze zijn vastgelegd in het plan van aanpak invulling zorgplicht afvalwater. De komende jaren blijft het waterschap de oppervlaktewaterkwaliteit in Oosterwold monitoren en waar nodig actie ondernemen in afstemming met de gemeente Almere. Vanwege de afschaling van het actief toezicht is Oosterwold nu onderdeel van de reguliere IBT-gesprekscyclus.

Invulling zorgplicht inzameling huishoudelijk afvalwater door de gemeente
Door vertraging aan de zijde van de gemeente start de gemeente Almere in afstemming met het waterschap in Q3 2026 met de realisatie van de kavelwegriolering en worden de eerste woningen aangesloten op het riool en worden lozingen naar oppervlaktewater gesaneerd. De bewoners worden geattendeerd op het dan geldende lozingsverbod en hierop wordt toezicht gehouden. Regelmatig vindt afstemmingsoverleg met de gebiedsorganisatie Oosterwold plaats over de voortgang van de aansluiting van huishoudens, klachten en meldingen en het verplichte beheer en onderhoud van de IBA's/CBA's door de gemeente Almere.

Beheer en onderhoud IBA's/CBA's door de gemeente
Gemeente Almere is verantwoordelijk voor het uitvoeren en de planning voor het beheer en onderhoud van de individuele en collectieve zuiveringen (IBA's en CBA's) volgens het vastgestelde plan van aanpak. Het beheer en onderhoud wordt blijvend uitgevoerd tot het moment dat de lozingen van het huishoudelijk afvalwater naar oppervlaktewater zijn gesaneerd. Uit de reguliere afstemmingsoverleggen met de gemeente blijkt dat door de gemeente hieraan een goede invulling wordt gegeven en de bijbehorende planning wordt nageleefd. Door de gemeente zijn reeds meerdere niet (goed) functionerende IBA's/CBA's, conform de overeenkomst, ter bescherming van de oppervlaktewaterkwaliteit vervangen.

Watersysteem
Gemeente Almere wil een robuust en toekomstbestendig watersysteem ontwikkelen voor deelgebied 1 (tussen de A27, Kievitsweg en N305). Voor deelgebied 2 (ten noordoosten van de A27) wordt naar verwachting een waterplan opgesteld. Vertrekpunt is een grotere regierol voor water en bodem door de overheid. Waterschap Zuiderzeeland adviseert de gemeente hierover.

Wat gaat het kosten in 2027, met doorkijk naar 2031?
In 2027 en daar opvolgende jaren worden waarschijnlijk geen extra kosten gemaakt, naast de interne uren voor projectmanagement, inhoudelijke expertise, juridisch en financieel advies, communicatie, vergunningverlening en toezicht. Eventuele monitoring en onderzoeken die worden uitgevoerd door het waterschap worden gefinancierd door de gemeente Almere.
In de meerjarenraming is €175.000 geraamd voor het beheer en onderhoud van de decentrale zuivering in 2024, 2025 en 2026 (AB-voorstel Deelname decentrale zuiveringspilot Oosterwold, 5 juli 2022). Dit betreft de bijdrage van het waterschap in de beheer- en onderhoudskosten van de decentrale zuiveringsinstallatie in de eerste 3 jaar na inbedrijfstelling eind 2023 (d.w.z. €175.000 gefinancierd vanuit de subsidie, eenzelfde bedrag door de gemeente Almere en een gelijk bedrag door Zuiderzeeland). In 2026 vindt een evaluatie plaats (ook van de kosten van beheer en onderhoud) en op basis daarvan vindt besluitvorming plaats over het al dan niet voortzetten van de tijdelijke decentrale zuiveringspilot tot een maximale periode van 7 jaar (met als doel om kennis te verzamelen over de toepassing van nieuwe zuiveringstechnieken). In het AB-voorstel van 5 juli 2022 is opgenomen dat het college de voorkeur heeft om bij een eventuele verlenging de zorgplicht op zich te nemen. In dat geval zijn ook de volledige beheer- en onderhoudskosten voor het waterschap.

De gebiedsontwikkeling Oosterwold legt vanwege het karakter van organische ontwikkeling en de benodigde afstemming met partners en bewoners een aanzienlijk beslag op de organisatie. Naast vergunningverlening, toezicht en handhaving, gaat het om capaciteit voor het ambtelijk en bestuurlijk proces en van adviseurs vanuit verschillende vakgebieden.
Afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt voor het watersysteem in deelgebieden 1b en 2, bestaat de mogelijkheid dat hieruit op een gegeven ogenblik beheer en onderhoudskosten voor het waterschap gaan ontstaan. Voor 1b zullen die keuzes waarschijnlijk begin 2027 worden gemaakt, wanneer dit plaats vindt voor gebied 2 is nu nog onduidelijk.

Toekomstig handelen

Evaluatie energiestrategie
De huidige energiestrategie is vastgesteld in 2022. Er vindt een evaluatie plaats, die naar verwachting begin 2027 aan het AB wordt aangeboden. Daarbij zal er aandacht zijn voor de ontwikkelingen op de energiemarkt en de impact op de doelen van de energiestrategie.

Verder werken we aan meer eigen energieopwek om energieneutraal te blijven en minder afhankelijk te worden van buitenland en grillige energiemarkt.

Restwarmte uit effluent terugwinnen
In Almere werken we samen met Vattenfall en de gemeente aan een project waarbij restwarmte uit effluent wordt gehaald. Met deze TEA-installatie (Thermische Energie uit Afvalwater) kunnen 20.000 woningen in Almere verwarmd worden. Hiermee is dit veruit de grootste impact die we kunnen maken met warmte uit ons afvalwater in ons hele beheergebied. Voor de installatie zijn voor zover bekend geen significante investeringen van Zuiderzeeland nodig. Vattenfall staat hiervoor aan de lat. Wel kost het ons uiteraard uren en werken we aan strategische grondverwerving nabij de AWZI. Deze strategische grondverwerving is niet alleen nodig voor de TEA-installatie, maar ook voor toekomstige uitbreidingen van de AWZI Almere en de bereikbaarheid van onze effluentleiding.

Netcongestie vraagt verder onderzoek
Het onderzoek naar de impact van netcongestie op de waterketen en wat we per zuivering kunnen doen om dit te beperken is niet in 2026 afgerond. Dit komt onder andere door andere (korte termijn) prioriteiten, maar vooral door onzekerheid over de ontwikkeling van de situatie op het net in ons beheergebied. Vlak voor de zomer kwam hier duidelijkheid over. Ons beheergebied is in drie congestiegebieden opgedeeld waarin de situatie anders is. Dit maakt woningbouw voorlopig toch mogelijk, wat invloed heeft op onze prognoses voor het stroomverbruik van de zuiveringen. De vaststelling van de visie circulariteit en de maatregelen die daaruit voortvloeien zullen ook impact hebben op het stroomverbruik van de zuiveringen.
Nu er duidelijkheid is over de visie circulariteit maar vooral over de situatie op het net kan er gerichter onderzoek worden gedaan naar welke maatregelen we kunnen treffen om de impact van congestie te beperken. Dit onderzoek wordt in 2027 afgerond zodat we voor de begroting van 2028 de kosten van de maatregelen helder kunnen hebben.

Aan de slag met de visie Circulariteit
Vanaf 2027 hebben we budget om vanuit de visie circulariteit aan de slag te gaan. We zullen beginnen met prioritering op basis van impact en zaken die binnen de MJOBP's passen. Vanaf 2028 en verder zullen de eerste investeringen zichtbaar worden.
Dat betekent niet dat we niets doen in de tussentijd. Naast de prioritering op basis van de materiaalstroomanalyse en het inrichten van de datastroom voor de meetbaarheid zal circulariteit bij voornamelijk grote projecten een belangrijk onderdeel blijven. Daarnaast worden succesvolle pilots zo veel als mogelijk direct geïmplementeerd.

Duurzaam opdrachtgeverschap vraagt investeringen
De implementatie van duurzaam opdrachtgeverschap zal voornamelijk via de MJOBP's lopen. We verwachten in de toekomst wel dat er investeringen nodig zijn, zoals investeringen in (snel)laders op strategische plekken en objecten. Wanneer dit concreter wordt zal dit in eerste instantie via de kadernota worden aangekondigd.

Bovenregionale stresstesten
Provincie Flevoland is verantwoordelijk voor het uitvoeren van de bovenregionale stresstesten. Wij leveren hier een bijdrage aan en zetten onze kennis in. Nu de waterbeelden hieruit zijn voortgekomen is de volgende stap het opstellen van gevolgbeelden voor vitale en kwetsbare functies. Deze dienen als inbreng voor de toekomstige risicodialogen. Samen met onze medeoverheden, de regionale uitvoeringsdienst (RUD) en overige partijen blijven wij hierbij betrokken. De waterbeelden zijn openbaar beschikbaar en deze worden actief onder de aandacht gebracht bij ruimtelijke ontwikkelingen. Ook kunnen de gemeenten deze gebruiken bij hun lokale stresstesten.

Brede welvaart analyse als afwegingskader voor toekomstige keuzes
In het eerste kwartaal van 2027 analyseren we de ervaringen met de door Waterschap Zuiderzeeland ontwikkelde methode voor een brede welvaart analyse, zoals toegepast in de pilot *Water slim verdelen*. Op basis van deze evaluatie leggen we het Algemeen Bestuur een voorstel voor over de wijze waarop de brede welvaart analyse in toekomstige projecten en besluitvormingsprocessen kan worden toegepast.

Het behoud van erfgoed borgen in onze waterschapstaken
Onder erfgoed verstaat Zuiderzeeland het waterschapserfgoed, zoals de fysieke objecten en landschapselementen in de leefomgeving gerelateerd aan de waterschapstaken, maar ook de historische archiefcollecties en de aan het waterschapswerk gerelateerde materialen en verhalen. In de vergadering van september heeft het AB besloten over het ergoedbeleid. De structurele inzet en sturing voorziet in het behoud van erfgoed én in het opstellen, uitdragen en publieksvriendelijk toegankelijk maken van waterschapsverhalen. Dit leidt ertoe dat het waterschap en overige belanghebbenden en geïnteresseerden nu, maar ook in de toekomst kunnen leren van het verleden.

Doorlopende maatregelen Toekomstig handelen

1. Verder uitvoeren van onze Klimaataanpak en Energiestrategie inclusief de maatregelen uit de evaluatie klimaataanpak (doorlopend).
2. Nieuw: Implementeren en uitvoeren van de visie en uitvoeringsagenda circulariteit (doorlopend).

Tijdgebonden maatregelen Toekomstig handelen

3. Implementeren van onze Agenda Biodiversiteit (2035); bijvoorbeeld verkennen of ons instrumentarium (schouw, watertoets) aanpassing vraagt, biodivers maaibeheer en biodivers inrichten van waterschapsterreinen en -gebouwen.
4. In samenwerking met de provincie delen van de waterbeelden voor de zogenaamde ‘bovenregionale stresstest’ met gemeenten binnen het samenwerkingsverband Klimaatadaptief Flevoland (2027).
5. Ontwikkelen en uitvoeren van een brede welvaart analyse die de impact van besluiten op economie, maatschappij, natuur en verschillende generaties inzichtelijk maakt en meeweegt (2028).
6. We ronden de evaluatie van de energiestrategie af. (2027)
7. In 2027 ronden we het onderzoek af naar het voorkomen dan wel beperken van netcongestieproblemen voor het waterschap.

1.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Bestuur en omgeving verbonden zijn.

Tabel 1.1 Lasten programma Bestuur en omgeving (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2025	17,2	- 1,7	15,5
Begroting 2026	19,0	- 1,3	17,7
Begroting 2027	**20,5**	**- 1,4**	**19,1**
Raming 2028	21,0	- 1,4	19,6
Raming 2029	21,5	- 1,4	20,1
Raming 2030	22,2	- 1,4	20,8
Raming 2031	23,0	- 1,4	21,6

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2027-2031 ten opzichte van het basisjaar 2026 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen, voor zover zij niet direct aan één taak zijn toe te rekenen, voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 1.2 Mutaties netto lasten programma Bestuur en omgeving jaren 2027-2031 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Netto lasten basisjaar 2026	17,7	17,7	17,7	17,7	17,7
Beleidshuis	-	-	- 0,3	- 0,3	- 0,3
GBLT	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Hogere legesopbrengsten	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
Rente windpark Hanze	-	-	-	0,1	0,1
Circulariteit	0,3	0,5	0,6	0,6	0,6
Erfgoed	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Weerbaarheid	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Inzet weging waterbelang	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
MJBOP	- 0,4	- 0,4	- 0,4	- 0,4	- 0,4
Mutatie kapitaallasten	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Inflatie- en loonontwikkeling	0,8	1,1	1,8	2,4	3,2
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	**19,1**	**19,6**	**20,1**	**20,8**	**21,6**

Investeringen

In onderstaande tabel zijn de geraamde investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2027-2031, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 1.4 bevat de investeringen die in 2027 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2027) en waarvoor het Algemeen Bestuur middels vaststelling van de begroting de kredietverlening goedkeurt.

Tabel 1.3 Investeringsuitgaven van het programma Bestuur en omgeving (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Raming investeringsuitgaven	**0,3**	**0,0**	**-**	**-**	**-**

Tabel 1.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2027 kredietverlening plaatsvindt

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Geen investeringen projecten gepland	-

De netto investeringsuitgaven van voorgenomen investeringen uit de investeringsopgave, waarvan de geplande aanvangsdatum in het begrotingsjaar ligt, worden bij de vaststelling van de begroting door het Algemeen Bestuur op programmaniveau geautoriseerd. ☐

2. Programma Waterveiligheid

2.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We beschermen de inwoners en de waarden van ons gebied tegen overstromingen.

Tactische doelen van Waterveiligheid

- Beheren en onderhouden: De keringen verkeren in goede staat, als onderdeel van onze zorgplicht.
- Voldoen aan de veiligheidsnormen: De keringen voldoen conform geldende kaders aan de veiligheidsnormen.
- Maatschappelijke opgaven ondersteunen: De keringen zijn waar mogelijk meervoudig ingericht.

2.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Regulier beheer en onderhoud
Het dagelijkse beheer en onderhoud voor de komende jaren wordt uitgevoerd volgens het Meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP). Enkele maatregelen lichten we voor 2027 eruit. We meten het onderwatertalud in met onze eigen meetapparatuur. Hiermee krijgen we een goed beeld van het gradiënt van het stortstenen onderwatertalud. Dit biedt informatie over waar bijstorten eventueel nodig is. Daarnaast voeren we duikinspecties uit bij kunstwerken Buma, Friese Sluis, Vissering en Urkersluis. Als laatste vervangen we de dijkdrainage in de Noordoostpolder.

Vervanging damwanden
Uit inspecties blijken verschillende damwanden in slechte staat te zijn. In 2027 wordt een damwand langs de Kadoelermeerdijk over een lengte van circa 300 meter vervangen. De loswal Ramspol wordt in 2028 vervangen. Daarbij wordt ook de bijbehorende Bietenbrug gerestaureerd. Zowel loswal Ramspol als de Bietenbrug hebben een cultuurhistorische waarde. Bij de werkzaamheden wordt gestreefd om de huidige uitstraling met zijn karakteristieke elementen zoveel mogelijk te behouden. In 2029 wordt een houten damwand vervangen die gelegen is langs de Kadoelermeerdijk. Al deze vervangingen hebben als doel om de dijkveiligheid en het gebruik van de kade te borgen.

Onderhoud Knarsluizen
De Hoge en Lage Knarsluis vertonen tekenen van veroudering en vragen om nader inzicht in de benodigde instandhoudingsmaatregelen. Een integraal inspectieonderzoek in de tweede helft van 2026 brengt de bouwkundige, elektromechanische en overige relevante aspecten van de staat van de sluizen in beeld. Dit levert de benodigde input voor een verdere detaillering van de investeringsraming. Hierbij wordt rekening gehouden met aanwezige randvoorwaarden, zoals flora- en faunawetgeving en de aanwezigheid van milieubelastende stoffen. Op basis hiervan worden in 2027 de renovatiemogelijkheden van de Knarsluizen bepaald, gericht op een veilige en betrouwbare functie voor de komende 50 jaar.

Beleidsactualisatie en koppeling beleidshuis
We schenken jaarlijks, op basis van urgentie, aandacht aan beleidsevaluaties. Een belangrijk onderdeel van ontwikkeling van dit beleidsstelsel Waterveiligheid in 2027 is de actualiteit en volledigheid van algemene beleidsthema's. De maatschappelijke en technische context waarin het waterschap opereert, verandert snel. De druk op de openbare ruimte neemt toe, het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) staat landelijk onder financiële druk en inwoners verwachten meer transparantie, participatie en maatwerk van de overheid. Ook op technisch vlak zijn er telkens vernieuwingen, zoals innovaties, inzichten over grasbekleding (biodiversiteit) en het beschikbaar komen van nieuwe hydraulische randvoorwaarden. We beoordelen deze thema's en geven deze - waar nodig - een plek in ons beleid.

We houden de Beleidsregels Waterkeringen tegen het licht. Sinds de vaststelling van het geharmoniseerde stelsel van beleidsregels waterkeringen eind 2025 zijn daarmee in 2026 de eerste praktijkervaringen opgedaan. Omdat deze periode relatief kort is, is een diepgaand inhoudelijke evaluatie van de beleidsregels niet aan de orde. Nadruk in 2027 ligt op het verduidelijken van doel en strekking van de beleidsregels. We brengen deze in lijn met de voorschriften, die met betrekking tot het Beleidshuis zijn gesteld.

Tot slot past het waterschap in dijkversterkingen de *Standaard Ontwerp Richtlijnen (SOR)* uit 2021 toe. Hierin zijn ontwerpuitgangspunten en projecteisen opgenomen. Dit document is verouderd en toe aan herziening in 2027. Zo kunnen we bijvoorbeeld beter rekening houden met nieuwe inzichten rondom grasbekleding en biodiversiteit.

Afspraken over voorlanden en leidammen
Voorlanden en leidammen kunnen een positief effect hebben op de waterveiligheid. Dit effect nemen we mee in de beoordeling van de primaire keringen. Vaak zijn ze niet in eigendom of beheer van het waterschap. Rijkswaterstaat is als beheerder van leidammen met veel impact een belangrijke partij. In 2027 gaan we met Rijkswaterstaat verder in gesprek om te kijken hoe we met elkaar afspraken kunnen maken over het onderhoudsniveau.



Figuur 2 Voorbeeld van leidam langs IJsselmeerdijk

Zorgplicht
Onze zorgplicht omvat de activiteiten en processen binnen het waterschap die bijdragen aan het in goede staat brengen en houden van onze waterkeringen. Om onze processen doorlopend te verbeteren, stellen we jaarlijks een waterveiligheidsrapportage op. Deze rapportage gaat over alle processen binnen de zorgplicht, onder andere onderhoud, gegevensbeheer en beoordeling van de waterkeringen. Sinds 2026 is de rapportage verrijkt door ook expliciet in te gaan op regionale en overige keringen. Ook in 2027 en de jaren daarna stellen we een jaarlijkse waterveiligheidsrapportage op en delen die met de toezichthouder (IL&T).

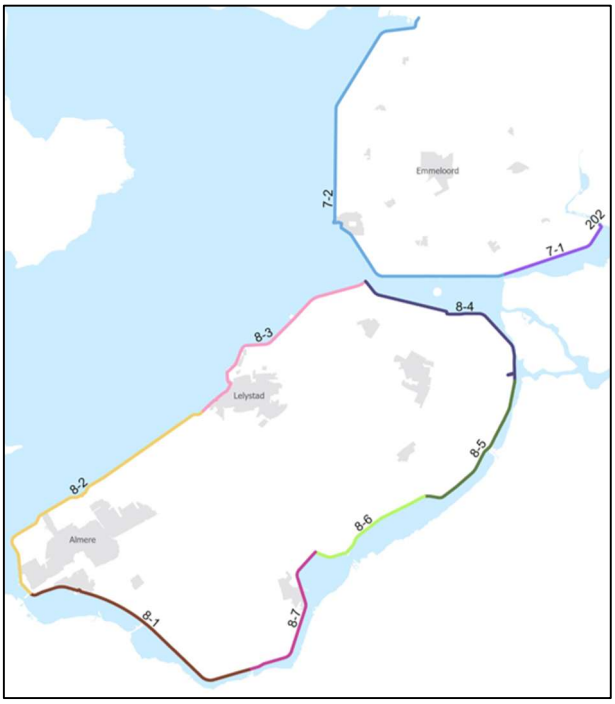
<u>Doorlopende maatregelen Beheren en onderhouden</u>

1. Beheren, onderhouden, monitoren en inspecteren van de keringen (doorlopend).
2. Opstellen waterveiligheidsrapportage t.b.v. Inspectie Leefomgeving en Transport (toezicht-houder) (jaarlijks).
3. Uitwisselen van kennis en data tussen de processen ‘beheren en onderhouden’, ‘beoordelen’ en ‘versterken’, zodat de levensloop van de kering centraal staat (doorlopend).

<u>Tijdgebonden maatregelen Beheren en onderhouden</u>

4. Actualiseren van het waterveiligheidsbeleid en dit een plek geven in de geactualiseerde Waterschapsverordening en de legger. De afronding van deze actualisatieslag in de Legger Keringen is voorzien in 2027.
5. We actualiseren het beleidsstelsel voor waterveiligheid, in lijn met de organisatiebrede aanpak voor het beleidshuis (2027).

Voldoen aan de veiligheidsnormen



Eigen versterkingsprogramma
Waterschap Zuiderzeeland werkt eraan om uiterlijk in 2050 alle primaire waterkeringen aan de wettelijke veiligheidsnormen te laten voldoen. Met ons eigen dijkversterkingsprogramma geven we hier invulling aan. We streven naar een samenhangende en opeenvolgende uitvoering van de versterkingsprojecten, waarbij we kennis en ervaring uit lopende projecten benutten en zoveel mogelijk gebruikmaken van onze eigen kennis en kunde. Daarnaast verkennen we samen met landelijke en regionale partners alternatieve uitvoeringsmogelijkheden om dijkversterkingen waar mogelijk te versnellen en de kosten te beperken.

Beoordelen van de primaire keringen (2023-2034)
In het kader van de Landelijke Beoordeling primaire waterkeringen op basis van de overstromingskansen (LBO2), moet vóór 2029 het oordeel van vijf van onze tien primaire keringen omgezet zijn van een voorlopig naar een definitief oordeel. Hiervan is reeds één beoordeling in zijn geheel afgerond naar een definitief oordeel (kering 8-1) en wordt in de eerste helft van 2027 de tweede kering definitief beoordeeld (kering 7-2).
In 2027 en 2028 worden de andere drie trajecten, 8-5, 8-6 en 8-7 langs de Randmeren, van voorlopige oordelen omgezet naar definitieve oordelen. Hiervoor zijn de voorbereidingen in 2026 al gestart.
Vanaf 2029 volgt de beoordeling van de resterende keringen conform planning, mits deze niet in versterking zijn.
In 2027 vindt een evaluatie plaats van de eerste jaren van de tweede beoordelingsronde, waarbij wordt gekeken naar de areaalplanning en de benodigde kosten vanaf 2029. Op basis hiervan wordt een voorstel opgesteld voor het Algemeen Bestuur.

Hydraulische randvoorwaarden
De hydraulische randvoorwaarden (HR's), die voor de beoordeling van de primaire keringen ontwikkeld worden door het Rijk, zijn 16 juli 2026 opgeleverd. We voeren in de tweede helft van 2026 een impactanalyse uit om te bepalen of een nadere veiligheidsanalyse noodzakelijk is voor kering 8-1 die in 2025 al is beoordeeld. Dit kan in 2027 nog leiden tot een bijstelling van het oordeel.

Toetsing regionale keringen
Iedere zes jaar toetst het waterschap de regionale waterkeringen in haar beheergebied. Na de toetsing in 2023 vindt opnieuw een toetsing plaats in 2029. Hiervoor stellen we in 2027 een plan van aanpak op om na te gaan welke informatie, budget en capaciteit nodig is om de beoordeling uit te voeren. De uitvoering van de onderzoeken plannen we in 2028, de toetsing in 2029. We betrekken ook onze toezichthouder provincie Flevoland bij onze voorbereidingen.

Overige keringen
Het waterschap toetst periodiek of het regionale watersysteem voldoet aan de normering wateroverlast. Uit de watersysteemtoets van 2026 blijkt dat de overige keringen Tollebeek, kade glastuinbouw Almere en kade 't Bovenwater Lelystad voldoende hoog zijn om aan de normering wateroverlast te kunnen voldoen. Deze keringen komen daarom niet in aanmerking om versterkt te worden. De eerstvolgende toetsing vindt in 2032 plaats. In 2027 maken we ook een start met een beleidskader overige keringen. Daarin beschrijven we bijvoorbeeld op welke aspecten deze keringen worden getoetst, wanneer deze wordt getoetst en met welke frequentie.

Projecten in voorbereiding en uitvoering binnen de eigen versterkingsopgave
Binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) werkt Waterschap Zuiderzeeland aan de voorbereiding en uitvoering van de eigen dijkversterkingsprojecten. Binnen onze versterkingsopgave werken we momenteel aan de volgende dijktrajecten:

- 8-3a, de IJsselmeerdijk;
- 8-3b, de Oostvaardersdijk;
- 8-4, de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk;
- 7-2, Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF).

Elk van deze opgaven bevindt zich in een andere fase. Zo werken we aan continuïteit in kennis, capaciteit en uitvoering. De ontwikkeling bij IJsselmeerdijk (8-3a), Oostvaardersdijk (8-3b) en Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk (8-4) worden afzonderlijk toegelicht bij speciale investeringen. Naast de versterkingsopgave voert Zuiderzeeland met de Natuurwaarderingsmethodiek (NWM) een landelijk innovatieproject binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma uit. De voorbereiding van de toekomstige versterkingsopgaven voor de dijktrajecten 8-1 en 8-2 wordt verderop toegelicht.



Figuur 3 Luchtfoto IJsselmeerdijk

Innovatieproject Natuurwaarderingsmethodiek
In 2027 werkt Waterschap Zuiderzeeland samen met de HWBP-alliantie verder aan de ontwikkeling van de Natuurwaarderingsmethodiek (NWM). Deze methodiek biedt een uniforme, transparante en praktisch toepasbare werkwijze om natuurwaarden expliciet mee te wegen bij dijkversterkingsprojecten. Daarmee versterkt de NWM de verbinding tussen waterveiligheid, natuur, duurzaamheid en omgevingskwaliteit en ondersteunt projectteams bij het maken van beter onderbouwde keuzes. In het najaar van 2027 ronden we de ontwikkeling van de methodiek af, delen we de resultaten binnen de HWBP-alliantie en bereiden we de implementatie binnen toekomstige dijkversterkingsprojecten voor. Waterschap Zuiderzeeland vervult hierbij namens de HWBP-alliantie de rol van trekker van deze landelijke innovatie en levert daarmee een bijdrage aan de verdere professionalisering van de landelijke dijkversterkingsopgave.

Doorkijk toekomstige versterkingsopgave: 8-1 en 8-2
Naast de lopende dijkversterkingsprojecten bereidt Waterschap Zuiderzeeland zich voor op toekomstige versterkingsopgaven. Voor de dijktrajecten Nijkerkersluis-Hollandse Brug (8-1), Noorderplassen-Oostvaardersdijk (8-2A) en Almere Duin-Pampus (8-2B) worden in 2027 de beschikbare veiligheidsinzichten verder geactualiseerd en vertaald naar de versterkingsprogrammering. Daarbij worden ook de uitkomsten van de landelijke HWBP-herijking en de ontwikkeling van de landelijke programmering meegenomen. Met deze aanpak houden we zicht op de samenhang en volgorde binnen onze totale versterkingsopgave en kunnen we toekomstige dijkversterkingen tijdig voorbereiden. Dit is van belang om de noodzakelike versterkingen uiterlijk in 2050 te kunnen realiseren en daarmee aan de wettelijke veilgheidsnormen te voldoen.

Verkenning Werken onder Eigen Dienst
In 2027 wordt samen met regionale en landelijke partners de mogelijkheden van Werken onder Eigen Dienst (WED) verder vervolgd en wordt bezien voor welke typen versterkingsopgaven deze werkwijze passend kan zijn. Dit om een bijdrage te kunnen leveren aan de landelijke doelstelling om te komen tot een doelmatige uitvoering HWBP. De uitkomsten van deze verkenning worden, samen met landelijke ontwikkelingen en ervaringen van andere waterschappen, meegenomen bij de verdere voorbereiding en doelmatige programmering van onze versterkingsopgave.

<u>Doorlopende maatregelen Voldoen aan de veiligheidsnormen</u>

1. Toetsen, rapporteren en versterken van regionale en overige keringen (doorlopend).
2. Beoordelen van de primaire keringen (2023-2034).

Tijdgebonden maatregelen Voldoen aan de veiligheidsnormen

3. Het versterken van de IJsselmeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen. De realisatie van deze maatregel is voorzien in 2030.
4. Het versterken van de Ketelmeerdijk-Vossemeerdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma, zodat deze weer voldoet aan de gestelde normen. De realisatie van deze maatregel is voorzien in 2033.
5. Om natuurwaarden structureel mee te nemen in dijkversterkingsprojecten, starten we in 2025 met het project Natuurwaarderingsmethodiek.
6. Het versterken van de Oostvaardersdijk via het Hoogwaterbeschermingsprogramma zodat deze voldoet aan de gestelde normen. De voorverkenning is gestart in Q2 2025, de verkenning begint in 2027. De realisatie van deze maatregel is voorzien in 2034.
7. Nieuw: In 2027 vervolgen we de pilots met de WED-aanpak, waarbij we waar mogelijk de versterkingsopgave combineren met beheer en onderhoud, in samenwerking met regionale partners.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
IJsselmeerdijk	**Waterveiligheid**	**Op de financiële eigen bijdrage is door het college van DenH geheim-houding opgelegd.**	**Afronding planuitwerkingsfase: juli 2025** **Totale afronding: 2030**

Startfase verkenning	Verkenningsfase	Planuitwerkingsfase	**X** Realisatiefase	Afgerond

Kaders die van toepassing zijn

1. Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft IJsselmeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, AB 30 juni 2020);
2. Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0);
3. Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie);
4. Vormgeven van het participatieproces participatie- en besluitvormingsproces conform de Omgevingswet.

Toelichting B&MR 2027-2031

In de periode 2027-2031 wordt de IJsselmeerdijk versterkt en opgeleverd. Ter versterking van de dijk wordt voor het grootste deel van de dijk een vooroever gerealiseerd met op een aantal maatwerklocaties een traditionele dijkversterking.

In 2025 startte formeel de realisatiefase van het project en is de aannemer gestart met het uitwerken van het aanbiedingsontwerp naar een definitief ontwerp en vervolgens naar een uitvoeringsontwerp. Ook zijn in 2025 en 2026 buiten een aantal voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd. De grootschalige uitvoering van het werk start in de tweede helft van 2026 met de werkzaamheden aan de vooroeverdam en het vooroeverlichaam.

Belangrijke activiteiten voor de komende jaren zijn:

- Het beheerst en binnen gestelde kaders (conform Projectbesluit en eisen van betrokkenen, binnen budget en planning) realiseren van de versterking;
- Het realiseren van de brede vooroever (120 in plaats van 60 meter) met financiering van de provincie Flevoland en Rijkswaterstaat;
- Het realiseren van de meekoppelkansen: opwaarderen inspectiepad, fietsopgang Klokbekerweg, kleine recreatievoorzieningen met bijdragen van Gemeente Lelystad en Dronten, en het aanpakken van de landtong bij de Ketelbrug.

- Het realiseren van PAGW-maatregelen (dwarsdammen, verondiepen etc.) als bijdrage aan de ecologische doelstellingen van het gebied.

De oplevering en afronding van het project is voorzien in 2030.

In 2025 is door twee partijen beroep aangetekend tegen het Projectbesluit. Deze procedures zijn in behandeling bij de Raad van State; een definitieve zittingsdatum is nog niet vastgesteld.



Figuur 4 Heemraad Tom Vereijken opent de werkzaamheden voor de versterking van de IJsselmeerdijk op 2 september 2026

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Ketelmeerdijk - Vossemeerdijk	**Waterveiligheid**	**€ 736.131 (eigen aandeel Verkenningsfase)**	**Afronding Verkenningsfase: Q3 2027 Schatting totale afronding: 2033**

Startfase	**X** Verkenningsfase	Planuitwerkingsfase	Realisatiefase	Afgerond

Kaders die van toepassing zijn

- Robuuste realisatie versterkingsopgave van het HWBP voor wat betreft Ketelmeerdijk - Vossemeerdijk (Kaders voor HWBP-projecten, AB 30 juni 2020);
- Subsidieregeling HWBP;
- Hoogwaterbeschermingsprogramma 2026-2037;
- Duurzame versterking, rekening houdend met de kaders voor duurzaamheid (collegeplan, SER Energieakkoord, Masterplan Duurzame Energie, Ontwikkelagenda grondstoffen, Green Deal Duurzaam GWW 2.0);
- Waar mogelijk toepassen van snellere, goedkopere of slimme oplossingen (innovatie);
- Vormgeven van het participatieproces conform de Omgevingswet.

En daarnaast specifiek financieel:

- Het investeringskrediet voor de Verkenningsfase van €7.685.311 (AB 22 april 25).
- Het krediet en de subsidie voor de planuitwerkings- en realisatiefase wordt separaat aangevraagd en onderbouwd door een door het HWBP goed te keuren plan van aanpak.

Toelichting B&MR 2027-2031

In 2026 wordt toegewerkt naar kansrijke alternatieven om te komen tot een voorkeursalternatief. Bij de alternatieven wordt ook gekeken naar de mogelijkheden voor het toepassen van een vooroeveroplossing. De situatie bij Ketelhaven (havengebied met omliggend bebouwing) vraagt om een maatwerkoplossing. Via diverse participatiemomenten worden bewoners en belanghebbenden steeds meegenomen in de stappen die worden gezet. En worden informatie en opmerkingen vanuit de omgeving gedeeld met het projectteam. Deze momenten worden door zowel bewoners als het projectteam als zeer waardevol ervaren. Het voorkeursalternatief wordt ter besluitvorming voorgelegd om te komen tot de voorkeursbeslissing (voorjaar 2027).

In 2027 wordt het plan van aanpak voor de planuitwerkingsfase afgerond en vastgesteld. Op basis van dit plan en bijbehorende raming wordt de subsidieaanvraag gedaan.





Figuur 5 Luchtfoto van huizen met de Ketelmeerdijk op de achtergrond en Figuur 6 Luchtfoto Ketelmeerdijk

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Oostvaardersdijk	**Waterveiligheid**	**€ 1.200.000** (eigen aandeel voorverkenning en startfase)	**Afronding voorverkenning Q1 2027** **Start verkenning: 2027**

X Voorverkenning/Startfase	Verkenningsfase	Planuitwerkings-fase	Realisatiefase	Afgerond

Kaders die van toepassing zijn

- Het project maakt deel uit van het landelijke Programma HWBP 2026-2027 en valt binnen de afspraken en werkwijze zoals vastgelegd in de kadernota HWBP 2025
- Het Algemeen Bestuur nam op 30 juni 2020 het besluit om dijktraject 8-3 op te splitsen in twee versterkingsprojecten: de IJsselmeerdijk en Oostvaardersdijk.
- Op 8 juli 2025 besloot het Algemeen Bestuur om voor de Oostvaardersdijk te starten met een voorverkenning, waarin een nadere veiligheidsanalyse wordt uitgevoerd en de omvang van de versterkingsopgave wordt vastgesteld. Aansluitend wordt de startfase doorlopen, waarin het Plan van Aanpak voor de verkenningsfase wordt opgesteld. Voor de uitvoering van deze fasen stelde het Algemeen Bestuur een krediet van 1.2 miljoen vast, waarvan 0.6 miljoen direct beschikbaar is voor de voorverkenning. De opening van het tweede deel (0.6 miljoen) voor de startfase is gedelegeerd aan het College van Dijkgraaf en Heemraden.

Toelichting B&MR 2027-2031

Medio 2025 is gestart met de voorverkenning. Tot en met april 2026 is gewerkt aan het goed in beeld brengen van de versterkingsopgave. Hiervoor is een ingenieursbureau ingeschakeld. De resultaten van de analyse van de versterkingsopgave zijn besproken met een onafhankelijk team experts dat de programmadirectie HWBP adviseert over de stabiliteit van de opgave. Nieuwe hydraulische inzichten worden betrokken bij de verdere onderbouwing van de versterkingsopgave.
De uitvoering van een omgevingsanalyse en het (waar mogelijk) afstemmen met partijen in de omgeving over de wijze van betrokkenheid bij de dijkversterking loopt tot begin 2027.

De resultaten van de analyses van de versterkingsopgave en omgevingsopgave worden worden verwerkt in het plan van aanpak voor de verkenning dat in de tweede helft 2026 wordt opgesteld en in het late voorjaar van 2027 bestuurlijk wordt behandeld. Bij de voorbereiding van het plan van aanpak wordt tevens onderzocht in hoeverre het samenvoegen van de verkennings- en planuitwerkingsfase kan bijdragen aan versnelling van de dijkversterking en kostenbesparing. Of deze aanpak passend en haalbaar is, wordt beoordeeld op basis van de versterkingsopgave, de verschillende oplossingsrichtingen en de omgevingsopgave, in afstemming met de programmadirectie HWBP.



Na de bestuurlijke behandeling worden het plan van aanpak en de subsidieaanvraag voorgelegd aan de programmadirectie HWBP. De start van de verkenning is voorzien in september 2027, onder voorbehoud van de benodigde besluitvorming en subsidieverlening.

Figuur 7 Foto genomen vanaf de Oostvaardersdijk

Maatschappelijke opgaven ondersteunen

Verlegging van de Oostvaardersdijk voor ontwikkeling Waterfront Lelystad
Voor de ontwikkeling van Waterfront Lelystad wordt 23,5 ha nieuw land aangelegd in het Markermeer. Hiervoor wordt een deel van de Oostvaardersdijk verlegd, zodat de woningen binnendijks komen te liggen. In 2027 werkt de gemeente de plannen verder uit. Het waterschap stelt vanuit waterveiligheid randvoorwaarden en adviseert bij de uitwerking van de plannen. De ontwikkeling van Waterfront Lelystad wordt intensief afgestemd met de versterkingsopgave die het waterschap heeft voor de Oostvaardersdijk. Het waterschap heeft de regie over de versterking, de gemeente over de aanleg van Waterfront.

Nieuwe hevels en een nieuw gemaal over de dijk voor het project Oostvaardersoevers
Om de Oostvaardersplassen, de Lepelaarplassen en het Markermeer aan elkaar te verbinden worden twee nieuwe hevels en één nieuw gemaal aangelegd. In de Samenwerkingsovereenkomst voor de Planning- en Studiefase is afgesproken dat het waterschap onder voorwaarden hiervan eigenaar wordt en het beheer en onderhoud gaat uitvoeren. In 2027 worden de ontwerpen opgesteld. Vanuit waterveiligheid en beheer en onderhoud stelt het waterschap randvoorwaarden aan het ontwerp van de hevels en het gemaal. Het waterschap is intensief betrokken bij dit project.

Projectbesluit voor reconstructie van de primaire waterkering voor Almere Duin Noord
Voor Almere Duin Noord is afgesproken dat gemeente Almere onder voorwaarden de primaire waterkering mag aanpassen ten behoeve van woningbouw. Om bebouwing nabij de waterkering mogelijk te maken versterkt de gemeente de kering met een levensduur van 100 jaar. In 2027 stelt het waterschap het projectbesluit voor de reconstructie van de primaire waterkering vast. Vervolgens wordt de provincie gevraagd om een goedkeuringsbesluit te nemen. Gemeente Almere start samen met Waterschap Zuiderzeeland aan de voorbereiding van de uitvoering. Het waterschap werkt intensief samen met gemeente Almere om te borgen dat de ontwikkeling robuust en toekomstbestendig is voor het onderdeel waterveiligheid. De kosten van de dijkreconstructie worden gedragen door de gemeente Almere.

Zuidermeerdijk wordt deels versterkt door slimme koppeling met ontwikkeling van de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (MSNF)
De planuitwerking van het project MSNF heeft geleid tot een ontwerp waarbij de nieuwe golfbreker

onderdeel wordt van de primaire kering. Daarmee wordt de dijkopgave aan de buitenzijde opgelost als omgekeerde meekoppelkans. De aanbesteding van de MSNF door de provincie Flevoland is vertraagd. Provinciale Staten besluiten op 28 oktober 2026 over het project MSNF. Als dit besluit positief uitvalt, verwacht de provincie de overeenkomsten met alle betrokken partijen te ondertekenen. Vervolgens start de aanbestedingsprocedure, die naar verwachting negen tot twaalf maanden in beslag neemt. Bij een positieve gunning kan de bouw van de haven van start gaan met de aanleg van de buitendijkse haven. Bij een negatief besluit wordt de veiligheidsopgave ter plaatse van MSNF onderdeel van de integrale uitkomsten uit de beoordeling van dijktraject 7-2.

Ecologisch dijkbeheer

Een veilige leefomgeving blijft de basis van ons werk. Tegelijkertijd werken we aan het versterken van de biodiversiteit binnen het beheer en onderhoud van dijken en keringen. Na de evaluatie van de Agenda Biodiversiteit en het bestuurlijk besluit in 2025 wordt ecologisch dijkbeheer verder ontwikkeld en breder toegepast. Nieuwe maatregelen worden waar nodig eerst in pilots beproefd. Met gerichte monitoring beoordelen we de effecten en passen we succesvolle maatregelen structureel toe.

<u>Doorlopende maatregelen Maatschappelijke opgaven ondersteunen</u>

1. Openstaan voor maatschappelijke initiatieven van anderen die, waar mogelijk, uitvoering kunnen krijgen op keringen (doorlopend) bijvoorbeeld Almere Duin, Maritieme Servicehaven Flevoland.
2. Bevorderen van de biodiversiteit door onder andere aangepast onderhoud of het inzaaien van andere kruiden/grasmengsels (doorlopend).
3. Bijdragen aan een energieneutraal waterschap, bijvoorbeeld door de inzet van geëlektrificeerd materieel bij beheer en onderhoud en de aanleg van zonnepanelen op keringen (doorlopend).
4. Verkennen - en indien mogelijk - realiseren van meekoppelkansen (gelijktijdig uitvoerbare initiatieven van burgers en bedrijven bij grootschalig onderhoud of versterking van een kering (doorlopend); bijvoorbeeld bij de versterking van de IJsselmeerdijk (vooroevers).

2.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 2.1 Lasten programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2025	9,7	- 0,7	9,0
Begroting 2026	10,3	- 0,7	9,6
Begroting 2027	**10,7**	**- 0,6**	**10,1**
Raming 2028	11,3	- 0,6	10,7
Raming 2029	12,2	- 0,6	11,6
Raming 2030	17,7	- 0,7	17,0
Raming 2031	20,7	- 0,7	20,0

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2027-2031 ten opzichte van het basisjaar 2026 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Waterveiligheid komen ten laste van de watersysteemtaak.

Tabel 2.2 Mutaties netto lasten programma Waterveiligheid jaren 2027-2031 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Netto lasten basisjaar 2026	9,6	9,6	9,6	9,6	9,6
Bijdrage HWBP	0,1	0,2	0,8	5,3	5,6
MJBOP	0,1	0,2	0,1	0,2	0,4
Mutatie kapitaallasten	0,0	0,1	0,2	0,4	2,4
Inflatie- en loonontwikkeling	0,3	0,6	0,9	1,5	2,0
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	**10,1**	**10,7**	**11,6**	**17,0**	**20,0**

Investeringen

In onderstaande tabel zijn de geraamde netto investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2027-2031, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote netto investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 2.4 bevat de investeringen die in 2027 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2027).

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie ligt vast dat het Algemeen Bestuur met de vaststelling van de begroting ook de kredieten van reguliere investeringen uit de investeringsplanning autoriseert. In de verordening ligt verder vast dat kredieten voor speciale investeringen op basis van een apart besluit van het Algemeen Bestuur per project worden geautoriseerd.

Tabel 2.3 Investeringsuitgaven van het programma Waterveiligheid (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Raming investeringsuitgaven	**16,8**	**9,7**	**7,8**	**8,5**	**9,7**

Tabel 2.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2027 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Oostvaardersdijk verkenning	Speciaal
8-4 Versterking Ketelmeerdijk - Vossemeerdijk planuitwerking	Speciaal
Draineren dijken '27 en '28	Regulier
Vervangen damwand NOP Riet Vollenhoverkanaal	Regulier
Totaal te verlenen kredieten voor reguliere investeringen in 2027	**3.540**
Totaal te verlenen kredieten voor speciale investeringen (via apart besluit Algemeen Bestuur)	**1.733**

3. Programma Voldoende en gezond water

3.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We zorgen voor een robuust watersysteem dat past bij de gebruiksfuncties. Met goede leefomstandigheden voor inheemse flora en fauna en dat bestand is tegen extreem weer. De fysische chemische toestand ondersteunt de ecologie en de gebruiksfuncties.

Tactische doelen Voldoende en gezond water

- Beheren en onderhouden: Het watersysteem verkeert in een goede staat en het beheer ervan is afgestemd op de functionele eisen, op de waterkwaliteitsdoelen en op onze ambities over biodiversiteit.
- Voorkomen van wateroverlast en watertekort: Bij de inrichting van het watersysteem is geanticipeerd op de gevolgen van bodemdaling en klimaatverandering.
- Waterkwaliteit verbeteren: Het watersysteem in het beheergebied voldoet, binnen de mogelijkheden van het waterschap, aan de geldende waterkwaliteits- en functionele doelstellingen.

3.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Beheren en onderhouden

Regulier beheer en onderhoud op basis van inspecties
Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens een vooraf vastgestelde planning. Groot en klein onderhoud plannen we in op basis van veldinspecties. Bij deze inspecties worden de 'Bestuurlijke uitgangspunten voor beheer en onderhoud' (Algemeen Bestuur 30 oktober 2023) gebruikt. Naast het groot en klein onderhoud worden jaarlijks maaiwerkzaamheden op taluds (oeverhellingen) en in watergangen uitgevoerd. Door de uitvoering van beheer- en onderhoudswerkzaamheden blijft het watersysteem op orde en kunnen we de waterstanden zo goed als mogelijk binnen de peilbesluiten sturen.



Figuur 8 Beheren en onderhouden conform vastgestelde planning

Klimaataanpak wordt stapsgewijs geïmplementeerd in onze werkzaamheden
Beheer en onderhoudswerkzaamheden worden in het kader van de Klimaataanpak (Algemeen Bestuur, 15 februari 2022) op steeds duurzamere wijze uitgevoerd. Sinds 2023 zijn verschillende duurzaamheidsmaatregelen opgenomen in onze aanbestedingen. Deze lijn zetten we voort door in 2027 het aantal bestekken met een verplichting voor 100% HVO-brandstof verder uit te breiden. Daarnaast belonen we een hoge score op de CO_2-Prestatieladder bij de beoordeling van inschrijvingen. Hiermee stimuleren we marktpartijen om actief bij te dragen aan onze duurzaamheidsdoelen. In 2027 experimenteren we met het verduurzamen van baggerwerkzaamheden in Almere. Naar aanleiding van een marktonderzoek wordt uitgezocht welke maatregelen we tijdens deze baggerwerkzaamheden kunnen nemen. Naast een duurzame uitvoering van werkzaamheden zetten we vanaf 2027 steeds meer in op circulair materiaalgebruik. Dat doen we op basis van de visie circulariteit (Algemeen Bestuur, 30 juni 2026) en de bijbehorende maatregelen.



Figuur 9 Beheer en onderhoudswerkzaamheden worden steeds duurzamer uitgevoerd

Biodiversiteit
Biodiversiteit krijgt steeds meer een vaste plek binnen het beheer en onderhoud van het watersysteem, zonder afbreuk te doen aan een betrouwbare wateraan- en afvoer. Een belangrijk voorbeeld daarbij is de verdere doorontwikkeling van het maaibeheer in watergangen. Door maatregelen stapsgewijs in te voeren en de resultaten te monitoren, ontstaat inzicht in wat werkt en wat kan worden opgenomen in het reguliere beheer. Voor het uitvoeren van de maatregelen maken we gebruik van Provinciale subsidie.

Maaibeleid
Verschillende ontwikkelingen hebben invloed op het beheer en onderhoud. Aanscherpingen vanuit natuurwetgeving, de doelen uit de Agenda Biodiversiteit en veranderingen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) zijn voorbeelden daarvan. Daarom wordt vanaf 2026 onderzocht óf en hoe het beheer en onderhoud kan worden verbeterd binnen deze veranderde omstandigheden. De resultaten worden naar verwachting in 2027 aan het college voorgelegd. Eventuele aanpassingen kunnen vanaf 2028 financiële gevolgen hebben.

Komende jaren uitbreiding van stedelijke watergangen
Op dit moment vinden meerdere stedelijke ontwikkelingen plaats binnen ons beheergebied. Nadat ontwikkelingen zijn afgerond wordt het beheer van deze nieuwe watergangen volgens de maatwerkovereenkomsten overgedragen naar het waterschap. Ook bestaande stedelijke watergangen

zijn in ontwikkeling. Zo draagt het waterschap bij aan het automatiseren van diverse bestaande stuwen in het gebied van Almere voor een integraal werkend watersysteem. Daarnaast werken we in 2027 mee aan de watersysteemaanpassingen van de Galjoottocht bij Almere. Onze tocht voorziet in de afwatering van Almere-Duin en Almere-Poort en wordt daarom de komende periode door de gemeente Almere vergraven, verbreed en voorzien van een extra afwatering richting de Noorderplassen. We werken met de gemeente Zeewolde samen aan de renovatie van de botenbuurt. De gracht aan de rand van deze wijk wordt natuurvriendelijk ingericht en gebaggerd. Onderhoudsruimte en waterkwaliteit zijn leidend geworden in het ontwerp van de openbare ruimte rondom de gracht. Deze maatregelen dragen bij aan de doelstellingen uit Doelen Overige Wateren (AB, september 2021).



Figuur 10 Maaiwerkzaamheden in stedelijk gebied

Beleidsregel schouw
In 2024 is de huidige beleidsregel maaischouw geëvalueerd, samen met de landbouw- en natuurorganisaties en overheden. Op basis daarvan zijn doelen en uitgangspunten voor de nieuwe beleidsregel opgesteld. De concept schouwkaart hebben we eind 2025 gedeeld met de betrokken partijen. Hieruit kwamen diverse reacties over de uitvoerbaarheid van het concept beleid. In diezelfde periode is de nieuwe aangescherpte gedragscode voor soortenbescherming landelijk vastgesteld. De natuurwetgeving in combinatie met deze aangescherpte gedragscode knelde op sommige punten met de eerste conceptuitwerking van de beleidsregel schouw. Naar aanleiding van deze ontwikkeling en de reacties hebben we geconcludeerd dat de eerste conceptuitwerking van de beleidsregel schouw niet geheel voldoet aan de gestelde doelen en uitgangspunten. Er wordt onderzocht of de oplossing daarvoor ligt in het combineren van de maaischouw met de herprofilering van sloten. Het uitwerken hiervan vraagt extra tijd. Naar verwachting zal de nieuwe beleidsregel schouw niet vóór 2028 operationeel zijn.

Muskusratten en solidariteit
Sinds 2019 werken de waterschappen samen aan het terugdringen van de muskusrat tot de landsgrens. Afgesproken is om dat doel uiterlijk in 2034 te bereiken. Omdat de bestrijdingsopgave hierdoor de komende jaren steeds meer bij de grenswaterschappen komt te liggen, is voor deze waterschappen een oplopende solidariteitsfinanciering ingesteld. De financiering is in 2026 geëvalueerd om de vervolgstap te bepalen. Daarnaast wordt besproken welke maatregelen nodig zijn om de bestrijdingscapaciteit in achterblijvende regio’s te versterken. Daarmee blijft de landelijke doelstelling van terugdringing tot de landsgrens in 2034 haalbaar. Dit zal naar verwachting leiden tot extra bijdragen aan de landelijke doelstelling vanaf 2027.

We monitoren rivierkreeften om het effect op de waterkwaliteit in beeld te krijgen
De aanpak van invasieve exoten, zoals ongelijkbladig vederkruid, reuzenberenklauw en rivierkreeften, is een doorlopend proces. In de toekomst krijgen we naar verwachting steeds meer te maken met invasieve exoten. Daardoor hebben we als waterschap steeds meer aandacht voor de aanpak ervan. Op dit moment is er landelijk veel belangstelling voor de overlast door de Amerikaanse rivierkreeft. Het lijkt erop dat het aantal rivierkreeften toeneemt. Om de omvang van de problematiek in ons beheergebied beter in beeld te brengen loopt een monitoringspilot. Deze startte in de Noordoostpolder in 2025 en in Oostelijk en Zuidelijk Flevoland in 2026. De resultaten helpen ons om een beter beeld te krijgen van de situatie. Landelijk onderzoek laat zien dat de beste aanpak van rivierkreeften is het zorgen voor een robuust en gezond ecosysteem. Dit is in lijn met onze huidige koers naar een gezond watersysteem en goede waterkwaliteit. Met de resultaten van de monitoring verkennen we of het daarnaast nog zinvol en haalbaar is om aanvullende maatregelen te nemen, zoals aanpassingen aan het watersysteem of ingrijpen in de kreeftenpopulatie. Dit vormt de basis voor eventuele vervolgstappen de komende jaren. Als aanvullende maatregelen en budget nodig zijn, wordt hiervoor een plan aan het bestuur voorgelegd.

Maatregel doelen overige water in uitvoering
In 2026 zijn, conform de maatregel uit *Doelen Overige Wateren* (AB, september 2021), de eerste hotspots in het stedelijk gebied van Lelystad en Zeewolde gebaggerd. De uitvoering van deze maatregel wordt de komende jaren voortgezet. Uit jaarlijkse veldinspecties blijkt waar baggerwerkzaamheden nodig zijn. Vervolgens wordt beoordeeld of de waterbodem te voedselrijk is. Als baggeren bijdraagt aan een betere waterkwaliteit, wordt de waterbodem tot de vaste bodem verwijderd, dat is dieper dan bij normale baggerwerkzaamheden. Naar verwachting zijn alle hotspots in Lelystad en Zeewolde vóór 2032 gebaggerd.

Meerdere investeringsprojecten in de planning
Bemalen van het watersysteem is alleen mogelijk als onze gemalen optimaal werken. Daarom is beheer en onderhoud nodig. In 2027 worden de krooshekreinigingsinstallaties van de gemalen in Zuidelijk- en Oostelijk Flevoland gerenoveerd en waar nodig vernieuwd. De renovatie van gemaal Smeenge loopt door tot eind 2027. Waar in 2026 de eerste pompinstallatie is vervangen, wordt in 2027 de tweede pompinstallatie vervangen. Naar verwachting is het gemaal voor het begin van het stormseizoen in het najaar van 2027 weer op volle sterkte. Ook in het watersysteem vinden diverse investeringen plaats. Zo wordt in 2027 begonnen met de voorbereidingen van de vervanging van Stuw Hanzetocht. Deze stuw vormt de overgang tussen het landelijk en stedelijk gebied van Dronten. De werkzaamheden zullen van start gaan in 2028.



Figuur x. Vervanging van deze stuw in de Hanzetocht staat gepland in 2028

Actualisatie peilbesluiten
Eén van de hoofdtaken van Waterschap Zuiderzeeland is het vaststellen van peilen en zorgen dat de peilen in de praktijk worden gerealiseerd. De evaluatie die in 2026 is uitgevoerd toont aan dat het waterschap extra inzet moet plegen om de peilbsluiten te kunnen uitvoeren en waar nodig actualiseren. Vanaf 2027 beschikt het waterschap structureel over meer personele capaciteit om de peibesluiten te actualiseren. Het waterschap gaat dan aan de slag om het monitoren van de praktijkpeilen verder te optimaliseren. In overleg tussen hydrologen en waterbeheerders wordt afgestemd of en waar aanpassingen in het beheer mogelijk zijn om de vastgestelde peilen te realiseren. Ook worden eventuele investeringen in kaart gebracht. Waar nodig worden peilbesluiten aangepast.

<u>Doorlopende maatregelen Beheren en onderhouden</u>

1. Beheren en onderhouden van het watersysteem: de watergangen, de gemalen en de kunstwerken (doorlopend).
2. Actualiseren van peilbesluiten (doorlopend).
3. Terugdringen van invasieve exoten om ongewenste effecten op het watersysteem en de waterkeringen te beperken (doorlopend).

<u>Tijdgebonden maatregelen Beheren en onderhouden</u>

1. Renoveren gemaal Smeenge (2027).
2. Vertalen van de doelen voor biodiversiteit naar het regulier beheer en onderhoud van het watersysteem (2027).
3. De wijze waarop watergangen worden onderhouden wordt geëvalueerd en waar mogelijk herzien (2027).
4. Plan van aanpak opstellen voor het actualiseren van peilbesluiten (2027).
5. Nieuw: Baggeren van hotspots (voedselrijke waterbodems) in stedelijk water van Lelystad en Zeewolde conform de ontwikkelde norm (2032).

Voorkomen van wateroverlast en tekort

Het watersysteem in ons beheergebied is bij de aanleg van de polder robuust ingericht. Het zorgt ervoor dat overtollig water bij hevige neerslag tijdig wordt afgevoerd en beperkt daarmee wateroverlast. Tegelijkertijd maakt het systeem het mogelijk om in droge perioden voldoende water vast te houden en aan te voeren. De afgelopen jaren heeft het waterschap onder meer geïnvesteerd in extra gemaalcapaciteit om het watersysteem voor te bereiden op een veranderend klimaat.
De druk op het watersysteem neemt echter toe. Extreme neerslag, langere perioden van droogte en veranderingen in het gebruik van de ruimte vragen om voortdurende aandacht. Daarom investeert het waterschap in kennis van het watersysteem, het vroegtijdig signaleren van knelpunten en het risicogericht aanpakken daarvan. Zo werken we aan een watersysteem dat ook in de toekomst wateroverlast en watertekorten zoveel mogelijk voorkomt.

Opvolging toetsing aan regionale wateroverlastnormen
Uit de toetsing van het watersysteem aan de normen voor regionale wateroverlast komt een aantal knelpunten naar voren. Na bestuurlijke vaststelling in augustus 2026 inventariseert het waterschap in 2026 en 2027 per knelpunt welke vervolgstappen mogelijk zijn. Vervolgens zal op basis van kosteneffectiviteit een afweging worden gemaakt welke vervolgstappen wenselijk zijn. Medio 2027 wordt een plan van aanpak ter besluitvorming voorgelegd aan het dagelijks bestuur. Als uit het plan van aanpak beleidsmatige of budgettaire voorstellen voortkomen, zullen die ter besluitvorming aan het Algemeen Bestuur worden voorgelegd.

Gebiedsproces bodemdaling
Binnen dit proces worden in 3 bodemdalingsgebieden pilots uitgevoerd. De pilots in de Noordoostpolder en in het gebied bij de Dodaarsweg zijn in 2026 gestart en lopen door tot 2029. De pilot in de Zuidlob vraagt om afstemming met veel verschillende betrokkenen. Deze pilot gaat naar verwachting in 2027 van start. In al deze pilotgebieden wordt met peilbuizen de grondwaterstand gemeten om het eventuele effect van de maatregelen in beeld te brengen. Naast de uitvoering van de pilots werkt het waterschap samen met onder andere provincie en gemeenten aan zowel een kortemijnstrategie als een langetermijnvisie voor bodemdalingsgebieden in ons gebied. De langetermijnvisie wordt in 2029 verwacht. Op grond van de strategie en visie kan het waterschap besluiten om zijn beleid ten aanzien van waterbeheer in bodemdalingsgebieden te herzien. De mogelijke investeringen die daarmee gemoeid zijn, worden in bestuursvoorstellen behandeld.

<u>Tijdgebonden maatregelen Voorkomen van wateroverlast en tekort</u>
1. Deelname aan uitvoering Gebiedsproces bodemdaling Flevoland (2026-2028).
2. Nieuw: We stellen een plan van aanpak op n.a.v. uitkomsten watersysteemtoets (2027).
3. Nieuw: Kortetermijnstrategie en langetermijnvisie bodemdaling gereed (2029)

Waterkwaliteit verbeteren
Aan de slag met de maatregelen voor SGBP4
Eind maart 2026 zijn voorstellen voor de geactualiseerde Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen door de provincie in ontwerp vastgesteld. Dit zijn doelen voor de biologische kwaliteitselementen (algen, waterplanten, macrofauna en vis) en de algemeen fysisch-chemische parameters (waaronder nutriënten). Op 30 juni 2026 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de voorgestelde ontwerpmaatregelen voor de vierde KRW-planperiode 2028-2033. Met deze maatregelen gaat het waterschap de komende jaren aan de slag om dichter bij de KRW-doelen te komen. Deze maatregelen worden ook beschreven in het ontwerp-Waterbeheerprogramma van het waterschap voor de periode 2028-2033.

Hoewel we met de door ons uitvoerde en nog uit te voeren maatregelen alles doen wat in onze mogelijkheden ligt om de KRW doelen in 2027 te halen, weten we dat we in ons beheergebied in 2027 niet aan alle KRW-normen zullen voldoen. Dat is een zorg. Vanuit die wetenschap blijft het waterschap partijen die nog handelingsperspectief hebben (Rijk, provincie en gebruikers) aanspreken op hun verantwoordelijkheid. Het waterschap heeft de provincie in 2026 ondersteund en geadviseerd bij het opstellen van de uitzonderingsmotivaties voor stoffen en biologische kwaliteitselementen die aan het eind van planperiode niet aan de normen en doelen zullen voldoen.

De meeste van deze maatregelen zijn voor het verbeteren van de chemische waterkwaliteit. Deze komen mede voort uit het stoffenspoor van de landelijke KRW-impuls. De chemische maatregelen zijn vooral onderzoeksmaatregelen om in beeld te brengen welke bronnen belangrijk zijn. Dit zijn onder andere onderzoek naar de emissies (vrijkomen van stoffen) uit regenwaterriolen en overstorten, de emissietoets van het effluent (uitstroomwater) van de afvalwaterzuiveringen en onderzoek naar de aanwezigheid van behandelde oeverbeschoeiing in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. Als bronnen een grote bijdrage blijken te hebben aan de normoverschrijdingen, zijn aanvullende maatregelen nodig. Hiervoor krijgt het waterschapsbestuur voorstellen. Ook kijken we of toezicht en handhaving verder te optimaliseren is. Dit kan bijvoorbeeld door op basis van stofgerichte monitoring te controleren op specifieke locaties. Daarnaast gaat het waterschap door met het vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing in de Noordoostpolder.

De belangrijkste maatregel voor de biologische waterkwaliteit is de aanleg van de vispassage bij gemaal De Blocq van Kuffeler. De overige maatregelen voor de biologische waterkwaliteit zijn onderzoeksmaatregelen om een achteruitgang in toestand of het niet voldoen aan het KRW-doel te verklaren. Ook deze uitkomsten kunnen een reden zijn voor vervolgstappen.

Het ontwerp voor de vispassage bij De Blocq van Kuffeler wordt verder uitgewerkt
Met de uitwerking van het ontwerp werken we toe naar de realisatie van deze innovatieve en toekomstbestendige vismigratieverbinding tussen het Markermeer en de wateren in Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. Het project bevindt zich momenteel in de planuitwerkingsfase (uitwerking van voorkeursvariant naar een voorontwerp en definitief ontwerp, opstellen contractdocumenten en technische tekeningen). In deze projectfase wordt de technische haalbaarheid, waterveiligheid en uitvoerbaarheid van de vispassage nader onderbouwd. Op basis hiervan kan eind 2027 worden besloten over de realisatie en de daaropvolgende aanbesteding van de uitvoering. Bij positieve besluitvorming wordt de vispassage in 2028 en 2029 gerealiseerd.

We monitoren de effecten van waterkwaliteitsmaatregelen in stedelijk gebied
In 2021 zijn de waterkwaliteitsdoelen voor de overige wateren stedelijk gebied vastgesteld. In bijna alle gemeenten zijn de maatregelen gestart. We monitoren met het routinematige meetnet het effect van deze maatregelen op de waterkwaliteit. Naar verwachting hebben we in 2030 voldoende meetjaren om te evalueren of de doelen behaald zijn.



Figuur 11: stedelijk water Dronten, DOW score: levendig

Voor overige wateren in natuurgebieden zijn in 2020 werkdoelen afgeleid. Deze zijn nog niet door de provincie vastgesteld, omdat draagvlak voor doelvaststelling bij de terreinbeherende organisaties (TBO's) afgenomen is. Reden van een afnemend draagvlak is dat de TBO's momenteel géén structurele financiering beschikbaar hebben voor maatregelen in overige wateren. Na vaststelling van de werkdoelen verzorgt het waterschap de monitoring. Indien nodig worden voor deze monitoring extra middelen gevraagd.

Samenwerking Actieplan Bodem en Water en Uitvoeringsprogramma krijgt vorm
De herijking van het Actieplan Bodem en Water is afgerond. Het programma geeft uitvoering aan de doelsturing. Hierbij stelt de overheid milieudoelen vast en kiezen agrariërs welke maatregelen ze hiervoor inzetten. We gaan na hoe het programma kan samenwerken met het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied van de provincie Flevoland. Voor deze samenwerking is de uitwerking van de sturing, verantwoordelijkheden en besluitvorming over de uitvoeringsagenda belangrijk. Afgesproken is dat Actieplan Bodem en Water tot die tijd als zelfstandig programma blijft bestaan. In het voorjaar van



Figuur 13: Demo mechanische onkruidbestrijding in bloembollenteelt



Figuur 13: monstername drainagewater

2026 heeft het waterschap hiervoor drie incidentele subsidies verleend. Agrifirm ontving een subsidie voor een initiatief gericht op plant- en plaatsspecifiek gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en balansbemesting. Glastuinbouw Nederland ontving een subsidie voor de coaching van glastuinders. LTO ontving een subsidie voor de coaching van akkerbouwers en bloembollentelers.
Deze initiatieven zijn inmiddels gestart en worden eind 2027 afgerond. In 2028 wordt nagegaan wat de rol van het ABW is in relatie tot het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer, het Convenant Toekomstbestendige gewasbescherming, het 8e Nitraatactieprogramma en het Uitvoeringsprogramma landelijk gebied. Dit bepaalt of, en, in welke vorm het ABW wordt voorgezet.

We linken zeer zorgwekkende stoffen aan hun bron om ze aan te pakken
We monitoren zeer zorgwekkende stoffen op onze afvalwaterzuiveringen. De monitoring van de verschillende rioolstrengen levert informatie op over in welk rioleringsgebied we zeer zorgwekkende stoffen of gewasbeschermingsmiddelen aantreffen. In overleg met vergunningverleners en toezichthouders gaan we na of de aangetroffen stoffen zijn te relateren aan bedrijven. Zo nodig zetten we het instrument toezicht in om emissies (vrijkomen van stoffen) van de aangetroffen stoffen naar het riool te verminderen. Om stoffen te relateren aan bedrijven maken we gebruik van de bedrijventool. Deze tool zetten we ook in bij het verlenen van vergunningen. De tool geeft informatie over welke bedrijven in potentie zeer zorgwekkende stoffen lozen. In 2026 is gestart met het updaten van deze tool. Dit is begin 2027 gereed.
Onder regie van de provincie Flevoland brengen we de PFAS-verontreiniging op het voormalig brandblusoefenterrein bij de Meerkoetentocht verder in beeld. Naar verwachting is vanaf eind 2026 via de provincie SPUK-subsidie beschikbaar voor nader onderzoek.
De rekenkamer voert in 2026 een onderzoek uit naar de aanpak van zeer zorgwekkende stoffen door Waterschap Zuiderzeeland en Waterschap Vallei en Veluwe. De planning van de Rekenkamer is om dit voor de verkiezingen in 2027 af te ronden. Mede op basis van de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie zal het plan van aanpak zeer zorgwekkende stoffen uit 2023 worden geüpdatet.

Emissies stedelijk en landelijk gebied: onderzoek omzetten naar mogelijke maatregelen



Figuur 15: meettrailer 'Octopus' voor het rioolstrengenonderzoek



Figuur 15: binnenzijde van de 'Octopus'

In 2026 startten we met literatuuronderzoek naar het effect van hemelwater op de waterkwaliteit van het oppervlaktewater. Daarnaast hebben we ook watermonsters genomen van afstromend hemelwater en deze onderzocht op KRW relevante stoffen. In 2027 bepalen we of op basis van deze twee onderzoeken aanvullende maatregelen nodig zijn en of we deze maatregelen willen opnemen in de Waterschapsverordening. Opname in de verordening wordt in het jaar hierna voorzien.
Het juridische onderzoek naar mogelijke maatregelen in het landelijk gebied is afgerond. In het najaar van 2026 deden we aanvullend onderzoek naar de haalbaarheid van deze maatregelen. Op basis hiervan maken we een selectie van maatregelen die in de Waterschapsverordening kunnen worden opgenomen. Ook de provincie gaat na welke juridische mogelijkheden ze heeft om maatregelen te nemen.



Figuur 16: peilbuis grondwatermeetnet

Monitoringstrategie ondiep grondwatermeetnet is gereed.
De provincie en het waterschap werken samen aan het meten van de kwaliteit van het ondiepe grondwater. De provincie heeft ingestemd met gezamenlijke aanpak van de monitoring. We starten in 2027 met een beperkt monitoringspakket en gaan in een latere fase na of we de monitoring willen uitbreiden.

Ministerie van I&W laat immissietoetsen uitvoeren bij alle zuiveringen
In 2027-2028 verwachten we de uitkomsten van de immissietoetsen voor KRW-relevante stoffen van de afvalwaterzuiveringen (AWZI's) die het ministerie van I&W laat uitvoeren. We verwachten dat de resultaten gezamenlijk met het Rijk en de waterschappen geduid worden. Dit kan leiden tot maatregelen voor het waterschap. Hierin nemen we ook de uitkomsten mee van de immissietoetsen voor de nutriënten die we in 2025 zelf hebben uitgevoerd.

Tijdgebonden maatregelen Waterkwaliteit verbeteren

1. Uitvoeren van alle verplichte KRW-maatregelen:
   - vispasseerbaar maken van gemaal De Blocq van Kuffeler (2029),
   - vervangen van gecreosoteerde oevers in de Noordoostpolder (uiterlijk 2039 gereed).
2. Opstellen definitieve KRW-uitzonderingsbepalingen voor SGBP4 (2027)
3. Opstellen definitief KRW-maatregelenprogramma voor SGBP4 (2027)
4. Uitvoeren van maatregelen (onderzoek, uitvoering en beheer) m.b.t. 'overige wateren' en monitoren en evalueren of daarmee het doel bereikt wordt (2028).
5. Uitvoeren van het Actieplan Bodem en Water samen met de agrarische sector en de provincie (2027).
6. Uitvoeren van de vervolgaanpak nieuwe stoffen (2027)
7. Onderzoeken mogelijkheden van maatwerk in de Waterschapsverordening om emissies in landelijk en stedelijk gebied te verminderen (2027).
8. Onderzoek naar emissies en bronnen hiervan in stedelijk gebied en handelingsperspectief om deze terug te dringen (2027).

Speciaal exploitatieproject	Programma
Vervangen behandelde oeverconstructie creosoot	**Voldoende en gezond water**

Wat is het doel van dit project?
Op 23 november 2022 stemde het Algemeen Bestuur in met het vervangen van de gecreosoteerde oeverbeschoeiing.Dit betrof één van de maatregelen uit het maatregelenpakket behorend bij het derde KRW Stroomgebiedbeheerplan dat de Provincie heeft vastgesteld. De eerste bestuurlijke evaluatie van deze maatregel vindt plaats in de tweede helft van 2026.

Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?
Op verzoek van het Algemeen Bestuur is de vervanging aangemerkt als een speciaal project. Het gaat om een groot project met hoge kosten en extra risico's. De vervangingsopgave en de vervangingswijze zijn gebaseerd op de nu beschikbare kennis en ervaringen. Het te vervangen totaal aan oeverbeschoeiing is omvangrijk en de uitvoeringsperiode kan oplopen tot 18 jaar. Om rekening te kunnen houden met de nieuwe inzichten op het gebied van de KRW, ervaringen met de vervanging en de effecten op de waterkwaliteit wil het Algemeen Bestuur kunnen bijsturen. Daarnaast zijn de kosten door de doorlooptijd van bijna twee decennia op lange termijn onzeker.

Wat gaan we doen in 2027 met doorkijk naar 2031?
De eerste jaren van het project stonden in het teken van het opstarten van een projectteam waarbij de vervangingswerkzaamheden langzaam zijn opgebouwd. Sinds 2026 vervangt het waterschap jaarlijks ongeveer 10 kilometer oeverbeschoeiing. Het project ligt daarmee op schema. In 2027 staat opnieuw 10 kilometer op de planning. Langs de Klutentocht maakt de bestaande beschoeiing plaats voor een duurzame oever. Met deze werkzaamheden verbeteren we een aantal oevers in het meest vervuilde deel van de Noordoostpolder. Dit sluit aan bij de uitgangspunten die het Algemeen Bestuur in 2022 heeft vastgesteld. Een jaar vóór uitvoering van vervangingswerkzaamheden wordt de monitoring naar fluorantheen in de betreffende tochten opgestart. Dit wordt gedaan om de beginsituatie in beeld te brengen. De monitoring van fluorantheen loopt tenminste door tot een jaar nadat de werkzaamheden zijn afgerond om een goed beeld te krijgen wat het effect is van het vervangen van de beschoeiingen op de fluorantheengehaltes. Op dit moment loopt de monitoring in de tochten die voor 2027 op de planning staan. In 2027 worden de nulmetingen voor vervangingsjaar 2028 opgestart. De monitoringsresultaten worden gebruikt voor de tussentijdse evaluaties.

Wat gaat het kosten in 2027 met doorkijk naar 2031?
De vervanging van behandelde oeverbeschoeiingen wordt betaald uit de exploitatiebegroting. Daarbij maakt het waterschap gebruik van een bestemmingsreserve.

Deze reserve vangt verschillen in de jaarlijkse uitgaven op. De hoeveelheid te vervangen oeverbeschoeiing verschilt namelijk per jaar. De verwachte kosten worden jaarlijks opnieuw berekend. Deze actualisatie wordt opgenomen in het Meerjarenonderhoudsplan Waterbeheer en ter besluitvorming aan het college voorgelegd.
De verwachte kosten voor het vervangen van behandelde oeverconstructies worden jaarlijks geactualiseerd en aan het college voorgelegd met het Meerjarenonderhoudsplan Waterbeheer. De financiële effecten worden daarna volgens het reguliere proces aan het Algemeen Bestuur aangeboden via de Kadernota. In 2024 zijn de eerste duurzame oevers in het kader van dit project aangelegd. Hierbij zijn de prijspeilen voor de aanleg van duurzame oevers geactualiseerd. De kosten voor het vervangen van oeverbeschoeiingen zijn door prijsstijgingen van materialen hoger dan ten tijde van het AB-voorstel (Algemeen Bestuur, 23 november 2022). Deze inflatie is via de interne inflatieruimte reeds toegevoegd aan de lopende begroting.

Speciaal exploitatieproject en speciale investering	Programma
Uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid	**Voldoende en gezond water**

Wat is het doel van dit project?
Doel van het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid is zorgen dat we goed zijn voorbereid op situaties waarin minder water of water van minder goede kwaliteit beschikbaar is.
Operationele doelen:
- Vergroten bewustwording en inzicht over zoetwaterbeschikbaarheid;
- Zuinig zijn met het gebruik van zoetwater;
- Meer zoetwater vasthouden;
- Beschikbare zoetwater anders verdelen;
- Voorbereiden op periodes dat er minder zoetwater beschikbaar is.

Waarom is dit project speciaal?
Het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid is speciaal vanwege het maatschappelijk belang van het uitvoeringsprogramma.

Wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?
- Het is een omvangrijk uitvoeringsprogramma dat een groot beroep doet op de inzet van medewerkers. Voor een tijdige uitvoering is het belangrijk dat capaciteit en planning goed op elkaar worden afgestemd.
- Het tempo waarmee de watervraag en klimaat zich ontwikkelen, is ongewis. Dat geldt daarmee ook voor de mate waarin de voorgenomen maatregelen effect sorteren.

Wat gaan we doen in 2027 met doorkijk naar 2031?

Basis voor wat we gaan doen in 2027 met doorkijk naar 2031 is het uitvoeringsprogramma zoetwaterbeschikbaarheid dat in juni 2025 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld. De tijdgebonden maatregel voor dit project is:
- Uitvoeren uitvoeringsprogramma Strategie Waterbeschikbaarheid (2027).

Focus in 2027 ligt op twee grote projecten uit het uitvoeringsprogramma:
Meer zoetwater vasthouden
- Realiseren van de stuwen in de Eendentocht/Meerkoetentocht en starten monitoring (2027). Voor het groeiseizoen van 2027 worden de stuw in de Eendentocht en de stuwtjes in de kavelsoten van de Meerkoetentocht geplaatst. In 2027 wordt de monitoring van het effect van de stuwen opgestart.

Beschikbare zoetwater anders verdelen
- Brede welvaart analyse water slim verdelen bestuurlijk delen (2027). Begin 2027 delen we de resultaten van het onderzoek met het huidige bestuur. Het onderzoek geeft inzicht in de

mogelijkheden voor en consequenties van het anders verdelen van het beschikbare water. In de tweede helft van 2027 start het bestuurlijke besluitvormingsproces.

Daarnaast werken we in 2027 aan:
Vergroten bewustwording en inzicht over zoetwaterbeschikbaarheid

- Organiseren van gastcolleges en excursies of themadagen over zoetwaterbeschikbaarheid.
- Afronden onderzoek Zicht op zout (2027). Het onderzoek geeft zicht op en inzicht in zoutgehaltes in de haarvaten van het watersysteem en mogelijke handelingsperspectieven. De opgedane inzichten gebruiken we in andere projecten.
- Inzet coach. De coach denkt met gebruikers mee over mogelijkheden om water te besparen en vast te houden vormt een verbindende schakel om ervaringen te delen.

Meer zoetwater vasthouden

- Onderzoeken van de mogelijkheden om meer water te bufferen in natuurgebieden. Hiervoor zijn we in gesprek over een mogelijke pilot locatie.
- In kaart brengen mogelijke zoekgebieden voor ondergrondse zoetwateropslag met LTO.
- Monitoren gebieden waar water in kavelsloten wordt vastgehouden.

Wat gaat het kosten in 2027 met doorkijk naar 2031?

In het kader van de pilot Eendentocht/Meerkoetentocht worden stuwen aangelegd. De kosten voor de aanleg worden als investering geactiveerd. Een deel van deze kosten wordt gedekt vanuit gelden die beschikbaar zijn gesteld vanuit de Samenwerking Integrale Gebiedsontwikkeling en de DAW impulsregeling.

Voor de realisatie van het uitvoeringsprogramma is in 2027 een exploitatiebudget van € 0,5 miljoen beschikbaar en wordt € 0,2 miljoen onttrokken aan de beschikbare middelen in de bestemmingsreserve.

Het volledige uitvoeringsprogramma wordt uitgevoerd binnen de budgettaire kaders zoals deze in AB van juni 2025 zijn vastgesteld. Als gevolg van vertraging in de uitvoering worden de middelen uit de bestemmingsreserve ingezet in de jaren 2027, 2028 en 2030.



Figuur 17 Eendentocht

3.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Voldoende en gezond water verbonden zijn.

Tabel 3.1 Lasten programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2025	34,2	- 0,6	33,6
Begroting 2026	37,3	- 0,3	37,0
Begroting 2027	**39,6**	**- 0,0**	**39,6**
Raming 2028	40,9	- 0,7	40,2
Raming 2029	42,8	- 0,6	42,2
Raming 2030	42,4	- 0,0	42,4
Raming 2031	44,5	- 0,7	43,8

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2027-2031 ten opzichte van het basisjaar 2025 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Voldoende en gezond water komen ten laste van de watersysteemtaak.

Tabel 3.2 Mutaties netto lasten programma Voldoende en gezond water jaren 2027-2031 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Netto lasten basisjaar 2026	37,0	37,0	37,0	37,0	37,0
Energie / geopolitiek	1,4	0,6	0,4	0,2	0,1
Peilbesluiten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
MJOBP	- 0,6	- 0,7	0,2	- 0,7	- 0,3
Zoetwaterbeschikbaarheid	- 0,3	- 0,5	- 0,4	- 0,6	- 0,6
Agenda biodiversiteit	0,0	0,1	0,3	0,3	0,3
Gebiedsproces bodemdaling	0,0	0,0	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Subsidie DAW	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Aqualysis	0,0	- 0,1	0,1	0,1	0,1
Mutatie kapitaallasten	0,6	1,1	1,2	1,7	1,6
Inflatie- en loonontwikkeling	1,2	2,3	3,3	4,3	5,5
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	**39,6**	**40,2**	**42,2**	**42,4**	**43,8**

Investeringen

In onderstaande tabel zijn de geraamde netto investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2027-2031, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote netto investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 3.4 bevat de investeringen die in 2027 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2027).

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie ligt vast dat het Algemeen Bestuur met de vaststelling van de begroting ook de kredieten van reguliere investeringen uit de investeringsplanning autoriseert. In de verordening ligt verder vast dat kredieten voor speciale investeringen op basis van een apart besluit van het Algemeen Bestuur per project worden geautoriseerd.

Tabel 3.3 Investeringsuitgaven van het programma Voldoende en gezond water (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Raming investeringsuitgaven	**8,9**	**9,3**	**6,9**	**2,7**	**1,4**

Tabel 3.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2027 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Gemaal Colijn: renovatie pompinstallaties[1]	Regulier
Stuw Ramstocht ST4898	Regulier
Stuw Ramstocht ST4760	Regulier
Kamperhoektocht - voorbereidingskrediet	Regulier
Stuw Tollebeek ST2069	Regulier
Onderhoud gemaal Leeghwater OP2601	Regulier
Stedelijk water objecten Lelystad	Regulier
OP-2160 Schokland: Renovatie opvoergemaal	Regulier
Gemaal Wortman: Vervangen uitlaatdempers	Regulier
Gemaal Wortman: renovatie dieseltanks	Regulier
Gemaal Buma: renovatie klimaatbeheersingsinstallatie	Regulier
Gemaal Smeenge: herstelmaatregelen damwanden	Regulier
Totaal te verlenen kredieten voor reguliere investeringen in 2027	**4.948**

[1] In 2026 is slechts een deel van het totaalkrediet gevoteerd voor de renovatie van de eerste pompinstallatie. Het nog niet geopende deel betreft de voorbereiding en uitvoering van de renovatie van de overige pompinstallaties, die start in 2027. Het daarvoor benodigde krediet is daarom opnieuw opgenomen in de lijst met beschikbaar te stellen investeringskredieten.

4. Programma Schoon, gezuiverd water

4.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We dragen bij aan een gezonde leefomgeving door afvalwater van huishoudens en bedrijven naar onze zuiveringen te transporteren en schoon te maken.

Tactische doelen Schoon, gezuiverd water

- Beheren en onderhouden: het afvalwatersysteem verkeert in goede staat en levert schoon effluent.
- Kosten eerlijk verdelen: de kosten voor de verwerking van afvalwater zijn eerlijker verdeeld doordat de totale discrepantie zo snel mogelijk is teruggebracht tot maximaal 15 procent.
- Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen: het afvalwatersysteem heeft voldoende capaciteit om de groei van het afvalwateraanbod op te vangen en de juiste zuiveringsmethoden om microverontreinigingen te verwijderen.
- Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen: het afvalwatersysteem is circulair en klimaatneutraal.

4.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

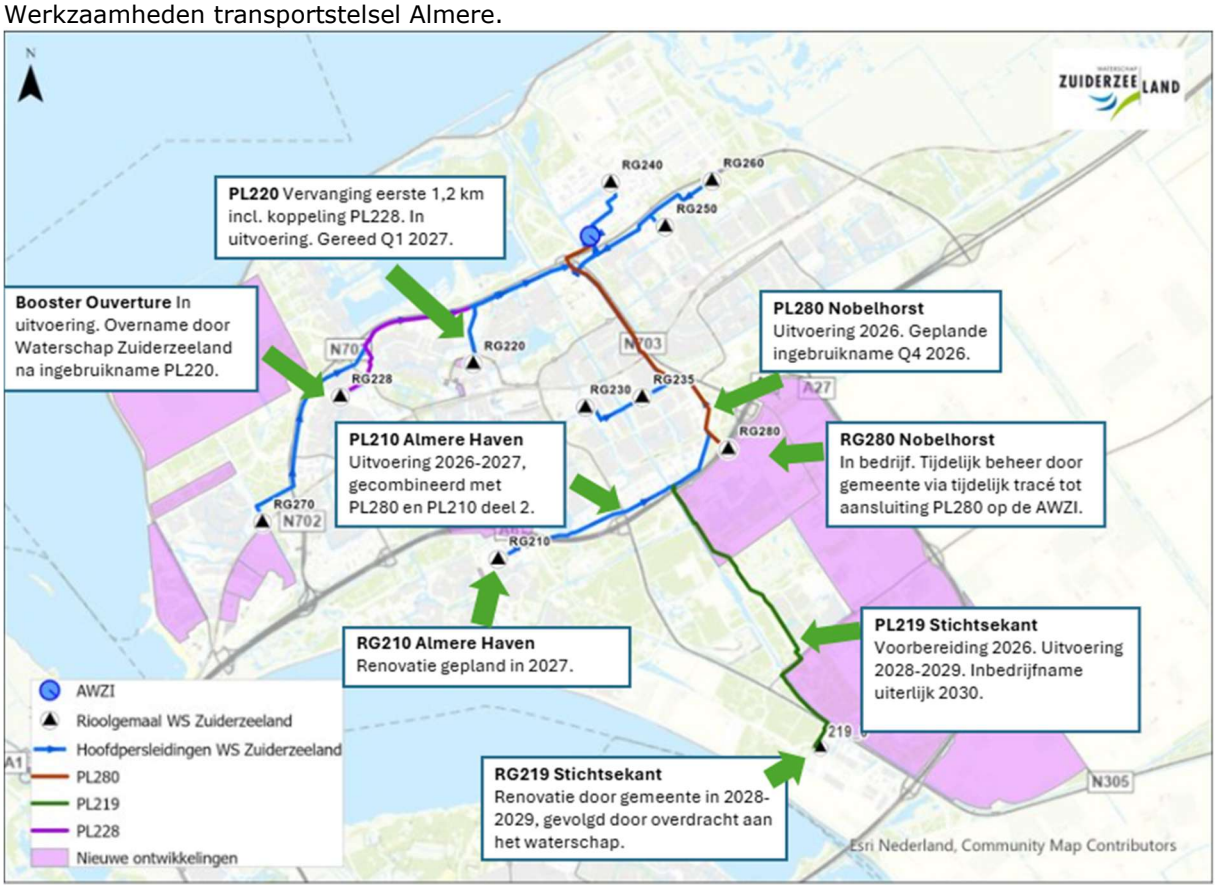
Beheren en onderhouden

Renovaties en inspecties in het transportstelsel
Vanuit het persleidingbeheerplan inspecteren we de risicovolle persleidingen in ons gebied. Onder andere is de inspectie van persleidingen PL230 en PL235 (beide Almere) inmiddels uitgevoerd. De verkregen inspectiedata wordt nog geanalyseerd. Beide persleidingen maken daarnaast onderdeel uit van het faalkansmodelonderzoek waaraan we deelnemen. In dit kader is een samenwerkingsovereenkomst (SOK) faalkansonderzoek ondertekend. De informatie uit de inspectiedata en het faalkansonderzoek is input voor de planning van beheer en onderhoud in de komende jaren.

Verder staat voor dit jaar nog de analyse van de proefstukken van persleidingen PL230 (Almere) en PL820 (Noordoostpolder) op de planning. Deze resultaten zullen, samen met de inspectiegegevens, bijdragen aan een beter inzicht in de technische staat van de persleidingen en wat dit voor de komende jaren betekent. Verder wordt het rioolgemaal Swifterbant gerenoveerd en deze zal naar verwachting eind 2026 klaar zijn. Het project boostergemaal Ouverture zit in de afrondende fase en is momenteel nog in eigendom van de gemeente Almere. Zodra dit rioolgemaal is opgeleverd, zal de overdracht naar het waterschap plaatsvinden. Van de omvangrijke renovatiewerkzaamheden valt op dat de komende jaren met name in de Noordoostpolder veel werkzaamheden aan het transportstelsel zijn gepland.

Nieuwe persleidingen
In Almere is de aanleg van de persleiding PL280 (Nobelhorst) in uitvoering. Binnen dit project wordt ook de persleiding PL210 (Almere Haven) voor 90% vervangen. In de planning zit ook nog een nieuwe persleiding PL219 (Stichtsekant/Almere Haven). Afhankelijk van de groei en woningbouw in de gemeente Dronten en Zeewolde zullen in de komende vijf jaren persleidingen gerealiseerd moeten worden om afvalwater naar de afvalwaterinstallaties (AWZI's) te transporteren. Daarvan is nu nog niet een concrete planning te geven.
De bestaande persleiding PL410 (Noorderwagenplein) in Lelystad moeten we vervangen. Er is eerst een analyse uitgevoerd naar de ontwikkelingen in Lelystad. Hier ligt een aantal meekoppelkansen (bijv. warmtenet voor woningbouw) en kijken we naar een nieuw tracé van de leiding. De uitvoering staat gepland voor 2028-2029.

Werkzaamheden transportstelsel Almere.



AI in de afvalwaterketen
Het project om met Artificial Intelligence (AI) gegevens van het transportsysteem te analyseren en zo meer inzicht te krijgen in de werking ervan loopt. Hiermee wordt het mogelijk om afwijkingen te detecteren, die als een 'voorspellende' waarde voor inspectie of dat onderhoud kan gaan gelden. Dit testen we nu voor een deel van het systeem in Lelystad. Na evaluatie bepalen we of het project meerwaarde biedt voor andere gemeenten. Een ander project gaat over de productie en emissie van lachgas uit de zuiveringsinstallaties. Ook hier is nu een AI-project gestart. Met de gegevens voeren we analyses uit die duidelijk maken wanneer lachgas ontstaat en hoe de procesvoering er uit moet zien om dit te voorkomen. Doel is het proces zo te optimaliseren en daarmee de uitstoot van broeikasgassen te verminderen zonder grootschalige aanpassingen. Met het inzicht kunnen dan ook andere AWZI's worden geoptimaliseerd. De eindresultaten zullen eind 2027 bekend zijn en onderdeel van het landelijk Versnellingsprogramma lachgas.

De projecten zijn zo opgezet dat het verzamelen, het beschikbaar maken van de gegevens en de presentatie op eenduidige wijze worden uitgevoerd. Zo ontstaat een blauwdruk die ook voor volgende - en die komen er - AI-projecten kan worden gebruikt.

De toekomst van de AWZI Dronten
Het verplaatsen van de AWZI voor woningbouw bij het station lijkt op dit moment niet voor de hand liggend. Rekening houdend met de toename aan afvalwater is een studie uitgevoerd naar varianten voor de toekomstige maatregelen voor de upgrade van AWZI Dronten. De voorkeursvariant werken we verder uit om te kunnen komen tot een investeringsraming. Hierin nemen we ook de toekomst van de slibgisting en WKK mee. Dit moet duidelijk worden in de tweede helft van 2026. En gebruiken we vervolgens als input voor het bestuurlijke besluitvormingsproces en een voorstel naar het AB in 2027. De beoogde maatregelen bekijken we ook in samenhang met andere AWZI's. Voor wat betreft prioritering en interne capaciteit speelt hier met name ook de samenhang met maatregelen op de AWZI Tollebeek.

Veel dynamiek rond de AWZI Tollebeek
De situatie voor de AWZI Tollebeek de komende jaren is complex, omdat er meerdere factoren spelen. Op dit moment is de restcapaciteit beperkt, maar kan de groei aan woningen wel worden opgevangen. Door een drinkwatertekort voor bedrijven is de groei aan afvalwater de komende jaren beperkt. Maar de ambities van de industrie in met name Urk zijn hoog. Verder speelt discrepantie en vetproblematiek een grote rol. Hier werken we de komende jaren samen met gebiedspartners (gemeente en Omgevingsdienst) en zetten we in op het VTH-spoor voor maatregelen aan de bron.

We werken aan scenario's om het afvalwatersysteem op orde te houden en te anticiperen op de ontwikkelingen. Hierbij kijken we ook nadrukkelijk naar de initiatieven vanuit de visindustrie op het gebied van produceren van proceswater i.v.m. te kort aan drinkwater. Dan gaat het om maatregelen die al een beeld waren als voorbehandeling van afvalwater uit de visindustrie, behandelen van rejectiewater van de slibverwerking en optimalisaties van het zuiveringsproces. Uit de scenario's zal een keuze gemaakt worden die voor de komende jaren de route aangeeft voor het op orde houden van AWZI Tollebeek. Daarbij kijken we ook naar het grotere plaatje en meer gericht op de langere termijn. Dit moet ook meer inzicht geven in de investeringsplanning en de maatregelen. Ook in samenhang met de ontwikkelingen op de AWZI Dronten.



Figuur 18 Overzicht vanuit de lucht op AWZI Tollebeek

Slibeindverwerking
Om het slib van de acht deelnemende waterschappen te kunnen verwerken realiseert HVC een slibdrooginstallatie. De bouw van deze installatie is vertraagd en dat leidt tot hogere kosten. Daarnaast zijn er andere ontwikkelingen die leiden tot hogere kosten voor de slibeindverwerking. Het gaat dan onder andere om hogere energiekosten, wijzigingen in de samenstelling van het slib en de invoering van de vrachtwagenheffing. In de begroting en de meerjarenraming is rekening gehouden met deze hogere kosten op basis van inschattingen van HVC. De toenemende kosten

benadrukken het belang om te sturen op de doelstelling om de slibproductie te verminderen. In 2027 wordt hierbij een belangrijke stap gezet met de oplevering van de slibvergistingsinstallatie op de AWZI Almere in 2027. Met de ingebruikname van de slibvergistingsinstallatie ontstaan er ook ruimere mogelijkheden om in de komende jaren verder te sturen op verdere optimalisatie van de slibproductie en de belasting van de verschillende AWZI's.

Afvalwater in het buitengebied
We hebben metingen uitgevoerd bij septictanks en IBA's klasse 2. Zo krijgen we meer inzicht in hoe deze systemen werken en in hoeverre ze voldoen aan de lozingseisen. Ook onderzoeken we wat het effect is op de waterkwaliteit. Daarbij kijken we niet alleen naar nutriënten, maar ook naar microverontreinigingen. De huidige IBA-systemen zijn niet ontworpen om deze stoffen te verwijderen. De volgende stap is het uitwerken van verschillende scenario's. Daarbij vergelijken we de effecten op de waterkwaliteit met de bijbehorende kosten.
Ondertussen werkt de Samenwerking Afvalwaterketen Flevoland (SAF) aan een herziening van het beleid voor afvalwater in het buitengebied. De resultaten uit beide trajecten brengen we samen. Begin 2027 werken we deze uit in nieuw beleid, waarna het Algemeen Bestuur hierover een besluit neemt.

Werk in uitvoering op de AWZI's
Uit de lange lijst van onderhoud en renovaties in de komende jaren staan voor de AWZI Tollebeek de beluchtingsinstallatie, gashouder en bandindikker op het programma. Voor de AWZI Zeewolde ook de beluchtingsinstallatie en de realisatie van een roostgoedcontainer. Voor de AWZI Lelystad de terugspoelfilters voor bedrijfswater. En voor AWZI Dronten het vervangen van de ijzerchloridedoseerinstallatie. Na afloop van de verduurzaming en capaciteitsuitbreiding op AWZI Almere, zal het bedrijfsgebouw worden gerenoveerd.

<u>Doorlopende maatregelen Beheren en onderhouden</u>

1. Beheren en onderhouden van bestaande installaties en zuiveringen en rioolgemalen (doorlopend).
2. Uitvoeren van herstelwerkzaamheden aan bestaande persleidingen op basis van slimme inspecties (doorlopend).
3. Het uitvoeren van werkzaamheden aan het afvalwatersysteem om te zorgen dat er blijvend voldoende capaciteit beschikbaar is voor het transport en de zuivering van afvalwater (doorlopend).

<u>Tijdgebonden maatregelen Beheren en onderhouden</u>

4. Evalueren beleid afvalwater buitengebied (IBA's) gereed derde kwartaal 2027.

Kosten eerlijk verdelen

Discrepantie fors verlaagd maar niet overal
Het terugdringen van de discrepantie is indertijd projectmatig opgepakt en is succesvol geweest. Het gemiddelde voor het gehele beheersgebied is gedaald naar 12% en daarmee onder het streven van het landelijk gemiddelde van 15%. De situatie is nu dat de aandacht voor discrepantie in de organisatie wordt ingebed, maar laat onverlet dat aandacht voor met name zuiveringskring Tollebeek en de gemeente Urk nodig blijft. Daar is de discrepantie nog hoog en rond de 28%, op basis van de laatste nog niet definitieve gegevens. De samenwerking met de Omgevingsdienst (OFGV), GBLT en de gemeente Urk blijft belangrijk om grip te houden op de problematiek en stappen te zetten in het terugdringen van de discrepantie. Dit ook in het licht van complexe situatie rond AWZI en de afhankelijkheid van meerdere factoren.

Ontwikkeling discrepantie over de jaren
De ontwikkeling gedurende de afgelopen jaren is weergegeven in onderstaande tabel. Tussen haakjes de waarden zoals in 2025 gerapporteerd.

2016	2019	2021	2022	2023	2024	2025
29%	21%	19%	(13%) 12%	(13%) 12%	(13%) 12%	12%

Voor 2022 is de discrepantie definitief vastgesteld. Voor 2023 en 2024 geldt dat deze nog niet definitief is vastgesteld, maar wel bijgesteld op basis van nieuwe informatie. Voor 2025 is de verwachting op basis van voorlopige waarden dat deze uitkomt rond de 12%.

Doorlopende maatregelen Kosten eerlijk verdelen

1. Uitvoeren van metingen en extra monitoring in gebieden met de hoogste discrepantie (doorlopend).
2. Versterken van de externe samenwerking met de belastinginner (GBLT), de omgevingsdienst en de gemeenten (doorlopend).
3. Communiceren over de acties die we gaan ondernemen om de discrepantie terug te brengen en het gesprek aangaan met provincie, gemeenten en bedrijfsmatige lozers in ons beheergebied (doorlopend).

Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen

Onderzoek naar transportsysteem in Dronten
Voor de gemeente Dronten zal in de tweede helft van 2026 een studie worden uitgevoerd naar de geplande nieuwbouw aan de zuidkant van de gemeente en inrichting van het transportstelsel. Het gaat dan om zo'n 3.000 woningen, en zou in de komende jaren tot uitvoering moeten komen. Naast de riolering zal ook het eindgemaal worden meegenomen, inclusief het tracé naar de AWZI.

Afvalwaterakkoorden
Met de gemeente Noordoostpolder en Zeewolde voeren we nu gesprekken over afvalwaterakkoorden. Voor de gemeente Noordoostpolder is de verwachting dat een akkoord begin 2027 kan worden getekend. Voor de gemeente Zeewolde is de planning dat dit in de eerste helf van 2027 kan plaatsvinden.

Afvalwaterprognoses
Waterschap Zuiderzeeland blijft actief investeren in betrouwbare afvalwaterprognoses om tijdig te kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen in de waterketen. De prognoses helpen ons om goede keuzes te maken voor de toekomst. We gebruiken ze bij vraagstukken over capaciteit, assetmanagement, investeringen, om kosten/opbrengsten te begroten en beleid. Zo zorgen we ervoor dat het afvalwatertransportsysteem en de afvalwaterzuiveringen ook op de lange termijn betrouwbaar en toekomstbestendig blijven. In deze prognoses zijn de groeiambities van gemeenten meegenomen. Voor Almere gaat het dan om 35.000 - 60.000 woningen, in de NOP en Urk zo'n 9.300. De gemeente Dronten heeft plannen voor 3.300 woningen in de komende tijd, en Zeewolde voor zo'n 200 woningen per jaar.

Waterschap Zuiderzeeland neemt actief deel aan de Community of Practice Waterketenprognoses van Het Waterschapshuis, werkgroep/stuurgroep bedrijfsvergelijkingen van de Unie en STOWA. Binnen dit programma ontwikkelen en verbeteren we bestaande instrumenten. Voorbeelden zijn de A-Info tool voor analyses van afvalwateraanbod, de landelijke afvalwaterprognoseviewer en nieuwe dashboards voor het analyseren van prognoses en systeemprestaties. Ook is de eerste versie van de landelijke woningbouwmonitor beschikbaar gekomen. Deze monitor is gedeeld met de deelnemende waterschappen. De monitor geeft een eenduidig landelijk beeld van woningbouwontwikkelingen en helpt om de gevolgen van ruimtelijke groei voor de afvalwaterketen beter in beeld te brengen.
Met deze informatie kunnen we toekomstige ontwikkelingen tijdig vertalen naar de verwachte belasting van het afvalwatersysteem

Samenwerken voor een beter toekomstbeeld
Ook wordt samen met CBS en KWR Water Research Institute gewerkt aan het verder verbeteren van de basiskennis voor afvalwaterprognoses. We analyseren steeds beter hoe drinkwaterverbruik, economische activiteiten en bevolkingsontwikkelingen invloed hebben op de hoeveelheid afvalwater. Daardoor krijgen we betrouwbaardere kengetallen voor zowel huishoudelijke als niet-huishoudelijke afvalwaterstromen. Deze inzichten helpen ons om toekomstige ontwikkelingen nauwkeuriger te voorspellen. Hiermee wordt niet alleen het toekomstige afvalwateraanbod beter inzichtelijk gemaakt, maar worden ook de onzekerheden binnen prognoses beter onderbouwd.

Regionaal werkt Zuiderzeeland intensief samen met de gemeenten, Vitens en andere waterketenpartners. Samen verzamelen we actuele informatie over woningbouw, bedrijvigheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Door deze regionale ontwikkelingen te combineren met landelijke prognosetools en databronnen, ontstaat een steeds nauwkeuriger beeld van de toekomstige vraag naar transport- en zuiveringscapaciteit. En ontstaat steeds betere input voor de integrale aanpak afvalwater.

Veranderingen aanleiding tot herzien Beleidskader BedrijfsafvalwaterIs
Door veranderingen in wet- en regelgeving, groeiende afvalwaterstromen en beperkte capaciteit van transportleidingen en zuiveringen is herziening van het beleidskader uit 2018 nodig. Daarbij krijgen ook waterkwaliteit, circulariteit en hergebruik meer aandacht. Aan de hand van praktijkcasussen starten we met het herformuleren van het beleid, met als doel dit in 2027 af te ronden.

Immissietoets nutriënten: implicaties worden onderzocht
De immissietoets is uitgevoerd voor nutriënten, maar moet nog worden beoordeeld in relatie tot de KRW-doelstellingen en de implicaties voor de AWZI's. Belangrijk is welke debieten in het watersysteem bepalend zijn voor de toets en welke eisen hieraan gekoppeld zijn. Ook moeten we afwegen welk effect dit heeft op de KRW-doelstelling van het betreffende waterlichaam. Deze afweging (redeneerlijn) ronden we in 2027 af. En we brengen in beeld welke maatregelen op de AWZI's noodzakelijk zijn.
Voor de immissietoets naar prioritaire stoffen wordt een landelijk traject gestart en verwachten de uitkomsten in 2027/2028.

Meer grip op Zeer Zorgwekkende Stoffen
We zijn een onderzoeksproject gestart om te achterhalen waar Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) vandaan komen die via het afvalwater bij de afvalwaterzuiveringen terechtkomen. Hiervoor voeren we metingen uit in het rioolstelsel en analyseren we de resultaten. Zo krijgen we steeds beter inzicht in de locaties waar deze stoffen het stelsel binnenkomen.
We combineren deze gegevens met de Hydrex Hotspotanalyse Lozingen en de Hydrex-tool. Daarmee kunnen we bronnen steeds nauwkeuriger opsporen en in sommige gevallen herleiden tot bedrijven die deze stoffen lozen.

Het TKI-onderzoeksproject naar de verwijdering van PFAS met geïntegreerde schuimfractionering loopt nog (bij een bedrijf). De eindresultaten zijn eind 2028 bekend en dan zal meer duidelijk worden over de potentie van deze technologie voor bedrijven en bestrijding aan de bron. En of dit ook bruikbaar is voor onze AWZI's.

Minder prominent actief in Nationaal Groeifonds
Binnen het Nationaal Groeifonds is de Biophree-technologie overgedragen aan waterschap Rijn en IJssel. Met deze technologie kunnen we fosfaat uit gezuiverd afvalwater verwijderen en terugwinnen. Daarmee blijft de kennis en ontwikkeling van deze innovatieve aanpak beschikbaar voor de watersector. We zullen het onderzoek volgen om te bepalen of het kansrijk is voor ons waterschap. Begin dit jaar is besloten om de uitvoering van het DEXfilter voor de verwijdering van microverontreinigingen niet verder binnen het programma van Nationaal Groeifonds uit te voeren. De reden hiervoor is dat de benodigde capaciteit van de installatie niet in verhouding staat tot het beschikbare budget en de subsidie. Daarnaast zijn er nog onzekerheden over de exploitatie en de financiële risico's op de langere termijn. De ambitie om microverontreinigingen te verwijderen en onze zorgplicht nemen we serieus. We zetten het traject voort om op zo kort mogelijke termijn een installatie op AWZI Lelystad te realiseren. Het DEXfilter is een optie, maar kijken we ook uitdrukkelijk naar andere technologische alternatieven op basis van effectiviteit en kosten. Afhankelijk van de keuze kijken we naar de mogelijkheid om mee te doen in fase 2 van het Nationaal Groeifonds. In de investeringsplanning is rekening gehouden met de realisatie van een installatie voor de verwijdering van microverontreinigingen in 2030/2031. Indien er snel duidelijkheid is over de technologie en kosten, kan dit leiden tot een verschuiving van deze investering naar eerdere jaren.
We blijven verder actief de andere projecten in het Nationaal Groeifonds volgen. Om zo ook de informatie te verkrijgen die benodigd is voor onder andere de vervolg aanpak van het verwijderen van microverontreinigingen in het kader van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater (ERSA).

Meten is weten
In het kader van het onderzoek naar de herkomst van microverontreinigingen die in de afvalwaterketen terechtkomen, wordt ook gekeken naar de aanvoer naar de AWZI's en de mate van verwijdering in de zuivering. Deze informatie is van belang voor het bepalen van de maatregelen die nodig zijn in het kader van de ERSA en het opstellen van de vervolgaanpak voor de komen jaren.

Doorlopende maatregelen Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen
1. Actualisatie integrale aanpak afvalwater Zuiderzeeland Strategie afvalwaterketen (doorlopend).

Tijdgebonden maatregelen Anticiperen op toekomstige ontwikkelingen
2. Opstellen van afvalwaterprognoses en vastleggen afspraken in bestuursovereenkomsten samen met gemeenten (uiterlijk 2027).
3. Uitbreiden van onze transportsystemen om te voldoen aan de verwachte capaciteitsvraag door toename woningen/bedrijven (doorlopend),
   Nieuw: bijvoorbeeld voorbereiding van de aanleg van persleiding 219 (Stichtse Kant) in 2027.
4. Capaciteit van AWZI's op orde houden en benodigde maatregelen realiseren, voorbeeld uitvoering Almere in 2027.
5. Realiseren van maatregelen ter verwijdering van microverontreiniging op AWZI Almere (2027).
6. Bepalen van een vervolgaanpak voor het verwijderen van microverontreinigingen en medicijnresten voor de overige AWZI's (2027).
7. Diverse pilotonderzoeken om te kunnen blijven voldoen aan de KRW voor wat betreft de effluentkwaliteit van de AWZI's.
8. Onderzoek naar aanvoer van microverontreiningen en verwijdering ervan op AWZI's (2027).
9. Nieuw: Vaststellen van een herzien beleidskader bedrijfsafvalwater (2027).
10. Nieuw: Realiseren van een zuiveringsstap op de AWZI Lelystad voor de verwijdering van microverontreinigingen (2030-2031).

Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen

Onderzoek met AI naar lachgas reductie in volle gang
Het landelijk Versnellingsprogramma Lachgas is inmiddels vol op stoom. Alle waterschappen zijn aan het meten. En een aantal, waaronder Zuiderzeeland, zijn in de fase om concrete maatregelen te gaan testen op effectiviteit. We hebben de voorbereiding om te komen tot de inzet van AI afgerond, en starten met het daadwerkelijk analyseren van de data met machine-learning. Dat moet inzicht opleveren onder welke omstandigheden lachgas ontstaat. Met die kennis kan vervolgens het voorkomen ervan worden ontwikkeld. Eerst via een model om de vergelijking met de praktijk te maken. Daarnanaar het aansturen van het zuiveringsproces. De planning is om eind 2027 dit onderzoek af te ronden met een advies hoe onze AWZI's aan kunnen sturen en met duidelijkheid over hoeveel reductie in lachgasemmissie we kunnen bereiken. De doelstelling is een reductie van 50%. Dit project moet tevens een blauwdruk opleveren hoe we AI ook voor andere projecten willen inzetten ook in relatie met databeheer en beveiliging daarvan.

Effluent hergebruiken
Als waterschap zijn we trekker van een bijzonder project voor het hergebruik van effluent als proceswater voor een betonfabriek. Alle voorbereidingen zijn afgerond en het licht staat op groen. Er ligt een positief juridisch advies, een complete risicobeoordeling en samen met de omgevingsdienst starten we het traject om de einde-afvalstatus te verkrijgen. De uitvoering staat gepland voor 2027. Omdat het om een relatief klein project gaat, vormen de investering en de businesscase naar verwachting geen grote uitdaging. Daarnaast is er mogelijk een subsidie beschikbaar van de provincie.

Met deze pilot doen we niet alleen waardevolle kennis op, maar kunnen we ook een landelijk voorbeeld neerzetten voor andere projecten rond effluenthergebruik. Daarnaast kan dit leiden tot een nieuwe rol voor het waterschap als leverancier van effluent. Na deze pilot is het denkbaar dat

meer bedrijven interesse tonen in ons effluent. Dat vraagt om een goede interne borging van wat wel en niet mogelijk is. Dit traject is inmiddels gestart met de eerste gesprekken over onze positie als waterschap binnen dit thema. Andere organisaties kijken daarbij nadrukkelijk naar ons.

Circulaire inzet van water
Met de pilot van effluent naar proceswater willen we ook onderzoeken hoe circulair gebruik van effluent kan bijdragen aan toekomstige uitdagingen rond waterschaarste. Samen met onze partners zijn we daarom verschillende onderzoeken gestart. Samen met Vitens leren we van de ervaringen in Spanje. We doen kennis op over het omgaan met droogte, het gebruik van verschillende waterbronnen en proceswater van goede kwaliteit voor bedrijven. Samen met Almere en de provincie onderzoeken we de mogelijkheden om deel van het drinkwater (bijv. douchewater) inpandig te hergebruiken voor toiletspoeling in de woningbouw. Dit kan bijdragen aan een lager drinkwaterverbruik en afvoer naar riolering.

Drinkwatervoorziening in Noordoostpolder vol in de schijnwerpers
Het gebiedsproces dat de afgelopen jaren is opgezet om de vraagstukken in Noordelijk Flevoland aan te pakken, is inmiddels doorontwikkeld tot twee trajecten.
Een projectgerichte aanpak voor de drinkwaterproblematiek op Urk, waarbij de bedrijven de lead nemen. Om te voorzien in de extra drinkwatervraag van bedrijven in de komende jaren, wordt gezamenlijk onderzocht of een lokale waterfabriek mogelijk is. In 2027 zijn de scope, planning, businesscase en onderzoeken naar verwachting gereed.
En een Flevoland-breed proces waarin de drink- en afvalwateruitdagingen gezamenlijk worden besproken en passende oplossingsrichtingen worden verkend. Hiervoor heeft de provincie een actieprogramma opgezet om de knelpunten rond drinkwater voor bedrijven samen aan te pakken. Circulair water, grijswaterhergebruik en effluenthergebruik maken eveneens onderdeel uit van dit programma.

Waterlab is een belangrijke motor in de samenwerking
Enkele jaren geleden is Waterlab opgezet als een innovatief platform van de Provincie Flevoland, met als doel water gerelateerde innovatieve projecten te faciliteren. Gemeenten, Vitens en het waterschap nemen hier ook aan deel. In de afgelopen jaren zijn verschillende kleinschalige projecten succesvol uitgevoerd. Het uitgangspunt was steeds om innovatie bij bedrijven te stimuleren en te ondersteunen. De huidige situatie rondom de drinkwatervoorziening heeft het platform een extra impuls gegeven. We hebben regelmatig contact met bedrijven en zien daarbij dat er veel behoefte is aan ondersteuning bij waterbesparende en waterefficiënte maatregelen. Die vraag leeft ook bij agrariërs en gemeenten. Samen verkennen we waar we kunnen leren, ondersteunen en versterken. Deelname van het waterschap aan het Waterlab loopt tot en met 2032.

Er ontstaan steeds meer ideeën en projecten, waarvan een aantal inmiddels in uitvoering is. Om verschillende initiatieven mogelijk te maken, is ook een beperkte subsidie vanuit Europa en de provincie aan het platform toegekend. Samen met onze omgeving doen we nieuwe kennis op. Een belangrijke taak van Waterlab is om die kennis actief te delen. Ook het goed monitoren en evalueren van projecten hoort daarbij. Voor 2027 worden de visie en planning van Waterlab geactualiseerd. De lopende projecten worden geëvalueerd en er worden nieuwe pilots gestart. Dit zal waarschijnlijk meer inzet vragen van alle partners. Tegelijkertijd werken we samen aan een toekomstbestendig watersysteem, waarin onze rollen mogelijk veranderen. Leren door te doen en ervaring op te doen in projecten lijkt een praktische manier om deze transitie verder vorm te geven.

<u>Doorlopende maatregelen Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen</u>
1. Werken aan nieuwe sanitatieconcepten samen met bedrijven, overheden en het drinkwaterbedrijf (doorlopend), bijvoorbeeld Waterlab.

<u>Tijdgebonden maatregelen Circulariteit vergroten en klimaatimpact verkleinen</u>
1. Onderzoek naar ontstaan van lachgas en ontwikkelingen van maatregelen voor reductie (2027).
2. In 2027 ontvangt het Algemeen Bestuur een voorstel voor klimaatmaatregelen op de AWZI Almere.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
AWZI Almere fit for the future	**Schoon, gezuiverd water**	**1,65 miljoen (voorbereidingskrediet) Uitvoeringskrediet: geheim**	**2021-2027**

Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
		x		

Kaders / doelstellingen:
Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Almere, gericht op:
- Vergroten capaciteit AWZI Almere;
- 20% slibreductie in 2030 ten opzichte van 2018;
- Productie van duurzame energie door het opwerken van biogas naar groen gas met CO_2-terugwinning en het winnen van struviet als grondstof.
- Schoner oppervlaktewater, verwijdering van microverontreinigingen;
- In kaart brengen aanpak van een klimaatneutrale AWZI Almere als bijdrage aan een klimaatneutraal Zuiderzeeland in 2050;
- CO_2 reductie van 55% in 2030 t.o.v. 1990;
- Behouden/vergroten van biodiversiteit.

Vanuit de eerder vastgestelde Beleidskaders:
- Waterbeheerprogramma,
- Energiestrategie;
- Klimaataanpak;
- Integrale Aanpak Afvalwaterketen Zuiderzeeland (actualisatie 2023).

Om het zuiveringsslib op een robuuste manier te kunnen blijven verwerken is een groot deel van de sliblijn aan vervanging toe. Om het groeiend aanbod van afvalwater in de toekomst te kunnen blijven verwerken en de doelstellingen van de klimaataanpak, de energiestrategie en slibreductie te kunnen realiseren moet de capaciteit van de AWZI, inclusief de sliblijn, worden vergroot. Zodat zowel slib vanuit Almere als onder andere Zeewolde hier verwerkt kan worden.

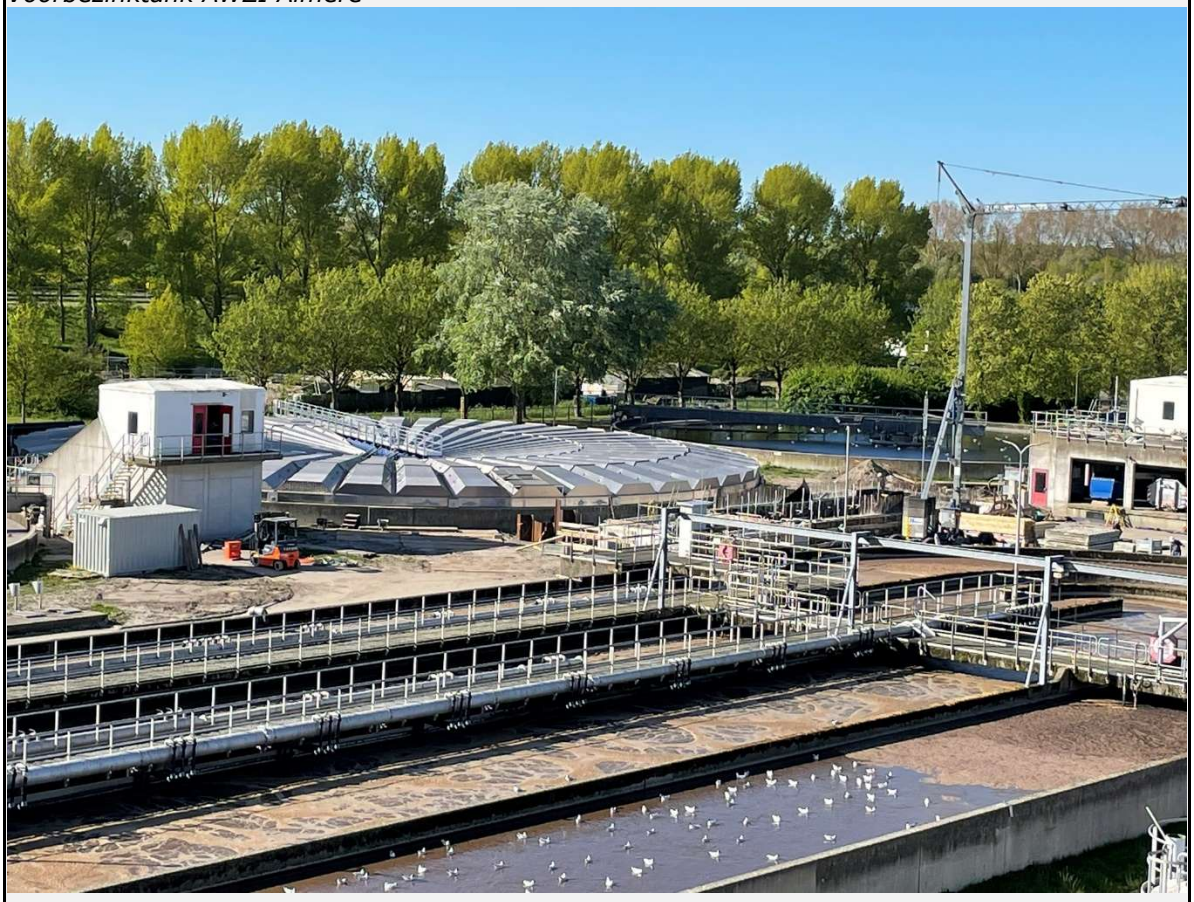
Ook is het wenselijk om maatregelen op de AWZI's toe te passen voor het verwijderen van microverontreinigingen uit het afvalwater.

Toelichting B&MR 2027-2031

Planning:
De geschatte bouwtijd bij aanvang van dit project was ca. 24 maanden. Volgens de huidige prognose wordt de installatie in het eerste kwartaal van 2027 in bedrijf genomen. De vertraging tijdens de bouw blijft daarmee naar verwachting beperkt tot enkele maanden (2-3).
Tegelijkertijd is in praktijk vooral de laatste bouwfase bepalend voor de uiteindelijke opleverdatum. In deze fase werken meerdere disciplines gelijktijdig aan dezelfde installaties en worden testen uitgevoerd waardoor enige onzekerheid in de planning blijft bestaan.
Het aantonen van de gas en waterdichtheid van de tanks moet nog plaatsvinden. Dit is een voorbeeld van een test die nog een (behoorlijke) vertraging kan geven.

Bouwwerkzaamheden:
De bouwwerkzaamheden vorderen gestaag. De gistingstanks zijn civieltechnisch bijna gereed en het nieuwe Ephyra-machinegebouw is gereed. De ombouw van de nabezinktank is uitgevoerd, maar heeft meer inspanning gekost omdat de betonkwaliteit slechter was dan verwacht. Gelijktijdig zijn er ook herstelwerkzaamheden aan de vloer verricht. Er is begonnen met het leggen van kabels en leidingen. De eerste nieuwe centrifuge is in bedrijf genomen en de laatste nog te reviseren vijzel (van een centrifuge) is gereed. Naar verwachting zal het opvoergemaal in Q3 gereed zijn. De groengasinstallatie is geplaatst, afbouw van deze installatie zal in Q3 afgerond worden.

Voorbezinktank AWZI Almere



Levering van warmte voor de gisting:
De warmte die benodigd is voor de gisting zal geleverd worden door Vattenfall. Gebleken is dat een samenwerking met een ander bedrijf niet tijdig gerealiseerd kon worden.

CO_2-vervloeiing:
Naast de warmtelevering is ook een samenwerking onderzocht met het warmtebedrijf EVE met betrekking tot vervloeiing van CO_2. Dit omdat het warmtebedrijf plannen had om in de nabijheid van de AWZI Almere een veel grotere CO_2-vervloeiingsinstallatie te realiseren. Recent is gebleken dat de realisatie van een CO_2-vervloeiingsinstallatie bij het warmtebedrijf op korte termijn zeer onzeker is geworden. Op dit moment worden daarom de mogelijkheden bekeken om alsnog een eigen CO_2-vervloeiingsinstallatie te realiseren. De planning is om dit najaar een subsidieaanvraag hiervoor in te dienen.

Fosfaatterugwinning en klimaatneutraliteit
Er is een verkenning uitgevoerd naar fosfaatterugwinning om daarmee verdere stappen te kunnen zetten naar een klimaatneutrale AWZI Almere, maar is een keuze nog niet gemaakt. Deze wordt ook afgewogen met de impact op de CO_2-reductie en spelen kwaliteit en afzet een grote rol. In 2027 zal een advies aan het Algemeen Bestuur worden opgesteld.

Speciale investering	Programma	Financieel	Planning
Aanpassing AWZI Zeewolde	**Schoon, gezuiverd water**	**€ 2.600.000 (uitvoeringskrediet)**	**2021-2025**

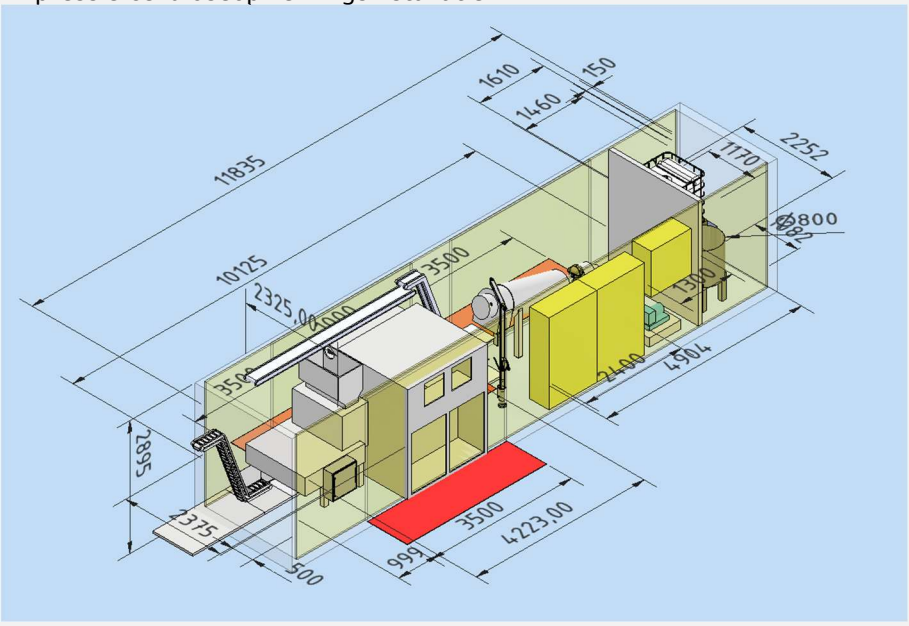
Onderzoeksfase	Ontwerp/planfase	Uitvoeringsfase	Nazorgfase	Afgerond
		x		

Kaders / doelstellingen:
Verder uitwerken van de aanpassing van de AWZI Zeewolde, gericht op:
- Vergroting van de capaciteit van de AWZI met 10%-15%.
- Terugwinnen van cellulose en daarmee een bijdrage leveren aan circulariteit.
- In kaart brengen aanpak voor een klimaatneutrale AWZI Zeewolde.

Toelichting B&MR 2027-2031
De fijnzeefinstallatie is nog niet continu in bedrijf als gevolg van de hoeveelheid vet in het afvalwater. In 2026 zijn een aantal technische maatregelen in uitvoering om de interne (automatische) reiniging van de installatie te verbeteren, zodat dit minder handmatig hoeft te gebeuren. En wordt met de leverancier overlegd over andere mogelijkheden tot optimalisatie. Verder zijn metingen uitgevoerd in het transportstelsel om te achterhalen waar het vet vandaan komt en welk handelingsperspectief hierbij past.

Het ontwerp voor de celluloseopwerking is gereed en de afnemer zal hierin investeren. Het waterschap zal vervolgens deze installatie huren. In 2026 is intensief gewerkt aan het contract en deze is in fase van afronding, zodat deze later dit jaar kan worden ondertekend. De planning is dat de opwerkinstallatie in Q1 2027wordt geplaatst. Hierin is enige vertraging opgetreden die te maken heeft met keuzes in het ontwerp van de installatie. Parallel hieraan zijn de gesprekken met Aquaminerals gaande om de afzet contractueel te regelen. De vergunningsaanvraag loopt, maar er zijn nog enkele vragen gesteld ter verduidelijking.

Impressie celluloseopwerkingsinstallatie.



Er zijn gesprekken gevoerd met een coöperatie in oprichting voor deelname aan een Energy Hub. Na beoordeling van de contractstukken en notariële akte zijn we tot de conclusie gekomen dat er te veel risico's zitten aan deelname. De coöperatie was juridisch ingestoken op deelname van bedrijven en niet met een overheidsorganisatie. Voor de problematiek rond netcongestie wordt nu ingezet in het plaatsen van een batterij in 2027.

4.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Schoon, gezuiverd water verbonden zijn.

Tabel 4.1 Lasten programma Schoon, gezuiverd water (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2025	29,5	- 1,2	28,3
Begroting 2026	29,4	- 1,1	28,3
Begroting 2027	**37,1**	**- 2,2**	**34,9**
Raming 2028	39,6	- 3,4	36,2
Raming 2029	41,0	- 3,5	37,5
Raming 2030	42,1	- 3,6	38,5
Raming 2031	42,6	- 3,8	38,8

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2027-2031 ten opzichte van het basisjaar 2026 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Schoon, gezuiverd water komen ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 4.2 Mutaties netto lasten programma Schoon, gezuiverd water jaren 2027-2031 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030
Netto lasten basisjaar 2026	28,3	28,3	28,3	28,3	28,3
Almere FftF	0,7	0,3	0,4	- 0,2	- 0,2
Persleidingbeheer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Slibeindverwerking	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Energie / geopolitiek	0,7	0,3	0,2	0,1	0,0
Opbrengst separate afvalstromen	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3	- 0,3
Opbrengst doorbelasting Zeewolde	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1	- 0,1
MJBOP	0,1	- 0,1	0,0	0,6	0,7
Mutatie kapitaallasten	3,8	5,7	6,4	6,6	6,2
Inflatie- en loonontwikkeling	0,9	1,3	1,8	2,7	3,4
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	**34,9**	**36,2**	**37,5**	**38,5**	**38,8**

Investeringen

In onderstaande tabel zijn de geraamde netto investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2027-2031, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel

bevat de begrote netto investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 4.4 bevat de investeringen die in 2027 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2027).

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie ligt vast dat het Algemeen Bestuur met de vaststelling van de begroting ook de kredieten van reguliere investeringen uit de investeringsplanning autoriseert. In de verordening ligt verder vast dat kredieten voor speciale investeringen op basis van een apart besluit van het Algemeen Bestuur per project worden geautoriseerd.

Tabel 4.3 Investeringsuitgaven van het programma Schoon, gezuiverd water (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Raming investeringsuitgaven[1]	**26,7**	**21,5**	**12,0**	**8,7**	**9,4**

Tabel 4.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2027 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Vervangingsopgave PL-220 Markerkant: Fase 2[2]	Regulier
Renovatie RG-158 NCC Dasselaarweg	Regulier
Renovatie RG-159 Schepenveld	Regulier
Renovatie RG-840 Creil	Regulier
Renovatie RG-845 Rutten	Regulier
Renovatie RG-850 Bant	Regulier
Rioolgemaal Zuid RG-975	Regulier
Rioolgemaal Stortemelk RG-900	Regulier
Rioolgemaal Urk kern RG-880	Regulier
Rioolgemaal Staart RG-970	Regulier
AWZI Tollebeek: vernieuwing beluchtingsinstallatie	Regulier
Renovatie RG-940 Emmeloord Zuid	Regulier
AWZI Tollebeek: renovatie nabezinktank 1 en 3	Regulier
AWZI Dronten: C-bron dosering slibvergister	Regulier
Persleiding PL-410: Vernieuwen tracé	Regulier
PL-219 Uitvoeringskrediet	Regulier
IBA's - Herstellen gebreken EV	Regulier
Renovatie RG-170 Sterappellaan	Regulier
AWZI Almere: renovatie bedrijfsgebouw	Regulier
AWZI Tollebeek: herstel boomsingel	Regulier
RG-210 Capaciteitsuitbreiding	Regulier

[1] Om redenen van geheimhouding (marktgevoelige informatie) is geen uitsplitsing weergegeven tussen reguliere en speciale investeringsuitgaven.
[2] Betreft het restant nog te voteren krediet voor Fase 2.

AWZI Lelystad: vervangen terugspoelfilters	Regulier
AWZI Dronten: vervangen zandvanginstallatie	Regulier
AWZI Zeewolde: Waterharmonica (voorbereidingskrediet)	Regulier
VTA's 2027: PL-435 en PL-445 Lelystad	Regulier
VTA's 2027: PL-845 en PL 850 Creil	Regulier
Totaal te verlenen kredieten voor reguliere investeringen in 2027	**24.566**

5. Programma Financiën, organisatie en informatie

5.1. WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We zijn een solide, inclusieve en veerkrachtige organisatie die bewust kiest en waar doelmatig, vernieuwend, adaptief en met plezier gewerkt wordt aan opgaven.

Tactische doelen van Financiën, organisatie en informatie

- Solide basis: De basis van de waterschapsorganisatie is robuust.
- Anticiperend en (veer)krachtig: De waterschapsorganisatie anticipeert wendbaar en (veer)krachtig op nieuwe ontwikkelingen.

5.2. WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Solide basis

Behoud van een goede financiële positie op lange termijn
De begroting 2027 is opgesteld binnen de kaders van het schulden- en reservebeleid en het daarbij vastgestelde financiële referentiekader. De lange termijn investeringsopgaven tot en met 2050 vormen een belangrijk uitgangspunt voor de financiële planning en geven inzicht in de toekomstige financieringsbehoefte. De komende jaren wordt de investeringsagenda verder uitgevoerd, waaronder de dijkversterking IJsselmeerdijk en de renovatie en uitbreiding van Afvalwateringzuiveringsinstallatie Almere (Fit for the Future). Dit leidt tot een toenemende financieringsbehoefte. Voor 2027 en de daaropvolgende jaren zal daarom aanvullende externe financiering worden aangetrokken conform de Aanpak invulling financieringsbehoefte 2025-2030 (AB juni 2025). Daarbij wordt gestuurd op een evenwichtige ontwikkeling van de schuldpositie en het beheersen van financieringsrisico's, zodat ook op langere termijn een gezonde financiële positie behouden blijft.

Robuuste ramingen, maar blijvende onzekerheid
Ook voor de komende jaren blijven de macro-economische ontwikkelingen en de energiemarkt met onzekerheden omgeven. De ramingen in deze begroting zijn gebaseerd op actuele prognoses van gezaghebbende externe bronnen en voor energie op de beschikbare marktinformatie en forwardprijzen. De ontwikkelingen op de energiemarkt blijven echter moeilijk voorspelbaar. Geopolitieke spanningen en daarmee gepaard gaande macro-economische onzekerheden, kunnen leiden tot sterke schommelingen in energieprijzen en daarmee tot afwijkingen ten opzichte van de begroting. Daarnaast moet steeds meer rekening worden gehouden met de gevolgen van klimaatverandering. De toenemende frequentie en intensiteit van perioden met extreem droog of nat weer kunnen leiden tot grotere afwijkingen tussen begroting en realisatie. Eventuele afwijkingen in energieprijzen, macro-economische ontwikkelingen en klimatologische omstandigheden zullen, afhankelijk van de omvang, tot uitdrukking komen in het jaarresultaat.

Leren en ontwikkelen als strategisch middel voor wendbaarheid en veerkrachtigheid
Zuiderzeeland is een lerende organisatie. Onze ambitie is om hier een doorontwikkeling in te maken: we worden succesvoller en veerkrachtiger als onze mensen voortdurend samen blijven leren en verbeteren.

De Zuiderzeeland-academie, de plek waar ons interne leeraanbod wordt aangeboden aan medewerkers, wordt doorontwikkeld. Leren en ontwikkelen blijft daardoor niet meer bij het ad-hoc aanbieden van trainingen of workshops, maar gaat een stap verder. We starten vanuit de strategie van onze organisatie en zorgen ervoor dat onze leerinterventies bijdragen aan het bereiken van onze strategische doelen. We willen dat iedere medewerker verantwoordelijkheid neemt om zich te ontwikkelen. Hiermee staan onze medewerkers, geholpen door hun leidinggevenden, aan het roer van hun eigen ontwikkeling. Zo werken we aan hun duurzame inzetbaarheid.

We zien leren en ontwikkelen niet meer als een los thema, maar integreren het in alles wat we doen. Mensen leren het best wanneer het relevant is voor hun werk. Daarom investeren we in de samenhang met organisatiebrede (verander)sporen die effect hebben op het werk.

De arbeidskosten zullen de komende jaren naar verwachting verder toenemen
Naast salarisontwikkelingen zien we dat in cao-onderhandelingen steeds meer aandacht uitgaat naar regelingen die bijdragen aan de balans tussen werk en privé. Deze ontwikkelingen zijn waardevol voor medewerkers, maar vragen tegelijkertijd om een zorgvuldige inrichting van het werk en de organisatie.

Veiligheid en duurzame inzetbaarheid als voorwaarden voor continuïteit
De komende jaren wordt het behoud van een gezonde, gemotiveerde en inzetbare organisatie steeds belangrijker. De arbeidsmarkt blijft krap, medewerkers werken langer door en de opgaven worden complexer. Dit vraagt om blijvende aandacht voor veiligheid, vitaliteit, gezondheid en duurzame inzetbaarheid. Niet alleen vanuit goed werkgeverschap, maar ook vanuit de noodzaak om de continuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening te waarborgen.
Wij zetten daarom blijvend in op een werkomgeving waarin medewerkers gezond, veilig en met plezier kunnen werken en zich gedurende hun loopbaan kunnen blijven ontwikkelen. Daarbij hebben we oog voor verschillende levensfasen, een goede balans tussen werk en privé, professionele ontwikkeling en het voorkomen van uitval. Door tijdig te investeren in duurzame inzetbaarheid vergroten we de veerkracht van onze organisatie, beperken we verzuim en versterken we ons vermogen om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid zijn daarmee geen afzonderlijke HR-thema's, maar een strategische randvoorwaarde voor een toekomstbestendige organisatie die haar maatschappelijke opgaven ook de komende jaren succesvol kan blijven realiseren.

Investeren in digitale weerbaarheid en autonomie
Wij blijven, in lijn met de eigen digitale strategie, investeren in informatiebeveiliging en cyberweerbaarheid. Daarbij groeit de aandacht voor risico’s zoals langdurige stroomuitval, verstoringen van telecomvoorzieningen, sabotage, crisisbeheersing en regionale samenwerking. Dat, gecombineerd met nieuwe wet- en regelgeving stelt hogere eisen aan onze digitale infrastructuur. Waterschappen gebruiken voor hun taak kritieke digitale diensten van een beperkt aantal grote internationale techbedrijven. De onrustige geopolitieke context maakt dit een groeiend continuïteitsrisico, dat vraagt om herbezinning. Naast de ‘bekende’ cyberweerbaarheid is daarom dit aspect van digitale weerbaarheid en autonomie belangrijk.

Versterken van digitale weerbaarheid en autonomie is een essentiële voorwaarde om onze publieke taken ook in de toekomst betrouwbaar en veilig te kunnen uitvoeren. Hiervoor wordt nadrukkelijk de samenwerking gezocht met andere waterschappen en medeoverheden. Om de nationale, sectorale en organisatie specifieke kaders in samenhang verder uit te werken, is extra inzet nodig van het Waterschapshuis (hWh), de Unie van Waterschappen en de individuele waterschappen. Hiervoor worden zoveel mogelijk de meekoppelkansen benut van het landelijke programma van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS).

Het waterschap werkt aan AI-compliance
Het gebruik van kunstmatige intelligentie binnen het waterschap zal naar verwachting de komende jaren verder toenemen. Om AI op een verantwoorde en rechtmatige manier te kunnen inzetten, werken we aan een passende inrichting van beleid, governance en toezicht.
De Europese AI-verordening stelt hiervoor verschillende eisen. Zo moet het waterschap zicht hebben op de AI-systemen die binnen de organisatie worden gebruikt, medewerkers voldoende AI-geletterd maken en zorgen voor duidelijke verantwoordelijkheden en procedures. Ook moeten AI-toepassingen worden beoordeeld op de risico’s en verplichtingen die vanuit de verordening gelden.

Voldoen aan de Digitale toegankelijkheid
Digitale toegankelijkheid bevindt zich in de fase van structurele implementatie binnen Zuiderzeeland. De benodigde governance en verbeterprocessen worden ingericht. In 2027 gaan we daarvoor belangrijke stappen zetten. Verbetermaatregelen zijn in uitvoering en worden stapsgewijs doorgevoerd. Na toepassing van de verbetermaatregelen voldoet Zuiderzeeland voor een belangrijk gedeelte aan de Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) richtlijnen voor alle relevante

websites en applicaties. Met name het laten voldoen van alle gepubliceerde documenten aan de richtlijnen is uitdagend.

Kernregistraties op orde
Onder regie van team Waterinformatie gaan we met verschillende teams in 2027 werken aan het op orde brengen van de kernregistraties die essentieel zijn voor onze primaire taken. Hiermee realiseren we een belangrijke kwaliteitsslag in onze gegevenshuishouding. Dit draagt bij aan een hogere kwaliteit, betrouwbaarheid en efficiëntie van onder andere het waterbeheer, de legger en het beheerregister.

Versterking digitale infrastructuur op objecten
In 2027 wordt de ICT-infrastructuur op de objecten gemoderniseerd door verouderde hardware te vervangen en het netwerk robuuster en dubbel uitgevoerd in te richten. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in de continuïteit, beschikbaarheid en digitale weerbaarheid van de bedrijfsvoering. Daarnaast wordt onderzocht welke aanvullende voorzieningen nodig zijn om ICT-gebeurtenissen en beveiligingsincidenten beter te monitoren binnen de gehele infrastructuur. Ook wordt in 2026 samen met de Objectbeheerders gestart met de voorbereiding op de ICT werkplekprocessen. De huidige inrichting is sterk verouderd en sluit onvoldoende aan bij de gewenste gebruikerservaring en beheerbaarheid. De nieuwe inrichting wordt in 2027 gerealiseerd.

Verbeteringen fysieke werkomgeving waterschapshuis
Naast dat het dak gaat worden vervangen is ook persoonlijke veiligheid een belangrijk aandachtspunt voor het waterschapshuis. In 2027 gaan we onderzoeken welke maatregelen mogelijk zijn om de veiligheid van bestuursleden in de vergaderomgeving van het Algemeen Bestuur verder kunnen versterken.

Op koers in de realisatie van de banenafspraak
Met 12,43 gerealiseerde banen ten opzichte van de doelstelling van 13,5 banen voor 2026 ligt de invulling van de banenafspraak met 92,08% goed op koers. Deze medewerkers zetten zich verspreid door de organisatie, zowel binnen als buiten, in voor ons waterschap. Inmiddels staat er een sterke basis. We zien minder verloop en daardoor meer continuïteit ontstaan in de werkzaamheden van deze groep. Op basis van de huidige resultaten en de lopende inspanningen verwachten we deze positieve lijn de komende jaren vast te houden. De invulling van de Wet banenafspraak en in bredere zin het binden van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt maakt onderdeel uit van de prestatielening die is afgesloten bij de Nederlandse waterschapsbank. Hierbij ontvangt het waterschap een rentekorting als vooraf gedefinieerde prestaties worden behaald.

<u>Doorlopende maatregelen Solide basis</u>

1. We vernieuwen ons informatielandschap waar dit nodig is om een solide basis te behouden (doorlopend).
2. We werken verder aan informatieveiligheid en privacy, zodat iedereen binnen het waterschap bewust en alert handelt conform de landelijke normen en wetgeving (doorlopend).
3. Jaarlijks evalueren en indien nodig aanpassen van het opleidingsaanbod van de Zuiderzeeland-Academie, om de vakbekwaamheid en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers te faciliteren (doorlopend; jaarlijks).
4. Uitwerken van de actuele HR-beleidsspeerpunten uit de cao-afspraken.
5. Het waterschap evalueert het financieel beleidskader en past deze waar nodig aan om ook op lange termijn de financiële positie op orde te houden (doorlopend).
6. Het waterschap spant zich doorlopend in om kansen te geven aan nieuwe collega's uit specifieke doelgroepen waaronder extra participatiebanen (doorlopend).

Anticiperend en (veer)krachtig

Strategisch personeelsbeleid voor een wendbare en toekomstbestendige organisatie
De komende jaren staan in het teken van het versterken van onze toekomstbestendigheid als werkgever en organisatie. Ontwikkelingen zoals arbeidsmarktkrapte, vergrijzing, digitalisering en stijgende arbeidskosten vragen om een meer strategische benadering van personeelsmanagement. Dit is niet alleen van belang voor de continuïteit en kwaliteit van ons werk, maar ook om onze

organisatie financieel duurzaam en toekomstbestendig te houden. Door tijdig te investeren in de aantrekking en ontwikkeling van (nieuwe) medewerkers creëren we meer flexibiliteit en veerkracht. Daarnaast blijven we inzetten op de manier waarop we met elkaar samenwerken. Dat is geen doel op zich, maar de basis om de maatschappelijke opgaven waar we voor staan goed uit te kunnen voeren.

Aanvullende investeringen noodzakelijk door NDS
De waterschappen reageren gezamenlijk op de ontwikkelingen rond de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS). Bij de vaststelling van onze Digitale Strategie 2026-2030 is zoveel als mogelijk rekening gehouden met de koers van de NDS, maar waren toen de consequenties die nu voortvloeien uit de NDS niet in beeld. Sindsdien hebben nieuwe ontwikkelingen echter geleid tot een grotere urgentie:

- Alle overheden, dus ook de waterschappen, participeren in dit NDS-programma, omdat men de toegevoegde waarde ziet van de overheidsbrede digitale strategie. Juist in een geopolitiek onrustige context en stormachtige ontwikkelingen (en verstoringen) in het digitale overheidsdomein.
- Voor de waterschappen ligt het belang en urgentie van de NDS op het overheidsbreed versterken van digitale weerbaarheid en autonomie, het verbeteren van inkoopvoorwaarden en het wegnemen van belemmeringen van wet- en regelgeving.
- Het huidige kabinet heeft echter bij aantreden de strategische richting van de NDS bevestigd, maar de eerder voorziene medefinanciering vanuit het Rijk voor collectieve acties is komen te vervallen. Het is de vraag hoe de financiering van het programma dan vorm krijgt. Hierover is de Unie van Waterschappen in gesprek met de andere overheidskoepels en het Rijk.

Tijdens het opzetten en besluitvorming van de Digitale Strategie (AB september 2025) waren de financiële consequenties die nu voortvloeien uit de NDS niet inbeeld. Om die reden voorziet de huidige meerjarenbegroting van ons waterschap hier beperkt in. De financiële consequenties die voortkomen uit de NDS worden in kaart gebracht en het Algemeen Bestuur ontvangt hiertoe een voorstel in 2027.

<u>Doorlopende maatregelen Anticiperend en (veer)krachtig</u>

1. We bepalen in breed samenwerkingsverband de impact van wetgeving voor het digitale tijdperk en implementeren deze in samenhang (doorlopend).
2. We verkennen de digitale omgevingscontext en bepalen hoe deze impact kan hebben op de digitale koers van het waterschap (doorlopend).
3. We ondersteunen de verandering in onze taken met een meerjarig Organisatieontwikkelprogramma (doorlopend).

Speciaal exploitatieproject	Programma
Digitale Strategie	**Financiën, organisatie en informatie**

Wat is het doel van dit project?
De digitale strategie draagt bij aan een wendbare en weerbare organisatie die (digitaal) voorbereid is voor de wereld van 'morgen en overmorgen'. Om dit te bereiken werken we aan de volgende ontwikkeldoelstellingen:

1. We zetten datagedreven werken in om onze opgaven (zoals duurzaamheid, energieneutraliteit en biodiversiteit) te realiseren en ons werk slim te organiseren, zodat we in 2030 in staat om dit organisatiebreed als adequaat middel kunnen inzetten.
2. Onze digitale diensten en informatie maken we stapsgewijs richting 2030 actief openbaar om daarmee in verbinding met de omgeving onze taken betrouwbaar en transparant uit te voeren.
3. We adopteren digitale innovatie, in verbinding met de landelijke agenda, om daarmee wendbaarheid en weerbaarheid van onze taakuitvoering te bevorderen.

Voor onze weerbaarheid werken we verder aan onze solide en veilige basis vanuit het programma Financiën, organisatie en informatie.

Waarom is dit project speciaal en wat zijn de belangrijkste risico's van dit project?
De digitale strategie kent een grote financiële omvang en heeft in zijn uitvoering impact op alle taken en opgaven van het waterschap. Dit gecombineerd met de hoge dynamiek van de digitale context maakt dat er sprake is van een hoger risicoprofiel.
De belangrijkste risico's die we voor 2026 onderkennen zijn:

- De afhankelijkheid van big-tech en AI en dreigende geopolitieke context brengt onze dienstverlening en soevereiniteit in gevaar.
- Aanpassingen van de Europese en Landelijke digitaliseringsagenda blijken niet te passen of doorkruist de prioriteiten van de Digitale Strategie.
- Niet tijdig kunnen aantrekken van de juiste mensen in een veranderende arbeidsmarkt.

Wat gaan we doen in 2027 met doorkijk naar 2031?
De belangrijkste maatregelen voor 2027:
Voor Opgaven datagedreven faciliteren de basis dataorganisatie neerzetten:

1.1 Dataopgave waterkwantiteit
1.2 Vraagarticulatie georganiseerd
1.3 Dataopgave schoon en gezuiverd

Voor Digitaal innovatief verbonden:

2.1 Innovatiebasis neerzeten
2.2 Innovatie pilots uitvoeren voor Beeldherkenning en AI-agent technologie

Voor Open en transparant en digitaal aanwezig de basis conform wetgeving ingericht:

3.1 Versterkte Informatiebeheerfunctie
3.2 Ondersteunend systeem en proces voor digitale duurzaam toegankelijk

<u>Tijdgebonden maatregelen speciaal exploitatieproject Digitale Strategie</u>

- Op orde brengen van de kernregistraties die essentieel zijn voor onze primaire taken (2027)
- Versterking digitale infrastructuur op objecten (2027)
- Het toetsen van ethisch handelingskader in de praktijk (2027)
- Innovatie stevig integraal borgen in de organisatie en onderdeel maken van ons primaire denken en doen (2027)

Wat gaat het kosten in 2027 met doorkijk naar 2031?
Bedragen zijn conform het AB voorstel Digitale Strategie waarop het AB op 30 september 2025 een besluit genomen heeft.

Omschrijving	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Totale kosten	2,0	2,2	2,7	2,9	2,9

5.3. WAT MAG HET KOSTEN?

Overzicht netto lasten programma

In onderstaande tabel zijn de netto lasten opgenomen die aan het programma Financiën, organisatie en informatie verbonden zijn.

Tabel 5.1 Lasten programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Lasten	Baten	Netto lasten
Realisatie 2025	26,1	- 0,3	25,8
Begroting 2026	28,7	- 0,5	28,2
Begroting 2027	**31,9**	**- 0,5**	**31,4**
Raming 2028	33,2	- 0,5	32,7
Raming 2029	34,8	- 0,5	34,3
Raming 2030	36,4	- 0,5	35,9
Raming 2031	37,4	- 0,5	36,9

In de onderstaande tabel worden de mutaties voor de jaren 2027-2031 ten opzichte van het basisjaar 2026 inzichtelijk gemaakt. De netto lasten van het programma Financiën, organisatie en informatie komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak.

Tabel 5.2 Mutaties netto lasten programma Financiën, organisatie en informatie jaren 2027-2031 (bedragen in miljoenen euro's)

Mutaties	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Netto lasten basisjaar 2026	28,2	28,2	28,2	28,2	28,2
Vitaal Zuiderzeeland	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
MJOBP[1]	0,9	0,9	1,5	2,0	1,8
Het Waterschaphuis	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Eindheffing loonsom	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Mutatie kapitaallasten	- 0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Inflatie- en loonontwikkeling	1,4	2,4	3,4	4,4	5,6
Diversen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto programmalasten	**31,4**	**32,7**	**34,3**	**35,9**	**36,9**

[1] De digitale strategie maakt onderdeel uit van het MJOBP.

Investeringen

In onderstaande tabel zijn de geraamde netto investeringsuitgaven opgenomen. Deze zijn gebaseerd op de investeringsplanning zoals opgenomen in de Kadernota 2027-2031, waarbij een actualisatie heeft plaatsgevonden op basis van de meest recente inzichten en besluiten. De tabel bevat de begrote netto investeringsuitgaven van zowel reeds gestarte investeringsprojecten als van de investeringsprojecten waarvoor het investeringskrediet nog moet worden verleend. Tabel 5.4 bevat de investeringen die in 2027 starten (en waarvan uitgaven deels doorlopen in de jaren na 2027).

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie ligt vast dat het Algemeen Bestuur met de vaststelling van de begroting ook de kredieten van reguliere investeringen uit de investeringsplanning autoriseert. In de verordening ligt verder vast dat kredieten voor speciale investeringen op basis van een apart besluit van het Algemeen Bestuur per project worden geautoriseerd.

Tabel 5.3 Investeringsuitgaven van het programma Financiën, organisatie en informatie (bedragen in miljoenen euro's)

Investeringen	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Raming investeringsuitgaven[1]	**1,7**	**0,5**	**0,3**	**0,5**	**0,1**

Tabel 5.4 Investeringsuitgaven waarvoor in 2027 kredietverlening plaatsvindt (bedrag in duizenden euro's)

Omschrijving investering	Regulier / speciaal
Netwerk KA	Regulier
Vervangen beveiligingscamera's	Regulier
Dakventilatoren noordzijde Lindelaan	Regulier
Dakvervanging Lindelaan	Regulier
Totaal te verlenen kredieten voor reguliere investeringen in 2027	**1.733**

[1] Om redenen van geheimhouding (marktgevoelige informatie) is geen uitsplitsing weergegeven tussen reguliere en speciale investeringsuitgaven.

6. Overzicht programmatotalen en raming belastingopbrengsten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de dekkingsmiddelen per taak. Het betreft voornamelijk de omslag- en zuiveringsheffing. De omslagen zijn ter financiering van het watersysteem, de zuiveringsheffing ter financiering van de zuiveringen. Daarna wordt aandacht besteed aan de post onvoorzien.

6.1. OVERZICHT PROGRAMMATOTALEN

De lasten van het waterschap nemen de komende jaren toe. Hieronder is een totaaloverzicht opgenomen van de netto lasten per programma en de dekking van deze lasten door de waterschapsbelastingen. De belastingen inclusief het gevoerde beleid op het gebied van kwijtschelding worden behandeld in de volgende paragraaf.

Tabel 6.1 Lastenontwikkeling (bedragen in miljoenen euro's)

Programma	Real. 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Bestuur en omgeving	15,5	17,7	19,1	19,6	20,1	20,8	21,6
Waterveiligheid	9,0	9,6	10,1	10,7	11,6	17,0	20,0
Voldoende en gezond water	33,6	37,0	39,6	40,2	42,2	42,4	43,8
Schoon, gezuiverd water	28,3	28,3	34,9	36,2	37,5	38,5	38,8
Financiën, organisatie en informatie	25,8	28,2	31,4	32,7	34,3	35,9	36,9
Totaal programmalasten	**112,2**	120,8	**135,1**	**139,4**	**145,7**	**154,6**	**161,1**
Post onvoorzien[1]	-	1,8	2,6	2,7	2,8	2,8	2,8
Inschatting kosten nieuwe ontwikkelingen vanaf 2028	-	-	-	2,0	4,0	6,5	9,2
Totaal lasten inclusief post onvoorzien en nieuwe ontwikkelingen	**112,2**	122,6	**137,7**	**144,1**	**152,5**	**163,9**	**173,1**
Waterschapsbelastingen							
Watersysteemheffing	67,8	74,4	81,5	88,0	95,0	102,6	108,8
Verontreinigingsheffing	0,9	1,2	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7
Zuiveringsheffing	45,4	48,3	53,7	58,1	62,7	67,2	70,0
Waterschapsbelastingen	**114,1**	123,9	**136,6**	**147,6**	**159,3**	**171,5**	**180,5**
Waterschapsbelastingen -/-totaal lasten	**1,9**	1,3	**- 1,1**	**3,5**	**6,8**	**7,6**	**7,4**
Reserve-inzet Watersysteemtaak	1,9	1,4	- 0,6	- 3,8	- 5,1	- 3,6	- 2,0
Reserve-inzet Zuiveringstaak	- 0,3	- 2,7	1,7	0,3	- 1,6	- 4,0	- 5,4
Resultaat na reserve-inzet	**3,5**	-	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

[1] Vanaf het jaar 2026 is de post onvoorzien inclusief de inflatieruimte als afzonderlijke onderdeel in de begroting opgenomen en wordt aan het eind van dit hoofdstuk toegelicht. Deze posten maakten eerder onderdeel uit van het programma Bestuur en omgeving en het programma Financiën, organisatie en informatie.

De verwachte mutatie van de waterschapsbelastingen in de komende jaren is gezien het voorgaande schema als volgt.

Tabel 6.2 Verwachte mutatie van de opbrengsten van de waterschapsbelastingen in de komende jaren

Jaar	Watersysteemheffing	Zuiveringsheffing
2027	9,5%	€ 8,75 per ve
2028	7% tot 11%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2029	7% tot 11%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2030	7% tot 11%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve
2031	7% tot 11%	€ 6,00 tot € 9,00 per ve

Voor de tariefontwikkeling is ook de ontwikkeling van de eenheden van belang. Voor het meerjarenperspectief (de jaren 2028-2031 wordt uitgegaan van een bandbreedte van de stijging belastingen, vooral ook vanwege huidige macro-economische omstandigheden die veel onzekerheden met zich meebrengen. Voor de heffingsopbrengst van de watersysteemtaak wordt uitgegaan van een bandbreedte tussen +7% en +11%. Voor het zuiveringstarief wordt uitgegaan van een bandbreedte van de jaarlijkse stijging tussen +€ 6,00 en +€ 9,00. Bij de bepaling van de tariefontwikkeling in de komende jaren is, conform de in de kadernota vastgestelde uitgangspunten voor het tariefscenario, rekening gehouden met een groei van de reserveomvang naar het midden van de bandbreedte, waarbij de reservepositie tussentijds niet te ver onder het minimum van de bandbreedte van 25% uit komt. De cijfers die in hoofdstuk 7 zijn opgenomen met betrekking tot de tarief ontwikkeling en reserve-inzet in het meerjarenperspectief, zijn gebaseerd op een stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak van 8% per jaar en een jaarlijkse stijging van het zuiveringstarief met € 7,00.

6.2. WATERSCHAPSBELASTINGEN

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen: de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten die te maken hebben met waterkeringen, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer, worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonerdichtheid en gebiedskenmerken zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het watersysteembeheer.

De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in de verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar het watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor de verschillende belangencategorieën van de watersysteemtaak is in de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 de hiervoor geldende Kostentoedelingsverordening toegepast.

Met ingang van belastingjaar 2026 is de wetgeving voor de kostentoedeling gewijzigd. Niet langer de economische waarden, maar de gebiedskenmerken vormen nu de basis voor het vaststellen van de kostenaandelen per belangencategorie. Op 30 september 2025 heeft het Algemeen Bestuur de nieuwe Kostentoedelingsverordening 2026 vastgesteld.

In de Kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de kosten van de watersysteemtaak naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

Tabel 7.3 Vastgestelde percentuele toedeling van de kosten aan de belangencategorieën

Belangencategorie	Percentage
Ingezetenen	25,0%
Gebouwd	54,0%
Ongebouwd	19,3%
Natuurterreinen	1,7%

De Kostentoedelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Binnen het kostenaandeel gebouwd wordt conform de Waterschapswet onderscheid gemaakt in woningen en niet-woningen. In de Waterschapswet (art. 121 lid 2) ligt vast dat de verhouding van het aandeel woningen en niet-woningen wordt gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari 2024. In het voorjaar van 2026 is op basis van een nadere analyse geconstateerd dat deze verhouding op deze peildatum (1 januari 2024) anders ligt dan eerder gedacht. In de begroting 2027 is bij de bepaling van de tarieven voor gebouwd woningen en niet-woningen rekening gehouden met de waardeverhouding uit deze nadere analyse.

Belastingeenheden

Voor het aantal belastingeenheden in het beheergebied wordt voor de komende jaren een volumevergroting verwacht, behalve voor het aantal hectaren overig ongebouwd dat jaarlijks afneemt. Deze gemiddelde groei van het aantal woningen en bedrijven is meegenomen voor wat betreft het aantal woningen, ingezetenen en bedrijven. In de onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de ontwikkelingen in het aantal belastingeenheden.

Tabel 7.4 Ontwikkeling eenheden watersysteemtaak (omslagen)

Jaar	Ingezetenen	WOZ Waarde (* € 1 miljard)	Ha ongebouwd (overig)	Ha ongebouwd (wegen)	Ha natuurterrein
Jaar 2025	180.600	81,877	102.000	3.800	118.200
Jaar 2026	182.800	91,769	101.700	3.800	118.400
Jaar 2027	**184.600**	**97,189**	**101.500**	**3.800**	**118.400**
Jaar 2028	186.700	101,489	101.200	3.800	118.400
Jaar 2029	188.800	104,983	101.000	3.800	118.400
Jaar 2030	190.900	108,614	100.700	3.800	118.400
Jaar 2031	193.000	112,387	100.500	3.800	118.400

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2026.
- Een toename van het aantal ingezetenen / woningen met 2.100 per jaar.
- Een toename van de WOZ waarde van woningen van 5,5% voor het jaar 2027, 4,0% voor 2028 en 3,0% in de daarop volgende jaren.
- Voor niet-woningen een toename van de WOZ waarde van 2,0% in de jaren 2027, 1,0% voor het jaar 2028 en geen waardeontwikkeling in de daarop volgende jaren.
- Een geringe jaarlijkse afname van het aantal hectares ongebouwd.

- Geen wijziging in het aantal hectares wegen en natuurterreinen in 2027 en verder.

Tabel 7.5 Ontwikkeling vervuilingseenheden watersysteemtaak (verontreinigingsheffing)

Jaar	Directe Lozingen (woningen)	Directe Lozingen (bedrijven)	Totaal
Jaar 2025	7.700	5.900	13.600
Jaar 2026	7.700	6.400	14.100
Jaar 2027	**7.600**	**7.000**	**14.600**
Jaar 2028	7.600	7.000	14.600
Jaar 2029	7.600	7.000	14.600
Jaar 2030	7.600	7.000	14.600
Jaar 2031	7.600	7.000	14.600

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:
- Het opgelegde aantal eenheden per 31 augustus 2026.
- Geen wijziging in het aantal eenheden directe lozingen in 2027 en verder.

De zuiveringstaak op basis van het aantal eenheden zuiveringsheffing woningen en bedrijven.

Tabel 7.6 Ontwikkeling vervuilingseenheden zuiveringstaak

Jaar	Woningen	Bedrijven (meet)	Bedrijven (overig)	Totaal
Jaar 2025	429.300	90.100	61.300	580.700
Jaar 2026	432.400	93.600	62.200	588.200
Jaar 2027	**436.400**	**89.600**	**67.500**	**593.500**
Jaar 2028	440.700	89.600	67.500	597.800
Jaar 2029	445.000	89.600	67.500	602.100
Jaar 2030	449.300	89.600	67.500	606.400
Jaar 2031	453.600	89.600	67.500	610.700

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:
- Het opgelegde aantal zuiveringseenheden per 31 augustus 2026.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden woningen met 1,2% per jaar.
- Een toename van het aantal zuiveringseenheden bedrijven, die gebaseerd is op de meest recente inzichten uit de aanslagoplegging 2026.
- Bij de meetbedrijven is uitgegaan van 4.000 ve aan separate lozers, waarbij de oplegging via het privaatrecht plaatsvindt.

Kwijtschelding

Waterschap Zuiderzeeland hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100%. Kwijtschelding kan worden verleend aan natuurlijke personen voor de watersysteemheffing ingezetenen, de zuiveringsheffing en de verontreinigingsheffing. Het uitgangspunt is om verzoeken binnen zes weken af te handelen.

In 2026 is het kwijtscheldingsbeleid in samenspraak met GBLT geëvalueerd en geactualiseerd. De wetgever heeft de afgelopen jaren vier mogelijkheden tot verruiming van het kwijtscheldingsbeleid geïntroduceerd, die Waterschap Zuiderzeeland tot dan toe niet had toegepast. Het Algemeen

Bestuur heeft op 24 maart 2026 besloten deze vier verruimingen in het beleid op te nemen. Vanaf belastingjaar 2027 zal dit naar verwachting leiden tot een toename van het aantal kwijtscheldingsverzoeken en het aantal verleende kwijtscheldingen.

In de jaren 2027 tot en met 2031 worden naar verwachting jaarlijks de onderstaande eenheden en daarbij behorende bedragen kwijtgescholden.

Tabel 7.7 Kwijtschelding heffingseenheden (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Ingezetenen	Zuiverings eenheden	Bedrag Ingezetenen	Bedrag Zuiverings eenheden
Jaar 2025	7.900	16.400	0,8	1,3
Jaar 2026	8.000	16.500	0,8	1,4
Jaar 2027	**8.400**	**17.100**	**1,0**	**1,6**
Jaar 2028	8.500	17.500	1,0	1,8
Jaar 2029	8.700	17.800	1,1	1,9
Jaar 2030	8.900	18.200	1,3	2,1
Jaar 2031	9.100	18.600	1,3	2,2

Er is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- Het toegekende en nog verwachte aantal kwijtscheldingen per 31 augustus 2026.
- Een geringe toename van het aantal kwijtscheldingen in de jaren 2027 en verder, in verband met toename van het aantal huishoudens.
- Een toename door de introductie van de vier verruimingsmogelijkheden.

De begrote kwijtschelding is ruim 5% van het totaal aantal huishoudens.

Reservebeleid

In december 2022 stelde het Algemeen Bestuur het geactualiseerde reservebeleid vast, waarin beleidskeuzes vast liggen ten aanzien van de inzet van reserves. In het tariefscenario van de kadernota liggen verdere uitgangspunten vast met betrekking tot de reserve-inzet. Het waterschap streeft bij de inzet van de reserves naar een beperkte, stabiele lastenontwikkeling voor zowel huishoudens, agrariërs, bedrijven en beheerders van natuurterreinen en tegelijkertijd behoud van een financieel toekomstbestendige financiële positie.

In de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 is voor het eerste jaar uitgegaan van een dotatie aan de egalisatiereserve voor de watersysteemtaak van € 0,6 miljoen en een onttrekking aan de reserve voor de zuiveringstaak van € 1,7 miljoen. Bij de bepaling van de reserve-inzet is rekening gehouden met het tariefscenario uit de kadernota. Hierin ligt onder andere het uitgangspunt vast, dat de totale reservepositie van waterschap Zuiderzeeland in de periode tot 2030 toegroeit naar het midden van de bandbreedte van 25%-40% uit het reservebeleid, waarbij de reserveomvang tussentijds niet te ver onder het minimum van de bandbreedte van 25% zakt. In de kadernota is daarbij aangegeven, dat zich omstandigheden kunnen voordoen die vragen om flexibiliteit en kunnen leiden tot een keuze om niet in 2030 het midden van de bandbreedte te bereiken, maar één of twee jaar later.

Vanwege onzekerheden rondom macro-economische ontwikkelingen is voor de jaren na 2027 (het meerjarenperspectief) uitgegaan van een bandbreedte van de tarief ontwikkeling. Voor de watersysteemtaak wordt daarbij uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de heffingsopbrengst tussen de 7% en 11%. Voor de zuiveringstaak wordt uitgegaan van een bandbreedte van de jaarlijkse tariefstijging tussen +€ 6,00 en + € 9,00 per jaar. Voor de inzet van de reserves is in het meerjarenperspectief uitgegaan van een jaarlijkse stijging van de heffingsopbrengst voor de watersysteemtaak met 8,0% en een jaarlijkse stijging van het zuiveringstarief met + € 7,00. Op basis hiervan groeit de reservepositie in de periode tot 2031 naar het midden van de bandbreedte

van het reservebeleid. Dit is één jaar later dan de voorkeurssturing die in het tariefscenario van de kadernota is opgenomen. Dit hangt samen met de geopolitieke omstandigheden die leidt tot een aanzienlijke kostenstijging.

Bij de reserve-inzet in de komende jaren is rekening gehouden dat een aantal opgaven nog niet financieel verwerkt is in de netto programmalasten. Voor deze nieuwe ontwikkelingen is een kosteninschatting gemaakt, waarmee rekening is gehouden in de reserve-inzet. Het gaat hier dan bijvoorbeeld om de invulling van de Nederlandse digitaliseringsstrategie, digitale weerbaarheid, exploitatie-effecten van aan te passen AWZI's en beoordeling van keringen na afronding van de tweede landelijke beoordelingsronde. Deze worden naar verwachting in de loop van de planperiode, na bestuurlijke besluitvorming, in de netto programmalasten opgenomen.

Tabel 7.8a Geplande mutatie tarief egalisatie reserve watersysteemtaak[1] (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Begin boekjaar	Mutatie reserve watersysteemtaak	Einde boekjaar
Jaar 2027	2,1	0,6	2,7
Jaar 2028	2,7	3,8	6,5
Jaar 2029	6,5	5,1	11,6
Jaar 2030	11,6	3,6	15,2
Jaar 2031	15,2	2,0	17,2
Totaal		**15,1**	

Tabel 7.8b Geplande mutatie tarief egalisatie reserve zuiveringstaak (bedragen in miljoenen euro's)

Jaar	Begin boekjaar	Mutatie reserve zuiveringstaak	Einde boekjaar
Jaar 2027	6,3	- 1,7	4,6
Jaar 2028	4,6	- 0,3	4,3
Jaar 2029	4,3	1,6	5,9
Jaar 2030	5,9	4,0	9,9
Jaar 2031	9,9	5,4	15,3
Totaal		**9,0**	

[1] De weergegeven dotaties in de jaren dragen bij aan het uitgangspunt uit het tariefscenario van de vastgestelde kadernota 2027-2031, dat de totale reservepositie van het waterschap aan het eind van de planperiode toegroeit naar het midden van de bandbreedte uit het reservebeleid. De weergegeven dotaties betreffen daarbij niet per definitie dotaties aan de egalisatiereserve, maar kunnen ook dotaties aan de algemene reserve zijn.

Tarieven

De mutatie van de tarieven is niet gelijk bij de verschillende categorieën. Dit komt naast een verschil in lastentoename van de twee taken vooral door een verschil in groei dan wel afname van het aantal belastingeenheden. De tarieven voor de verschillende categorieën zijn in de onderstaande tabel vermeld.

Tabel 7.9 Tarieven 2026 en 2027 (in euro's) en de procentuele mutaties

Heffing	Begroting 2026	Begroting 2027	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	106,40	115,59	8,6%
Watersysteemheffing gebouwd woningen[1]	0,0432%	0,0445%	3,0%
Watersysteemheffing gebouwd niet-woningen	0,0476%	0,0498%	4,6%
Watersysteemheffing ongebouwd (overig)	131,37	144,11	9,7%
Watersysteemheffing ongebouwd (wegen)	262,74	288,22	9,7%
Watersysteemheffing natuurterreinen	10,68	11,70	9,6%
Zuiveringsheffing	84,50	93,25	10,7%
Verontreinigingsheffing	84,50	93,25	10,7%

Lastendruk

De gemiddelde lastenontwikkeling van het waterschap voor de ingezetenen en ingelanden is inzichtelijk te maken door de ontwikkelingen in beeld te brengen van een gemiddeld gezin, een gemiddeld agrarisch bedrijf, een gemiddeld industrieel bedrijf, een natuurbeheerorganisatie en een woningcorporatie. Voor de vergelijkbaarheid met het voorgaande jaar zijn ook deze cijfers weergegeven. De lastendrukprofielen zijn ten opzichte van het vorige jaar geactualiseerd.

Tabel 7.10 Lastendruk eenpersoons huishouden in 2026 en 2027 (in euro's) en de procentuele mutaties

Eenpersoons huishouden	Begroting 2026	Begroting 2027	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	106,40	115,59	8,6%
1 zuiverings- / vervuilingseenheid	84,50	93,25	10,4%
Totaal niet huiseigenaren	190,90	**208,84**	**9,4%**
Bij eigen woning met een waarde van € 332.486 resp. € 350.773[2]	143,63	156,09	8,7%
Totaal huiseigenaren	**334,53**	**364,93**	**9,1%**

Tabel 7.11 Lastendruk meerpersoons huishouden in 2026 en 2027 (in euro's) en de procentuele mutaties

Meerpersoons huishouden	Begroting 2026	Begroting 2027	Mutatie
Watersysteemheffing ingezetenen	106,40	115,59	8,6%
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	253,50	279,75	10,4%

[1] Het tarief gebouwd wordt niet uitgedrukt in euro's, maar in procenten van de vastgestelde WOZ waarde.
[2] Bij woningen is uitgegaan van een stijging van de WOZ waarde met 5,5%, bij niet-woningen wordt uitgegaan van een stijging van de WOZ waarde met 2,0%.

Totaal niet huiseigenaren	359,90	**395,34**	**9,8%**
Bij eigen woning met een waarde van € 332.486 resp. € 350.773	143,63	156,09	8,7%
Totaal huiseigenaren	**503,53**	**551,43**	**9,5%**

Tabel 7.12 Lastendruk agrarische bedrijf in 2026 en 2027 (in euro's) en de procentuele mutaties

Agrarische bedrijven	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Mutatie**
Watersysteemheffing ingezetenen	106,40	115,59	8,6%
4 zuiverings- / vervuilingseenheden	338,00	373,00	10,4%
Bij eigen woning met een waarde van € 498.729 resp. € 526.159	215,45	234,14	8,7%
Bij opstallen met een waarde van € 302.879 resp. € 308.937	144,17	153,85	6,7%
Oppervlakte 70 ha ongebouwd	9.195,90	10.087,70	9,7%
Totaal	**9.999,92**	**10.964,28**	**9,6%**

Tabel 7.13 Lastendruk industriële bedrijf in 2026 en 2027 (in euro's) en de procentuele mutaties

Industriële bedrijven	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Mutatie**
100 zuiverings / vervuilingseenheden	8.450,00	9.325,00	10,4%
Gebouw met waarde van € 2.019.196 resp. € 2.059.580	961,14	1.025,67	6,7%
Totaal	**9.411,14**	**10.350,67**	**10,0%**

Tabel 7.14 Lastendruk natuurbeheerder in 2026 en 2027 (in euro's) en de procentuele mutaties

Natuurterreinbeheerders	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Mutatie**
Bij 10.000 ha natuurterrein	106.800,00	117.000,00	9,6%

Tabel 7.15 Lastendruk woningcorporaties in 2026 en 2027 (in euro's) en de procentuele mutaties

Woningcorporaties	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Mutatie**
Bij 10.000 huurwoningen met een gemiddelde WOZ waarde van € 249.364 resp. € 263.079	1.077.254,30	1.170.703,62	8,7%

Post onvoorzien

Op grond van artikel 4.10, vierde lid, van het Waterschapsbesluit wordt het bedrag voor onvoorzien geraamd voor de begroting als geheel of per programma. In de begroting 2027 wordt dit bedrag voor de totale begroting geraamd.

Het bedrag voor onvoorzien bestaat uit twee onderdelen:
- Onvoorziene zaken € 0,13 miljoen
- Inflatieruimte € 2,5 miljoen

Het college van Dijkgraaf en Heemraden is bevoegd om een overschrijding van de geautoriseerde lasten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien (conform artikel 7 lid 4 van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Waterschap Zuiderzeeland. De lasten worden in de begroting voor 60% toegerekend aan de watersysteemtaak en voor 40% aan de zuiveringstaak.

Het benutten van het bedrag voor onvoorzien leidt tot een budgetoverheveling vanuit de post onvoorzien naar de programmalasten. De gewijzigde programmalasten vormen de norm voor het begrotingscriterium (rechtmatigheid).

Vennootschapsbelasting

Het waterschap is belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting voor zover er sprake is van ondernemersactiviteiten. De verwachting voor de begroting- en meerjarenperiode is dat er sprake is van een nihilaangifte, d.w.z. het waterschap is geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Paragrafen

7. Paragrafen

Artikel 4.13 van het Waterschapsbesluit bepaalt dat in de begroting paragrafen worden opgenomen waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de waterschapsbelastingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan worden gebundeld in een kort overzicht, waardoor het Algemeen Bestuur voldoende inzicht krijgt.

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is vrijwel altijd een groot financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn.

Het Waterschapsbesluit schrijft de onderstaande vier verplichte parafen voor:
- Uiteenzetting financiële positie (inclusief financiering, weerstandsvermogen, voorzieningen en bestemmingsreserves en EMU-saldo)
- Assetmanagement
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen

Daarnaast is in deze begroting en meerjarenraming een beperkt aantal aanvullende paragrafen opgenomen, waarin andere (wettelijk voorgeschreven) informatie een plaats krijgt. Dit zijn:
- Externe en interne ontwikkelingen
- Openbaarheidsparagraaf

De aspecten met betrekking tot de bedrijfsvoering zijn in het programma Financiën, organisatie en informatie opgenomen. Daarbij is ook ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot organisatie en personeel. Voor de bedrijfsvoeringsparagraaf wordt daarom verwezen naar het programma Financiën, organisatie en informatie.

7.1. EXTERNE EN INTERNE ONTWIKKELINGEN

In dit onderdeel wordende externe en interne ontwikkelingen van het waterschap sinds het vorige begrotingsjaar beschreven, waarbij ook wordt ingegaan op de belangrijkste verschillen ten opzichte van de meerjarenraming van voorgaand jaar. Bovendien kunnen afwijkingen van de uitgangspunten en grondslagen, zoals deze voor de vorige begroting en de meerjarenraming zijn gehanteerd, en belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming in deze paragraaf nader worden toegelicht. Bij Waterschap Zuiderzeeland is ervoor gekozen om de ontwikkelingen in het programmadeel van de begroting op te nemen. Ook de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de meerjarenraming zijn opgenomen in het programmadeel.

Uitgangspunten en normen

Onderstaand de uitgangspunten en normen die aan de ramingen ten grondslag liggen. Er wordt onder andere ingegaan op de in de begroting opgenomen salarisontwikkeling, inflatie en overige uitgangspunten die voor lastenstijgingen dan wel batenstijgingen en batendalingen zijn gehanteerd en die deels aan de geraaamde bedragen ten grondslag liggen. Naast deze uitgangspunten zijn er in de begroting op specifieke onderdelen uitgangspunten relevant voor de belastingheffing, die ook samenhangen met de economische ontwikkeling. Het gaat dan onder andere om de ontwikkeling van de WOZ-waarde en groei van het aantal huishoudens. Deze uitgangspunten zijn opgenomen in de paragraaf Waterschapsbelastingen.

Tabel 7.1 Algemene grondslagen

Omschrijving	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028-2031
Lonen (incl. sociale lasten)	4,20%	3,5% - 4,50%
Prijzen	3,0%	2,20% - 2,7%
Rekenrente	3,40%	2,5% - 3,40%

In de huidige macro-economische situatie is het lastig om betrouwbare voorspellingen te doen omtrent de loon- en prijsontwikkelingen. In de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 is uitgegaan van ramingen van het CPB (het Centraal Economisch Plan en de verkenning voor de middellange termijn).

Lonen

Bij de loonontwikkelingen is rekening gehouden een jaarlijkse toename van salarissen en premies van in totaal 4,2% voor 2027 en gemiddeld 3,9% voor de jaren 2028-2031. Dit is inclusief een verhoging voor reguliere periodiekenstijging.

Prijzen

Bij de prijsontwikkelingen is rekening gehouden met een stijging van 3,0% voor 2027. Daarnaast is specifiek rekening gehouden met een stijging van de netbeheerkosten (Liander) in 2027 van meer dan 20% in 2027. Dit omdat deze stijging onevenredig groot is en voor waterschap Zuiderzeeland een grote impact heeft op de kosten. Voor de jaren 2028-2031 is uitgegaan van een prijsontwikkeling van gemiddeld 2,40%. Dit is gebaseerd op ramingen van het Centraal Planbureau.

Energie

Het verwachte inkoopvolume van elektriciteit is gebaseerd op het gemiddelde verbruik van de afgelopen 5 verbruiksjaren (2021-2025). Voor de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 houdt dat in dat het inkoopvolume licht gedaald is van 35.800.000 kWh in de begroting 2026 naar 35.600.000 kWh voor de Begroting 2027 en de Meerjarenraming 2028-2031.

Om een zo reëel mogelijke raming van de energielasten op te nemen, zijn de geraamde prijzen gebaseerd op de forward-markt. De inkoopprijzen op de forward-markt per september 2026 zijn voor het begrotingsjaar 2027 gestegen ten opzichte van de raming die gemaakt is voor de voorgaande begroting (voor 2026 gemiddeld is uitgegaan van € 88,91 per MWh) en voor de daaropvolgende jaren eveneens gestegen.

De in de begroting en meerjarenraming opgenomen inkoopprijzen (inclusief onbalansvergoeding) kunnen voor de jaren in de planperiode als volgt in tabelvorm worden weergegeven:

Tabel 7.2 Begrote inkoopprijzen elektriciteit (excl. BTW)

Omschrijving	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Prijs elektriciteit per MWh	€ 113,91	€ 92,75	€ 85,02	€ 80,77	€ 79,27

Naast de kale inkoopprijzen bestaan de energielasten uit onder andere energiebelasting, netbeheer, leverings- en transportkosten. In de begroting is ervan uitgegaan dan prijsontwikkeling hiervan kan worden opgevangen vanuit de centraal in de begroting opgenomen inflatieruimte.

De prijsontwikkelingen voor de afname van gas en van diesel worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de meest recente prijzen. Met betrekking tot de gasprijzen is uitgegaan van € 1,36/m^3 voor begrotingsjaar 2027. Dit is ongewijzigd t.o.v. het begrote bedrag voor 2026. Het begrote verbruik is eveneens ongewijzigd. Met betrekking tot de dieselprijzen voor de aanschaf van diesel

ten behoeve van de bemaling is uitgegaan van € 1,63/l. De verandering in dit prijspeil wordt met het inflatiebudget aangepast.

Investeringen

Naast prijscompensatie spelen ontwikkelingen in de markt en aanbestedingsresultaten een belangrijke rol in de raming van een investering. Er wordt bij de jaarlijkse actualisatie van het investeringsplan daarom - rekening houdend met al deze factoren - een zo reëel mogelijke inschatting gemaakt van de investering naar het prijspeil van het komende begrotingsjaar.

Rekenrente

De rekenrente is voor 2027 gesteld op 3,4%. Dit percentage is gebaseerd op de rente van reeds afgesloten leningen (het overgrote deel), de verwachte rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen (begroot op 3,75%) en de verwachte rente over het rekeningcourant saldo (begroot op 2,5%). De rekenrente zal naar verwachting de komende jaren stijgen door de verwachte hogere rente op nieuw af te sluiten langlopende leningen.

Incidentele baten en lasten

De in de Begroting 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 incidentele baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen en van materieel niveau zijn en dus als incidenteel kunnen worden bestempeld zijn beschreven in de programma's.

Kostentoerekening

Onderstaand wordt ingegaan op de bedrijfseconomische criteria en de kwantitatieve grondslagen die zijn gehanteerd bij de toerekening van kosten aan uiteindelijk de kostendragers, dat wil zeggen de wettelijke taken. Waterschap Zuiderzeeland onderscheidt de volgende wettelijke taken:
- watersysteemtaak;
- zuiveringstaak.

De programmalasten worden conform onderstaande tabel aan de wettelijke taken toegerekend.

Tabel 7.3 Toerekening programmalasten naar wettelijke taak

Programma	Watersysteemtaak	Zuiveringstaak
Bestuur en omgeving[12]	60%	40%
Waterveiligheid	100%	-
Voldoende en gezond water	100%	-
Schoon, gezuiverd water	-	100%
Financiën, organisatie en informatie	Op basis van de directe lasten per taak[13]	Op basis van de directe lasten per taak[14]

7.2. UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE

7.2.1 Financiering

Het onderdeel financiering in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Bij de inrichting van de financieringsfunctie staat beheersing van het renterisico centraal.

[12] De netto lasten van het programma Bestuur en omgeving komen voor 60% ten laste van de watersysteemtaak en 40% ten laste van de zuiveringstaak, behalve de lasten van vergunningverlening en handhaving, die rechtstreeks aan de taken worden toegerekend.
[13] In de praktijk is dit percentage voor de watersysteemtaak nagenoeg gelijk aan 60%.
[14] In de praktijk is dit percentage voor de zuiveringstaak nagenoeg gelijk aan 40%.

Rentevisie

De rente op kort- en langlopende leningen is de afgelopen periode gestegen, en ligt op een hoger niveau dan het gemiddelde niveau van de afgelopen jaren. Het rentepercentage van nieuw af te sluiten langlopende geldleningen is begroot op 3,75% voor het jaar 2027 en de daarop volgende jaren. Voor de korte rente is rekening gehouden met een percentage van 2,50%.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel het waterschap kort mag financieren als percentage van de begroting. De totale netto vlottende schuld mag maximaal 23% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Bij een bruto begrotingstotaal van € 142,6 miljoen bedraagt de kasgeldlimiet € 32,8 miljoen.

In het treasurystatuut ligt vast dat de rekening-courantlimiet is gekoppeld aan de kasgeldlimiet met een marge van +50%. Deze marge is ingebouwd om te anticiperen op verwachte schommelingen in de rekening-courant als gevolg van met name grote dijkversterkingsprojecten die de komende jaren zullen plaatsvinden. De limiet in rekening courant voor 2027 bedraagt hiermee € 49,2 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Tabel 7.4 Renterisiconorm (bedragen in miljoenen euro's)

	Berekening renterisiconorm	**Begroting 2027**
(1)	Renteherzieningen	-
(2)	Aflossingen	12,7
(3)	**Renterisico (1 + 2)**	**12,7**
(4a)	Bruto begrotingstotaal	142,2
(4b)	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%
(4)	**Renterisiconorm (4a * 4b)**	**42,7**
(4)	Renterisiconorm	42,7
(3)	Renterisico	- 12,7
(5a)	**Ruimte onder renterisiconorm (4 - 3)**	**30,0**

Financieringsbehoefte

Uitgaande van de investeringen zoals opgenomen in de investeringsplanning 2021-2031 en de bestaande leningenportefeuille wordt voor het jaar 2027 uitgegaan van een financieringsbehoefte voor nieuwe langlopende leningen van € 80 miljoen. Dit is grotendeels het gevolg van de uitgaven voor de IJsselmeerdijk. In de jaren 2028-2031 is de financieringsbehoefte naar verwachting minder omvangrijk. In totaal gaat het om € 72 miljoen (hiervan is ruim € 24 miljoen herfinanciering). Conform de "aanpak invulling financieringsbehoefte[15]" wordt de financieringsbehoefte stapsgewijs ingevuld, waarmee risico's worden beperkt. Daarbij wordt gewerkt met leningen met uitgestelde storting en is er aandacht voor de (on)zekerheid van kasstromen.

[15] Deze is ter kennisname aangeboden aan het AB in de vergadering van 10 juni 2025.

De ontwikkeling van de totale schuldpositie blijft op basis van de meerjarenraming onder de maximale referentiewaarde van 150% uit het schulden- en reservebeleid.

Toerekening rente aan investeringen

De kapitaallasten (afschrijving en rente) van de investeringen worden toegerekend aan de producten waarop de investeringen betrekking hebben. De afschrijving vindt plaats op basis van het vastgestelde waarderingsbeleid. De rente wordt berekend over de boekwaarde van de activa per 1 januari van het jaar op basis van het renteomslag percentage.

Financieringskosten HWBP projecten

In september 2025 heeft het Algemeen Bestuur het activabeleid vastgesteld. Op basis hiervan worden de financieringskosten voor HWBP projecten geactiveerd. Op basis van de prognose van inkomsten en uitgaven van de HWBP projecten komt het totaal aan financieringskosten in de planperiode uit op € 4,8 miljoen. Deze worden voor het belangrijkste deel veroorzaakt door de versterking van de IJsselmeerdijk. De financieringskosten zijn als volgt verdeeld over de jaren:

Tabel 7.5 Geraamde financieringskosten HWBP

Omschrijving	Begroting 2027	Raming 2028	Raming 2029	Raming 2030	Raming 2031
Te activeren financieringskosten HWBP projecten	-	1,2	1,3	1,0	1,3

Schatkistbankieren

Eind 2013 is de Regeling Schatkistbankieren van kracht geworden in het kader waarvan de decentrale overheden hun overtollige middelen, boven een bepaalde drempel, dienen af te storten bij het ministerie van Financiën. Het toetsen of de regeling op de juiste wijze wordt uitgevoerd vindt plaats op kwartaalbasis.

Tabel 7.6 Berekening drempel schatkistbankieren 2027 (bedragen in miljoenen euro's)

	Berekening schatkistbankieren	Begroting 2027
1.	Begrotingsomvang	142,2
2.	Percentage drempel	0,75%
3.	Drempel schatkistbankieren (1 x 2)	1,07

7.2.2 Brede risicoanalyse

Periodiek voert het waterschap een brede risicoanalyse uit. In de begroting en de jaarstukken rapporteren we over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente brede risicoanalyse. Hierbij wordt gerapporteerd over specifieke, bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. Deze risico's zijn verschillend van aard en kunnen bijvoorbeeld samenhangen met macro-economische ontwikkelingen, wetgeving of reguliere activiteiten en/of projecten van het waterschap. Bij de uitvoering van het werk is binnen de organisatie nadrukkelijk aandacht voor deze risico's. Er wordt gerapporteerd over alle bestuurlijk relevante risico's, waarvoor (deels) geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Hieronder zijn de specifieke risico's weergegeven.

De organisatie is bezig met de verdere ontwikkeling van integraal risicomanagement.

7.2.3 Risicoparagraaf

Deze risicoparagraaf geeft de risico's weer zoals deze zijn geïnventariseerd. Risico's die gezien de omvang en aard van onze activiteiten kwalificeren als inherent aan onze bedrijfsvoering, zijn niet opgenomen in deze paragraaf.

Macro-economische omstandigheden
De Nederlandse economie groeit, zo geeft het Centraal Planbureau (CPB) aan in de raming van augustus 2026, met 1,2% in 2027. Na een stijgende koopkracht van 1,3% in 2026, zal de koopkracht in 2027 echter naar verwachting dalen met 0,3% door de relatief hoge inflatie. Het landelijke begrotingstekort zal in 2027 dalen van -2,7% in 2026 naar -2,1%, onder de EU-norm van - 3% van het bruto binnenlands product.

Inschattingen voor de prijsontwikkelingen worden jaarlijks in de begroting zo reëel mogelijk gemaakt en gebaseerd op voorspellingen van het Centraal Planbureau (CPB). In juni 2026 liet De Nederlandsche Bank (DNB) weten dat de inflatie naar verwachting geleidelijk zal dalen naar ongeveer 2,8%, maar derhalve nog wel boven het streefniveau van 2% blijft liggen. Daarbij blijft echter een grote mate van onzekerheid over de prijsontwikkeling bestaan. Geopolitieke spanningen, verstoringen in de energievoorziening, eventuele nieuwe handelsbelemmeringen en onrust op financiële markten kunnen leiden tot hogere energie- en grondstoffenprijzen en tot een lagere economische groei. De ramingen van zowel het CPB als de DNB laten zien dat vooral de toekomstige ontwikkeling van energieprijzen bepalend is voor het inflatiebeeld. Hiermee kan ook in 2027, net als in de afgelopen paar jaar, de daadwerkelijke kostenontwikkeling afwijken van de begrote inflatie.

Een belangrijke prijsonzekerheid is dat van de voor het waterschap belangrijke Grond-, Weg- en Waterbouwindex (GWW) geen voorspelling wordt gepubliceerd. En daarom gaan we uit van de consumentenprijsinflatie. Over langere tijd gezien komen deze inflatiecijfers overeen, maar in individuele jaren kan dit fors verschillen.

De kostenschattingen rondom inflatie en loonontwikkeling zijn gebaseerd op voorspellingen van gerenommeerde bureaus zoals het CPB en DNB. De internationale economische en geopolitieke situatie in de wereld blijft onzeker en kan snel wijzigen, wat van invloed kan zijn op de macro-economische omstandigheden. Wijzigende macro-economische omstandigheden kunnen leiden tot snelle, omvangrijke wijzigingen. Deze wijzigingen kunnen dan ook direct invloed hebben op de kostenontwikkeling in de komende jaren.

Energieprijzen en kosten netbeheer
Specifiek voor energieprijzen en de kosten van netbeheer, transport en energiebelasting geldt dat die een aanzienlijke impact hebben op de totale kosten. Elektriciteit en gas worden ingekocht tegen een marktconforme uurprijs. Deze ligt niet vooraf vast en kan sterk fluctueren. Deze prijsontwikkeling is gebaseerd op de forwardmarkt ten tijde van het opstellen van de begroting. Ook hier kan de daadwerkelijke prijsontwikkeling afwijken (in zowel positieve als negatieve zin).

Netcongestie
Netcongestie blijft een aandachtspunt. Waar vorig jaar nog werd uitgegaan van een oplossing voor ons beheergebied tussen 2033 en 2035, wordt nu rekening gehouden met 2035. We werken aan technische oplossingen en blijven hierover voortdurend in gesprek met de netbeheerder om de beschikbare mogelijkheden te benutten. Tegelijkertijd kan niet worden uitgesloten dat ontwikkelingen die niet direct tot onze kerntaak behoren, zoals verdere elektrificatie en het terugwinnen van grondstoffen, als gevolg van netcongestie niet mogelijk blijken of tot significant hogere kosten leiden. Als hiervan sprake is, wordt dit expliciet aangegeven in de betreffende voorstellen. Vooralsnog lijkt onze kerntaak binnen de huidige aansluitingen en beperkingen niet in het geding.

Oninbaarheid belastingen
In de begroting 2026 is rekening gehouden met een dotatie aan de voorziening oninbare belastingdebiteuren van € 0,4 miljoen. Dit bedrag is gelijk aan de begrote dotatie aan deze voorziening in voorgaande jaren. In het jaar 2025 was de noodzakelijke dotatie aan deze voorziening bijna € 0,4 miljoen en daarmee gelijk aan het begrote bedrag. De noodzakelijke dotatie

aan deze voorziening is sterk afhankelijk van eventuele faillissementen bij bedrijven die veel vervuilingseenheden lozen. GBLT probeert dit risico te verkleinen door het opleggen van voorlopige aanslagen ter hoogte van het verwachte aantal vervuilingseenheden bij deze bedrijven.

Landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma
In 2024 hebben de 21 waterschappen tijdens de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen unaniem afgesproken om voor de periode 2030-2036 gezamenlijk € 1,25 miljard (prijspeil 2023) aanvullend beschikbaar te stellen voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Deze afspraak maakt onderdeel uit van de herijking van het HWBP en is gekoppeld aan een evenredige bijdrage van het Rijk. In het voorjaar van 2025 heeft het Rijk toegezegd € 1 miljard beschikbaar te stellen. De invulling van de resterende € 250 miljoen is afhankelijk gesteld van de verdere uitwerking van de herijking en de voortgang van het landelijke programma.

Binnen de landelijke HWBP-programmering worden op dit moment uitsluitend dijktrajecten met een oordeel D geprogrammeerd. De dijktrajecten met een oordeel D van Waterschap Zuiderzeeland zijn in de programmering opgenomen. Voor dijktrajecten met een oordeel C bestaat het risico dat op termijn een financieel of programmatisch knelpunt ontstaat. Een aantal dijktrajecten van Waterschap Zuiderzeeland heeft een dergelijk oordeel. Binnen het waterschap is hiervoor nadrukkelijk aandacht en worden mogelijke oplossingsrichtingen verkend om dit risico te beheersen.

Binnen het landelijke HWBP-programma bestaat een verschil tussen de beschikbare kasruimte per jaar en de programmering per jaar. De beperkte mogelijkheden om tussen jaren te schuiven (zgn. kasschuif binnen het Deltafonds) kunnen van invloed zijn op de uitvoerbaarheid van de HWBP-programmering. De precieze consequenties en eventuele landelijke maatregelen of afspraken zijn nog onderwerp van overleg. Daardoor is nog niet duidelijk in welke mate dit gevolgen heeft voor de programmering van Zuiderzeeland. Zuiderzeeland houdt vooralsnog vast aan de huidige programmering en de wettelijke waterveiligheidsopgave en volgt de landelijke ontwikkelingen nauwgezet.

Versterking IJsselmeerdijk
Medio 2025 is de realisatiefase gestart. Bij start van deze fase is een subsidie aangevraagd bij het HWBP. Na het afgeven van de subsidiebeschikking door het HWBP is Zuiderzeeland in principe de risicodragende partij. Om het risico op overschrijdingen te minimaliseren, is in de verkennings- en planuitwerkingsfase veel aandacht geweest voor het identificeren en mitigeren van risico's. Deze aanpak wordt in de realisatiefase doorgezet. Daarnaast wordt een realistische risicoreservering aangehouden (in geld én tijd) om eventuele tegenvallers op te vangen. Hiermee wordt het risicoprofiel beheersbaar en acceptabel geacht. Voor grote onvoorziene tegenvallers kan aanvullend een beroep worden gedaan op de bestaande HWBP-regelingen.

Slibeindverwerking
Waterschap Zuiderzeeland is deelnemer in de GR Slibverwerking samen met zeven andere waterschappen. De GR Slibverwerking is vervolgens aandeelhouder B in HVC. De aandeelhouder B staat 100% garant voor de geldleningen ten behoeve van de slibverwerkingsinstallaties.
De financiering van de bouw van de nieuwe slibdrooginstallatie (SDI) te Alkmaar heeft einde boekjaar 2025 haar top bereikt. Per 1 januari 2027 staat de GR in totaal nog garant voor ca. € 115 miljoen. De deelnemers staan naar rato garant: voor Zuiderzeeland komt dit neer op een bedrag van ca. € 8,8 miljoen. De deelnemers ontvangen een garantstellingsprovisie van 1% van het uitstaande leningbedrag. In de komende planperiode zal de garantstelling verder aflopen door aflossingen, na het gereedkomen van de slibdrooginstallatie (SDI) te Alkmaar.
Waterschap Zuiderzeeland heeft als nieuwe aandeelhouder tevens een achtergestelde lening verstrekt aan HVC, met een waarde van ca. € 1 miljoen per 1 januari 2027.

De slibeindverwerkingskosten worden door HVC rechtstreeks gefactureerd aan het waterschap. De ontwikkeling van het tarief voor de slibeindverwerking heeft een grote impact op de begroting van het waterschap en staat ook hoog op de agenda van de GR Slibverwerking. Conform het door de AV van HVC vastgestelde prijsbeleid wordt de CPI-inflatie-indexering toegepast.
Ondanks de oplevering en in bedrijfstelling van de SDI Alkmaar medio 2026 blijft Waterschap Zuiderzeeland, net als de andere aandeelhouders, tot in 2027 een extra vereveningsbijdrage

betalen om de extra kosten als gevolg van de uitloop van de realisatie van de SDI, en meerkosten m.b.t. het af te voeren slib uit de opslag solidair te dragen. Op de langere termijn is het de inschatting dat de kosten van slibverwerking niet meer gedekt kunnen blijven worden door reguliere tariefindexeringen. Factoren zoals het realiseren van opslagcapaciteit vanwege het Robuust Plan slib, de afname van capaciteit en het onderhoud van de SVI Dordrecht, toenemende kosten van energie en grond- en hulpstoffen, en de vrachtwagenheffing betekenen dat de impact van de herijking van het verwerkingstarief voor 2028 en verder fors zal zijn. Het Algemeen Bestuur is hierover in september 2026 geïnformeerd.

Afschaffing vrijstelling verbranden zuiveringsslib
Per 1 januari 2027 wordt de vrijstelling op de afvalstoffenheffing voor het verbranden van zuiveringsslib afgeschaft. Het vervallen van de vrijstelling zou voor de waterschappen mogelijk kunnen leiden tot hogere kosten. Uit de - op aandringen van de Unie van Waterschappen uitgevoerde - Uitvoeringstoets Decentrale Overheden, die in de kamerbrief van 16 juni is bekendgemaakt, is volgens de staatssecretaris gebleken dat voor al het te verwerken slib in Nederland en het buitenland geldt dat de verwachting is dat dit slib enkel nog aangeboden zal worden bij speciale slibverbrandingsinstallaties of cementovens. Omdat deze installaties niet onder de reikwijdte van de afvalstoffenbelasting vallen, wordt hierover geen afvalstoffenbelasting geheven. De impact van het schrappen van de vrijstelling voor het verbranden van zuiveringsslib zou daarom nihil zijn. De staatssecretaris gaat er daarbij vanuit dat er geen tekort op landelijke verwerkingscapaciteit meer is omdat er capaciteit is bijgebouwd in Delfzijl. Er is echter ook capaciteit weggevallen uit de markt; meer nog dan er is bijgekomen. Het overschot aan slib zal nog steeds naar het buitenland gaan of opgeslagen worden voor een latere verwerking. Dit kan financiële consequenties met zich meebrengen.

Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (Wet DBA)
De Wet DBA heeft betrekking op de beoordeling of iemand écht als zelfstandige (zzp'er) werkt of eigenlijk in loondienst is. Daarbij staat de vraag centraal of een arbeidsrelatie daadwerkelijk als zelfstandige opdracht kan worden aangemerkt of feitelijk kenmerken heeft van een dienstbetrekking. Tussen 2016 en eind 2024 gold het handhavingsmoratorium. Dit betekende dat de Belastingdienst niet actief handhaafde op schijnzelfstandigheid. Sinds 1 januari 2025 is dit handhavingsmoratorium opgeheven. Waterschap Zuiderzeeland heeft de regels en het beoordelingsproces omtrent de inhuur van externen aangescherpt. Er is een plan van aanpak opgesteld waarin is vastgelegd hoe de organisatie omgaat met de huidige situatie en welke koers zij hierin richting de toekomst wil volgen.

Schadeclaims en procedures
Het waterschap heeft te maken met verschillende schadeclaims. Deze schadeclaims zijn gezien de omvang en aard van onze activiteiten te kwalificeren als normaal. Vanwege de afwikkeling van deze zaken kunnen hierover geen inhoudelijke details per individuele claim worden verstrekt.

Tegen het vonnis van de rechtbank met betrekking tot een claim die betrekking heeft op een (maai)bestek is inmiddels hoger beroep ingesteld. Deze zaak loopt nog. Daarnaast lopen er enkele claims, variërend van claims van aannemers waarmee het waterschap werkt tot een aantal claims van schade opgelopen door medegebruik van onze keringen. Deze claims zijn niet onder de rechter.

In aanloop naar de deadline van de doelstellingen in de Kaderrichtlijn Water (KRW) kan een toename van procedures verwacht worden. Er wordt nu al een toename van Woo-verzoeken, handhavingsverzoeken, bezwaar- en beroepszaken gesignaleerd bij verschillende waterschappen en RWS.

Fraude(risico's) en beheersing
Het college van Waterschap Zuiderzeeland is zich bewust van het inherente risico van fraude dat zij, zowel intern als extern, loopt bij het uitvoeren van haar activiteiten. Het college stelde een fraudeprotocol vast. Dit protocol beschrijft het frauderisicobeheersingsproces en bevat een frauderesponsplan waarin de stappen zijn opgenomen die doorlopen worden in het geval van een vermoeden van fraude. Het frauderesponsplan is in 2024 geëvalueerd en daarna aangepast. Het college voert een tweejaarlijkse frauderisicoanalyse uit om inzicht te krijgen in deze risico's en te bepalen of aanvullende beheersmaatregelen nodig zijn. Op 24 februari 2026 zijn de

geactualiseerde frauderisicoanalyse en het frauderesponsplan door het college vastgesteld. De accountantscommissie heeft in haar vergadering van 12 mei 2026 kennisgenomen van de aangepaste stukken.

Gezien de aard van de activiteiten van Waterschap Zuiderzeeland en de belanghebbenden en organisaties waarmee het waterschap als overheidsorgaan en als private partij in contact staat, onderkent het college ook het risico op fraude of onregelmatigheden door externe partijen, het zogenaamde misbruik en oneigenlijk gebruik. Het beleid op dit gebied betreft kaders voor de beheersing van het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik van de regelingen en de eigendommen van het waterschap. De actualisatie was onder andere nodig als gevolg van het in werking treden van de Omgevingswet. De risicoanalyse op het gebied van misbruik en oneigenlijk gebruik wordt in het najaar van 2026 weer geactualiseerd.

Mede vanwege de signalerende rol van onze buitendienstmedewerkers in het buitengebied heeft Zuiderzeeland zich aangesloten bij de Flevolandse norm voor ondermijning, een gezamenlijke afspraak tussen de decentrale overheden in Flevoland.

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze zijn beheerst.

Privacy en Informatieveiligheid
De afgelopen jaren komen cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken steeds vaker voor. Tegelijkertijd neemt digitalisering toe, en ontwikkelen technologieën zich onverminderd snel. In het kader van haar eigen weerbaarheid en veerkracht geeft waterschap Zuiderzeeland daarom hoge prioriteit aan privacy en informatieveiligheid. Op deze manier wil de organisatie risicogebaseerd haar bedrijfscontinuïteit en betrouwbaarheid borgen, en (reputatie)schade voorkomen.

Vanuit privacy en informatieveiligheid worden we periodiek extern getoetst op onze naleving van de AVG, BIO en CSIR. Deze wetten en normen geven, samen met op handen zijnde nieuwe (Europese) wet- en regelgeving, de kaders waar we voor respectievelijk privacy, informatieveiligheid en beveiliging van de procesautomatisering aan moeten voldoen. Het college laat pentesten en phishing testen uitvoeren en voert ook zelfevaluaties uit op de naleving van de genoemde wet- en regelgeving. Geïdentificeerde verbeterpunten worden als onderdeel van de PDCA cyclus verwerkt.

Het college zet projectmatig diverse maatregelen in voor beveiliging van zowel de proces- als kantoorautomatisering. Deze maatregelen lopen uiteen van back-ups en herstelopties tot extra beveiligde systemen en diensten die helpen bij het opsporen en voorkomen van computerproblemen en aanvallen. Ook bewustwording van bestuur en medewerkers zijn hierbij van belang.

AWZI Almere
De verwachting is dat de gerenoveerde en verduurzaamde AWZI Almere in 2027 in gebruik kan worden genomen. Met de ingebruikname veranderen processen op de grootste AWZI en dat leidt tot kostenverschuivingen. Zo wordt er vanaf 2027 onder andere minder slib geproduceerd, stijgt het energieverbruik, produceren we groen gas en CO_2 en doseren we poederkool om microverontreinigingen in het afvalwater beter te zuiveren. Hiervoor moeten nieuwe contracten en prijzen worden afgesloten. De voorbereidingen hiervoor lopen op dit moment.
In deze begroting is rekening gehouden met de kosten en opbrengsten zoals die in de business case bij de besluitvorming in kaart zijn gebracht. De verwachte kosteneffecten zijn in september 2026 geactualiseerd en hierover is het Algemeen Bestuur geïnformeerd. Daarmee is het risico op dit moment voldoende in beeld en beheerst. De daadwerkelijke kosten en opbrengsten kunnen na ingebruikname echter afwijken van de huidige verwachtingen. Omdat het om onze grootste AWZI gaat, kunnen deze ontwikkelingen een merkbare invloed hebben op de kosten van de zuiveringstaak in de komende jaren.

Digitale weerbaarheid en autonomie
De Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) is een belangrijke pijler van het kabinetsbeleid op het gebied van digitalisering en digitale soevereiniteit. In het coalitieakkoord zijn echter nog geen middelen opgenomen voor de realisatie hiervan. Op landelijk niveau vindt overleg plaats tussen het Rijk en de decentrale overheden over de financiering. Ook voor het waterschap kan dit naar verwachting leiden tot aanvullende kosten, waarvan de omvang op dit moment nog lastig is in te schatten. De verwachting is dat de NDS zich vooral richt op de kantoorautomatisering en in mindere mate op de voor onze sector cruciale procesautomatisering. Daarom heeft de sector besloten hiervoor zelf het initiatief te nemen en een aanvullend collectief thema in te richten. Dit leidt naar verwachting tot aanvullende kosten voor de waterschappen. In de kadernota is met zowel de mogelijke kosten van de NDS als met de kosten van dit sectorale initiatief rekening gehouden bij de inschatting van de nieuwe ontwikkelingen die na vaststelling van de begroting 2027 tot aanvullende kosten kunnen leiden.

7.2.4 Voorzieningen en bestemmingsreserves

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen kunnen worden onttrokken, alsmede op het beroep dat op de bestemmingsreserves kan worden gedaan.

Voorzieningen
Bij Waterschap Zuiderzeeland zijn de onderstaande voorzieningen opgenomen:

Arbeid gerelateerde verplichtingen:
- Pensioenen voormalige bestuurders
- Wachtgelden voormalige bestuurders
- Voormalig personeel (personele reorganisatie)
- PBB vitaliteit

De voorzieningen zijn ingesteld voor een vooraf vastgesteld bestedingsdoel. Onttrekkingen aan deze voorzieningen, voor zover passend binnen dit vastgestelde bestedingsdoel, zullen plaatsvinden zonder dat hiervoor nog door het Algemeen Bestuur nader toestemming moet worden verleend.

Bestemmingsreserves
Het Algemeen Bestuur heeft de onderstaande bestemmingsreserves ingesteld, die in 2026 nog actueel zijn.
- Windpark Hanze
- Baggeren
- Geschiedschrijving
- HWBP projecten
- Collegeplan
- Impulsregeling DAW

Het waterschap kent geen structurele toevoegingen of onttrekkingen aan reserves. Conform het vastgestelde beleid is er instemming vanuit het Algemeen Bestuur nodig voordat er gelden uit bestemmingsreserves kunnen worden onttrokken.

7.2.5 Kentallen

De wet schrijft voor dat er in de toelichting op de meerjarenraming aandacht wordt besteed aan de kengetallen weerstandsvermogen, netto schuldquote, EMU-saldo, wendbaarheid van de begroting en lastendruk. Hierbij vindt een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie plaats. Deze kentallen worden hieronder behandeld.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen zegt iets over de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt om bedrijfsrisico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen op te kunnen vangen. Hierbij zijn de beschikbare weerstandscapaciteit en risico's bepalende factoren. Het weerstandsvermogen

wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door het bedrag dat is benodigd om risico's af te dekken te delen.

De basis voor financiële toekomstbestendigheid wordt in het schulden- en reserve beleid geborgd door de normen voor de schulden- en totale reserve omvang. De norm is gebaseerd op de netto begrotingsomvang en is in mindere mate benaderd vanuit het weerstandsvermogen. Wel is in het beleid opgenomen dat de minimale omvang van de algemene reserve is gebaseerd op de uitkomsten van de risico analyse. Daarmee is het weerstandsvermogen in beginsel altijd minimaal 1,0 bij waterschap Zuiderzeeland en daarmee dus voldoende.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt te berekenen:

Tabel 7.7 weerstandscapaciteit en -vermogen 2027 (bedragen in miljoenen euro's)

Kengetal weerstandvermogen	**Begroting 2027**
Benodigde weerstandscapaciteit[16] (a)	**9,8**
Weerstandscapaciteit structureel	
Post onvoorzien	0,1
Weerstandscapaciteit incidenteel	
Algemene reserve	23,4
Tarief egalisatie reserve	8,4
Beschikbare weerstandscapaciteit (b)	**31,9**
Weerstandsvermogen (b /a)	**3,3**

In de paragraaf Weerstandsvermogen in de begroting, het jaarverslag en de Bestuursrapportage wordt gerapporteerd over significante wijzigingen die zich hebben voorgedaan sinds de meest recente organisatiebrede risicoanalyse. Daarnaast wordt gerapporteerd over bestuurlijk relevante risico's, welke het beleid van het waterschap kunnen raken. Deze zijn hieronder weergegeven en komen voor een groot deel overeen met de risico's die ook in de Bestuursrapportage zijn opgenomen.

Weerstandsratio

Zoals hierboven blijkt bedraagt het weerstandsvermogen 3,3. Zoals vastgesteld in het schulden- en reservebeleid (AB december 2022) hebben de reserves van Zuiderzeeland altijd een minimumomvang ter grootte van de risico's, waarmee het weerstandsvermogen altijd hoger is dan 1,0.

Netto schuld quote

De netto schuld quote geeft de verhouding tussen de omvang van de netto schuld en de totale opbrengsten weer.

[16] De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een risicoanalyse. Uit de laatst uitgevoerde risicoanalyse bleek dat de omvang van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) € 9,8 miljoen bedraagt (AB 24 maart 2026).

Tabel 7.8 Netto schuld quote (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal netto schuld quote	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Een raming van het totaal van de vaste schulden	206	249
B	Een raming van het totaal van de netto vlottende schulden	9	9
C	Een raming van het totaal van de overlopende passiva	- 18	- 40
D	Een raming van het totaal van de volgende financiële vaste activa: uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	-	-
E	Een raming van het totaal de uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar	17	17
F	Een raming van het totaal van alle liquide middelen	-	-
G	Een raming van het totaal van de overlopende activa	9	9
H	Saldo baten (belastingopbrengsten)	137	148
	Netto schuld quote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**125%**	**165%**

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Het EMU-saldo van de lokale overheid telt mee voor het EMU-saldo van de totale overheid. Om inzicht te geven in het verwachte EMU-saldo van de lokale overheid is weergave van het saldo een verplicht onderdeel. De cijfers worden daarnaast verstrekt aan het CBS.

De Wet houdbare overheidsfinanciën bepaalt dat een nieuw kabinet aan het begin van zijn regeerperiode, na overleg met de koepels van de decentrale overheden, de EMU-ruimte voor gemeenten, provincies en waterschappen voor de komende periode vaststelt. In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 3 juni 2026 is besloten om de EMU-ruimte van 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) voor de decentrale overheden, die gold voor de periode 2024 tot en met 2026, te verlengen tot en met 2030. Binnen deze ruimte blijft het aandeel van de waterschappen 0,06% van het BBP.

Dit bedrag is met de verdeelsleutel van de 'geraamde netto-exploitatiekosten van het voorgaande jaar verdeeld over de waterschappen. De voorlopige indicatieve referentiewaarde komt voor Waterschap Zuiderzeeland voor het jaar 2027 uit op € 20,1 miljoen en voor het jaar 2027 op € 21,0 miljoen. Het geraamde EMU-saldo van het waterschap ligt boven deze referentiewaarde. Dit komt door grote investeringsuitgaven voor het dijkversterkingsprogramma en Fit for the Future (AWZI Almere).

De uiteindelijke toetsing van het EMU-saldo vindt plaats op het niveau van Nederland als lidstaat. Jaarlijks beoordeelt de Unie van Waterschappen het totaal van de sector waterschappen. Als individuele decentrale overheid is het een afgeleide indicatieve referentiewaarde en op dit moment ook nog voorlopig. De constatering dat we nu voor het eerst boven deze waarde liggen, leidt daarmee nog niet tot bijsturing.

<u>Berekening</u>
Hieronder treft u de tabel aan waarin de berekening van het EMU-saldo voor Waterschap Zuiderzeeland is weergegeven. De ervaring bij alle waterschappen leert dat de investeringsuitgaven in de praktijk lager uitvallen dan gepland, waardoor het geraamde EMU-tekort

van waterschappen in de praktijk altijd lager uitviel dan begroot. In lijn met een advies van de Unie van Waterschappen is bij de investeringsuitgaven rekening gehouden met deze ervaringen en is een reëlere inschatting van de uitgaven in de berekening opgenomen. Met deze werkwijze draagt Zuiderzeeland er aan bij dat andere overheden maatregelen zouden nemen in verband met een mogelijk EMU-tekort die achteraf niet nodig blijken.

Tabel 7.9 EMU saldo (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal EMU-saldo	Begroting 2027	Begroting 2028
1	**EMU-exploitatiesaldo**	- 1,1	+ 3,5
2	**Invloed investeringen**		
	– netto investeringsuitgaven	- 43,5	- 32,8
	+ afschrijvingen	+ 12,9	+ 14,1
3	**Invloed voorzieningen**		
	+ toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	+ 0,5	+ 0,5
	– betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	- 0,4	- 0,4
4	**Invloed reserves**		
	– betalingen rechtstreeks uit reserves	- 0,3	- 0,3
	EMU-saldo	**- 31,9**	**- 15,4**

Wendbaarheid van de begroting

De wendbaarheid van de begroting geeft de verhouding tussen de totale kapitaallasten en de totale bruto exploitatiekosten weer.

Tabel 7.10 Wendbaarheid van de begroting (bedragen in miljoenen euro's)

	Kengetal wendbaarheid	Begroting 2027	Begroting 2028
A	Totaal kapitaallasten	16,9	19,5
B	Totaal bruto exploitatiekosten	142,2	148,6
	Wendbaarheid van de begroting A/B x 100%	**11,9%**	**13,1%**

Lastendruk

Het kengetal lastendruk wordt bepaald door de lastendruk van een meerpersoonshuishouden met eigen woning te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Hierbij is in Unieverband bepaald dat het kengetal lastendruk in de begroting en meerjarenraming wordt weergegeven als de lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met eigen woning in het begrotingsjaar, afgezet tegen het landelijke gemiddelde voor alle meerpersoonshuishoudens in het vorige begrotingsjaar. De eigen woningwaarde is bij deze berekening gesteld op het landelijk gemiddelde. In 2026 was de gewogen gemiddelde lastendruk in Nederland € 511,00. De lastendruk van een meerpersoonshuishouden lag bij Zuiderzeeland in lijn met de gemiddelde lastendruk (de afwijking bedroeg 6%).

Tabel 7.11 Lastendruk meerpersoonshuishouden (bedrag in euro's)

Kengetal lastendruk meerpersoonshuishouden	Begroting 2026	Begroting 2027
Watersysteemheffing ingezetenen	106,40	115,59
Bij eigen woning met een waarde van € 423.280, respectievelijk € 446.560	182,86	198,72
3 zuiverings- / vervuilingseenheden	253,50	279,75
Lastendruk meerpersoonshuishouden	**542,76**	**594,06**

7.3. ASSETMANAGEMENT

Inleiding
De paragraaf assetmanagement geeft inzicht in de mate van onderhoud en de financiële lasten die daarmee gepaard gaan. Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goed inzicht in de financiële positie.

In de paragraaf assetmanagement zijn de volgende kapitaalgoederen opgenomen:
1. Waterkeringen
2. Watergangen
3. Gemalen
4. Zuiveringstechnische werken
5. Automatisering / ICT
6. Gebouwen en inventaris

Van deze kapitaalgoederen wordt aangegeven:
1. Het beleidskader
2. De uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
3. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting
4. De ontwikkelingen 2027-2031

Beleidskader
Assetmanagement wordt gedefinieerd als de gecoördineerde activiteiten om assets optimaal te beheren, zodanig dat de doelstellingen van het waterschap worden behaald. Binnen het waterschap gaat asset management over de fysieke assets die bijdragen aan het realiseren van de primaire taken van de organisatie. Denk daarbij aan de waterkeringen, watergangen, stuwen, polder- en rioolgemalen, AWZI's, persleidingen, gebouwen et cetera.

De praktische vertaling naar beleid voor beheer- en onderhoud is vervat in de in 2023 door het Algemeen Bestuur vastgestelde geactualiseerde uitgangspunten voor beheer en onderhoud. In de uitgangspunten is gesteld dat de fysieke assets zodanig robuust dienen te zijn dat (afval-)wateroverlast zoveel mogelijk wordt beperkt. Ook wordt er een uitwerking gegeven aan wat deze benodigde mate van robuustheid inhoudt.

De afdelingen binnen het waterschap die zich bezighouden met beheer- en onderhoudsactiviteiten vervullen binnen het asset management een tactische en operationele rol. Tactisch in de zin van het opstellen van meerjarige plannen hiervoor, operationeel wanneer we spreken over de uitvoering daarvan. De vastgestelde beleidskaders vormen het uitgangspunt voor de meerjarige onderhouds- en beheerplannen (MJOBP) voor de verschillende kapitaalgoederen.

Het college van DenH is conform art. 4 lid 6 van de Verordering beleids- en verantwoordingsfunctie bevoegd om het Meerjarenonderhouds- en beheerplan vast te stellen. In de MJOBP's zijn de financiële middelen ten behoeve van het regulier onderhoud, storingsonderhoud, het planmatig

(groot)onderhoud alsmede de benodigde vervangingsinvesteringen opgenomen. De kapitaalgoederen worden conform de vastgestelde beheerplannen beheerd. Het beleid, beheer en de financiële gegevens met betrekking tot het onderhoud van kapitaalgoederen zijn in het volgende schema samengevat.

Tabel 7.12 Assetmanagement (bedragen in miljoenen euro's)

Nr.	Kapitaalgoed	Beheerplan	Looptijd	Begrote exploitatielasten 2027
1.	Watergangen	MJOP Waterbeheer	2027-2031	12,5
2.	Waterkeringen	MJOP Waterbeheer	2027-2031	2,8
3.	Gemalen	MJOBP Z&G	2027-2031	6,9
4.	Zuiveringstechnische werken	MJOBP Z&G	2027-2031	15,2
5.	Automatisering / ICT	MJOBP D&I	2027-2031	10,0
6.	Gebouwen en inventaris	MJOBP D&I	2027-2031	2,2

Ontwikkelingen 2027-2031

Waterkeringen
Het beheer en onderhoud van de waterkeringen maken onderdeel uit van het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) Waterbeheer. De waterkeringen moeten voldoen aan de wettelijk vastgestelde normen. Om dit te waarborgen voeren we periodieke inspecties uit en plannen we onderhoud op basis van de bevindingen.

Het cyclisch onderhoud vindt jaarlijks plaats en omvat voornamelijk het maaien van de keringen, het herstellen van grasbekledingen, het zagen van houtopslag in de voorlanden en het doorspuiten van drainages. Groot onderhoud wordt alleen uitgevoerd indien inspecties daartoe aanleiding geven. Dit gaat dan om het aanbrengen van steenbestorting, reparaties aan drainage, het herprofileren van kwelsloten en het herprofileren van onderbeloop van keringen.

Om graafschade aan keringen en taluds te voorkomen vindt al jarenlang bestrijding van muskusratten plaats. Sinds 2019 geldt de landelijke afspraak van de Unie van Waterschappen om muskusratten volledig terug te dringen tot aan de landsgrens. Dit vraagt ook de komende jaren om een aanzienlijke inzet.

Daarnaast worden biodiversiteitsdoelen steeds meer geïntegreerd in het dagelijks beheer. Zo is het doel om de waterkeringen, in eigen beheer, 100% biodivers te onderhouden. Het streven is om dit doel te behalen in de periode 2030-2040.

Watergangen
Het beheergebied van Waterschap Zuiderzeeland is verdeeld in zeven onderhoudsvakken van vergelijkbare omvang. Jaarlijks vindt in één vak groot onderhoud aan watergangen plaats, zodat ieder vak eens in de zeven jaar aan de beurt komt. Op basis van veldinspecties wordt het groot en klein onderhoud ingepland. Groot onderhoud omvat met name baggerwerkzaamheden en het vervangen van oeverbeschoeiingen. Onder klein onderhoud vallen bijvoorbeeld het repareren van duikers en het herstellen van boothellingen.

Naast dit zevenjaarlijkse onderhoud vindt jaarlijks cyclisch onderhoud plaats. Dit bestaat uit het maaien van waterplanten en oeverbegroeiing. Sinds 2025 wordt in alle stedelijke gebieden omgevingsbewust maaibeheer toegepast, conform het besluit van het Algemeen Bestuur van 26 april 2022.

Vanaf 2022 zijn de eerste maatregelen uit de Klimaataanpak (AB, 15 februari 2022) stapsgewijs opgenomen in de bestekken. In alle maaibestekken worden klimaatmaatregelen opgenomen in de uitvraag. Zo wordt het gebruik van HVO voorgeschreven om de CO_2-uitstoot van de

werkzaamheden te verminderen. Daarnaast wordt ingezet op de verdere verduurzaming van het materieel.

Vanaf 2026 wordt op twee maaibestekken voor het onderhoud van watergangen een pilot uitgevoerd met een elektrische maaiboot. Met deze pilot wordt onderzocht in hoeverre elektrisch materieel praktisch en technisch toepasbaar is voor het maaien van watergangen en welke bijdrage dit kan leveren aan het verminderen van emissies, geluid en het gebruik van fossiele brandstoffen. De ervaringen uit deze pilot kunnen worden benut bij toekomstige aanbestedingen om verdere verduurzamingsmaatregelen toe te passen.

Gemalen
De bemaling draagt bij aan het watersysteem door middel van doelmatig en efficiënt beheer, onderhoud en optimalisatie van de installaties en assets, met als resultaat een hoogwaardig kwantiteitsbeheer van het oppervlaktewater dat voldoet aan zowel de wettelijke als maatschappelijke eisen.

Het beheer- en onderhoud van de elektromechanische assets in het watersysteem is centraal belegd. Het gaat daarbij om het onderhoud aan 7 poldergemalen, 10 ondergemalen, 33 opvoerpompen, 123 kunstwerken, 12 hevels, 6 inlaatwerken en de daarbij horende gebouwen.

De verwachting is dat de beheer- en onderhoudskosten in de komende jaren stabiel zullen zijn, los van prijsontwikkelingen. Voor de komende planperiode zijn op basis van inspecties en veranderende inzichten additionele kosten opgenomen. Dit betreffen uitgaven in het kader van het treffen van veiligheidsmaatregelen om val- en struikelgevaar te reduceren in de pompkelder van gemaal De Blocq van Kuffeler, het opknappen van de keldervloeren van gemalen Buma en Vissering, het aanpassingen aan de (rol-)hekwerken van gemaal Smeenge en Vissering, het optimaliseren van het CV-systeem van gemaal Lovink, het vervangen van de frequentieomvormers en onderlagers van tussengemaal IJsvogel, en diverse kleinere werkzaamheden aan opvoerpompen en aflaatwerken in het beheergebied.

Tegelijkertijd wordt er kritisch gekeken naar het beheer en onderhoud om dit zo economisch voordelig en verantwoord mogelijk te kunnen blijven doen. Vanuit de uitvoeringskanalen zoals de interne onderhoudsteams en/of externe aannemers worden voorziene beheer- en onderhoudsactiviteiten uitgevoerd. Deze zijn zowel preventief als correctief van aard. Onvoorziene activiteiten bijvoorbeeld als gevolg van een procesverstoring worden opgevangen vanuit een post onvoorzien.

Zuiveringstechnische werken
Het zuiveren van afvalwater draagt bij aan het afvalwatersysteem door middel van doelmatig en efficiënt beheer, onderhoud en optimalisatie van de installaties en assets. Hierdoor wordt een aanzienlijke verbetering van de kwaliteit van het afvalwatersysteem gerealiseerd, waarbij zowel aan de wettelijke als maatschappelijke eisen wordt voldaan.

Het beheer - onderhoud in de zuiveringstechnische werken omvat 5 afvalwaterzuiveringen, 70 rioolgemalen en daarbij horende gebouwen, en daarnaast 226 km aan persleidingen. Voor de komende planperiode zijn op basis van inspecties en nieuwe inzichten additionele kosten opgenomen. Dit betreffen uitgaven in het kader van meetapparatuur met betrekking tot het versnellingsprogramma lachgas, voor het vervangen van de toegangspoort, terreinverlichting, retourvijzels, frequentieomvormers en harmonische filters op AWZI Tollebeek, het vervangen van de takelketting in de werkplaats van AWZI Lelystad en het verwijderen van bomen op persleidingtracés. Ook zijn structurele algemene kostenposten als bijdragen aan de Unie van Waterschappen voor het Robuust plan Slibeindverwerking, kosten van AquaMinerals en Waterkracht Zuiveren opgenomen.

Automatisering / ICT
Beheer en onderhoud van automatisering en ICT wordt gepland middels het MJOBP Dienstverlening en Informatie (D&I). Gevoed vanuit de uitgangspunten in de Digitale Strategie (AB 30 september 2025) wordt het MJOBP opgesteld. Een goede digitale strategie zorgt ervoor dat de organisatie wordt gefaciliteerd om adequaat, betrouwbaar, efficiënt en effectief te kunnen werken aan de

doelen en organisatieontwikkeling van ons waterschap. Een goede digitale strategie is noodzakelijk om digitaal werken adequaat te faciliteren, met aandacht voor veiligheid en privacy.

In de komende jaren wordt vanuit de al gerealiseerde solide basis, verder gewerkt om digitale dienstverlening, interne dienstverlening, duurzaam digitaal toegankelijke informatie en datagedreven werken verder uit te bouwen. Hier zijn al succesvolle stappen ingezet, maar er moeten stappen blijven worden gezet om adequaat en veilig te kunnen blijven werken. Conform de besluitvorming over loonsomvoorstellen van het Algemeen Bestuur houdt de groei van het aantal medewerkers de komende tijd aan. Daarnaast zijn er landelijke en geopolitieke bewegingen waardoor we continu moeten blijven investeren in softwarepakketten wat zorgt voor een blijvende groei aan softwarekosten.

Gebouwen en inventaris
De kostenontwikkeling wordt met name bepaald door een actualisatie van het onderhoud aan gebouwen, terreinen en installaties van het hoofdkantoor en beide regiokantoren. Op basis van het huisvestingsonderzoek op onze kantooromgeving en objecten, wordt invulling gegeven aan continue verbeteringen in het kantoorconcept. De gebouwen en installaties worden op basis van kwaliteitseisen en conditiescores conform de vastgestelde kaders voor beheer en onderhoud in de juiste staat gehouden.

7.4. BEDRIJFSVOERING

De stand van zaken en de beleidsvoornemens omtrent de bedrijfsvoering zijn opgenomen in het programma Financiën, organisatie en informatie. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt informatie verstrekt over de financiële rechtmatigheid van de bedrijfsvoering en de maatregelen die het college treft om afwijkingen op het gebied van financiële rechtmatigheid in de toekomst te voorkomen.

Rechtmatigheidsverantwoording
In 2027 legt het college van Dijkgraaf en Heemraden in de jaarrekening 2026 voor het eerst zelf verantwoording af over de financiële rechtmatigheid. In de rechtmatigheidsverantwoording verklaart het college, dat de cijfers in de jaarrekening financieel rechtmatig tot stand zijn gekomen.

De verklaring omvat de volgende drie criteria van rechtmatigheid:
- Begrotingscriterium: hebben we ervoor gezorgd dat de financiële beheershandelingen binnen de geautoriseerde begroting blijven?
- Voorwaardencriterium: vallen de financiële beheershandelingen binnen de voorwaarden die worden gesteld? (zoals het naleven van de aanbestedingswet bij aanbestedingen)
- Misbruik & Oneigenlijk gebruik (M&O) criterium: zijn er maatregelen getroffen om misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen te voorkomen dan wel op te sporen?

De accountant beoordeelt alleen nog of de gepresenteerde cijfers in de jaarrekening een getrouw beeld geven van de werkelijkheid. Ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording die door het college wordt afgelegd wordt hierbij door de accountant beoordeeld.

De afgelopen periode stond vooral in het teken van het beoordelen van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC). Waar nodig zijn adviezen geformuleerd om de AO/IC te versterken en aantoonbare vastlegging te verbeteren. Dit vormt de basis voor een betrouwbare onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording. In 2027 bouwen we voort op de voorbereidingen die in de afgelopen jaren zijn getroffen. We voegen controle onderwerpen toe aan het controleplan en voeren controles conform het plan uit. We werken aan de verbetermaatregelen waar dat nodig is.

7.5. VERBONDEN PARTIJEN

Waterschap Zuiderzeeland heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De verbonden partij voert beleid voor het waterschap uit dat het waterschap ook zelf zou kunnen uitvoeren.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) - programma Financiën, organisatie en informatie
Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de NWB bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De NWB is zeer kredietwaarding met ratings AAA/Aaa van S&P/Moody's. Waterschap Zuiderzeeland is in het bezit van 68 van de 58.989 aandelen, hetgeen neerkomt op 0,11% van het totale aandelenkapitaal. De leningenportefeuille van Waterschap Zuiderzeeland bestaat voor een zeer groot deel uit leningen die bij de NWB zijn afgesloten. Jaarlijks wordt heemraad T. Vereijken gemachtigd om namens het waterschap deel te nemen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de NWB.

Unie van Waterschappen (UvW) - programma Financiën, organisatie en informatie
De UvW behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen voor een goede waterstaatsverzorging binnen het waterschapsbestel. De UvW treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en organisaties als het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG). Dijkgraaf H. Klavers heeft zitting in de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen.

GR GBLT - programma Bestuur en omgeving
De heffing en inning van de waterschapsbelastingen liggen in handen van GBLT. Door op het gebied van de inning van belastingen samen te werken met anderen, worden de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk gehouden. In deze gemeenschappelijke regeling nemen vijf waterschappen en tien gemeenten deel. Heemraad T. Vereijken is namens het waterschap lid van het Algemeen Bestuur van GBLT.

GR Aqualysis - programma Voldoende en gezond water
Aqualysis verricht als waterlaboratorium het hydrobiologisch, bacteriologisch en chemisch onderzoekswerk voor vijf waterschappen. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten, is controle op naleving van vergunningen mogelijk, alsmede het beheersen en het beoordelen van de kwaliteit van het oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater. Het Bestuur van Aqualysis bestaat uit vijf bestuursleden; elk bestuurslid vertegenwoordigt een deelnemend waterschap. Heemraad J. Caris is, namens het waterschap, voorzitter van het Bestuur.

GR Het Flevolands Archief - programma Financiën, organisatie en informatie
Het Flevolands Archief heeft als doel om de wettelijke archieftaken van de deelnemers uit te voeren De deelnemers zijn het Rijk, de provincie Flevoland, de gemeenten Dronten, Lelystad, Urk, Zeewolde en Waterschap Zuiderzeeland. Het archief verzamelt ook particuliere archieven. Het waterschap voldoet met deze samenwerking aan de archiefverplichting voor overheidsorganisaties. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders lid van het Algemeen Bestuur.

GR Het Waterschapshuis - programma Financiën, organisatie en informatie
De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Het Waterschapshuis bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Het Waterschapshuis is landelijk en sector breed en leent zich vooral voor thema's als: standaardisatie, gemeenschappelijke distributie van gegevens (o.a. Europese en landelijke datasets), informatieveiligheid bij de overheid, aansluiting bij landelijke (ICT) overheidsinitiatieven. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders lid van het Algemeen Bestuur.

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer - programma Bestuur en omgeving
De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. De kennis kan liggen op toegepast technisch, natuurwetenschappelijk, bestuurlijk-juridisch en sociaalwetenschappelijk gebied. De STOWA draagt bij aan kennisvergroting van het waterschap over het waterbeheer. Daarnaast ondersteunt STOWA in een aantal gevallen intern onderzoek door ons waterschap. Namens het waterschap is heemraad J. Caris lid van het bestuur van de stichting.

Windpark Hanze B.V. - programma Bestuur en omgeving
Sinds het najaar 2018 is Waterschap Zuiderzeeland aandeelhouder in Windpark Hanze B.V. Het waterschap bezit 11,5% van de aandelen. Windpark Hanze B.V. heeft als doel om een windmolenpark te beheren en te exploiteren in de gemeente Dronten. De deelname van Waterschap Zuiderzeeland heeft tot doel om de verduurzamingsdoelstellingen van het waterschap op het gebied van energie te realiseren. Namens het waterschap is heemraad J. Lodders vertegenwoordiger in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Vereniging Werken voor waterschappen - programma Financiën, organisatie en informatie
De Vereniging Werken voor waterschappen is opgericht eind 2018 en heeft tot doel om te werken aan moderne werknemersvoorwaarden (CAO) voor waterschappen en gelieerde organisaties en neemt daarmee de werkgeverstaken over van de Unie van Waterschappen.

AquaMinerals B.V. - programma Schoon, gezuiverd water
Waterschap Zuiderzeeland wil op een maatschappelijk verantwoorde wijze teruggewonnen grondstoffen, gerelateerd aan onze kerntaak, rendabel en duurzaam afzetten. Dit vergt specifieke kennis en kunde die wij vanuit onze kerntaak minder goed beheersen. AquaMinerals speelt hierbij een belangrijke rol als grondstoffenmakelaar. Het waterschap bezit 1,7% van de aandelen.

GR Slibverwerking / HVC - programma Schoon, gezuiverd water
De GR Slibverwerking is een gemeenschappelijke regeling tussen de dagelijkse besturen van verschillende waterschappen die hun slib door HVC laten verwerken. De GR Slibverwerking treedt op als vertegenwoordiger en belangenbehartiger van de waterschappen in HVC en is ook houder van de aandelen in HVC. Heemraad J. Caris is namens het waterschap lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur. Met ingang van 1 april 2022 levert het waterschap het slib aan HVC.

7.6. OPENBAARHEIDSPARAGRAAF

Dit is de openbaarheidsparagraaf van Waterschap Zuiderzeeland. De openbaarheidsparagraaf is een verplichte paragraaf in de begroting. De verplichting komt voort uit artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) en bepaalt dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo.

De openbaarheidsparagraaf beschrijft op hoofdlijnen de activiteiten die we als waterschap in 2027 gaan uitvoeren op de thema's actieve openbaarmaking, passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding. Dit betreft zowel de reguliere activiteiten die uit de standaard budgetten worden bekostigd, als de activiteiten die worden gerealiseerd vanuit de gelden van de Wet open overheid. In onderstaande toelichting zijn de zes verschillende onderdelen, analoog aan de belangrijkste onderdelen van de Woo, te vinden.

1. Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten

Onder actieve openbaarmaking verstaan we de activiteiten die het waterschap uit eigen beweging onderneemt om informatie openbaar te maken. In 2027 gaan we hiervoor de volgende activiteiten uitvoeren:

- In 2027 richten we ons op de doorontwikkeling en het verder optimaliseren van ons publicatieplatform in Divault, zodat het actief openbaar maken van documenten zo efficiënt en gebruiksvriendelijk mogelijk verloopt en de informatie die erop staat duurzaam toegankelijk blijft
- Continueren van het actief openbaar maken van de informatiecategorieën conform de gezamenlijk afgestemde implementatieplanning van de waterschappen via het het Waterschapshuis (hWh). Daarbij blijven we aansluiten op landelijke kaders, wetgeving en besluitvorming, maar kiezen wij ervoor om parallel hieraan voortgang te blijven realiseren.

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking

We willen een open, betrouwbare en transparante overheid zijn en werken daarom aan een bredere ambitie op het gebied van openheid en transparantie. Dit vormt het vertrekpunt voor vervolgstappen die invulling geven aan de inspanningsverplichting tot openbaarmaking van informatie op ons publicatieplatform.

3. Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek)

Passieve openbaarmaking betreft het openbaar maken van informatie naar aanleiding van Woo-verzoeken. Er is een lichte stijging zichtbaar in het aantal Woo- verzoeken. De wettelijke termijnen worden op dit moment ruimschoots gehaald, het streven is om dit het komend jaar vast te houden. In 2027 blijven we hierop sturen door periodieke evaluaties, het signaleren van knelpunten en het doorvoeren van verbeteringen.

4. De informatiehuishouding

Voor de verbetering van de informatiehuishouding gaan we in 2027 door met de uitvoering van de volgende activiteiten:

- **Verbeteren van duurzame toegankelijkheid.** Het goed opslaan van verschillende vormen van informatie is essentieel voor openbaarmaking van informatie. In 2027 treedt de nieuwe Archiefwet 2026 in werking die de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie centraal stelt. Ook daarom investeren we verder in het goed opslaan en archiveren van informatie uit de verschillende processen en systemen. We nemen maatregelen om de duurzame toegankelijkheid van digitale informatie te borgen. Onderdeel daarvan is bijvoorbeeld het uitfaseren van onze netwerkschijven en het verder optimaliseren van archivering in de Teamsomgeving.

- **Systemen en procedures optimaliseren.** In 2027 werken we door aan de optimalisatie van systemen en procedures. We actualiseren beleid en werkafspraken op het gebied van de informatiehuishouding en de informatievoorziening met focus op de actieve openbaarmaking. De borging van duurzame toegankelijkheid en openbaarmaking is onderdeel van de inrichting, implementatie en doorontwikkeling van onze ondersteunende applicaties, zoals onze zaakoplossing.

5. Het aanwijzen en in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan een of meer contactpersonen heeft om vragen te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. Per 1 mei 2022 is een Woo-contactpersoon en diens plaatsvervanger aangewezen. Daarnaast zijn er redacteuren voor de Woo-index benoemd, zodat continuïteit is geborgd.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

Naast de hierboven beschreven activiteiten op de specifieke thema's ondernemen we ook overstijgende activiteiten om de gezamenlijke veranderopgave te realiseren. In 2027 investeren we in bewustwording binnen de organisatie door middel van gerichte communicatie en begeleiding van medewerkers. Ook voeren we jaarlijks een interne audit Woo uit om de voortgang te toetsen, tijdig verbeterpunten te signaleren en de openbaarheids- paragraaf voor de begroting en jaarstukken te voeden. Daarnaast blijven we samenwerken met andere waterschappen en decentrale overheden om kennis te delen en gezamenlijk oplossingen te ontwikkelen.

Exploitatiebegroting

8. Exploitatiebegroting naar kostensoort

Tabel 8.1 exploitatiebegroting naar kostensoort (bedragen in duizenden euro's)

	Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Lasten			
4.1	Rente en afschrijvingen	12.766	12.463	16.868
4.2	Personeelslasten[17]	45.334	48.287	53.692
4.3	Goederen en diensten van derden	59.064	65.032	70.946
4.4	Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien	1.662	730	730
	Totaal lasten	**118.826**	***126.512***	***142.236***
	Baten			
8.1	Financiële baten	984	514	534
8.2	Personeelsbaten	148	-	-
8.3	Goederen en diensten aan derden	4.006	2.243	2.850
8.4	Bijdragen van derden	1.912	1.123	1.463
8.5	Waterschapsbelastingen	114.074	123.897	136.576
8.6	Interne verrekeningen	9	-	-
	Totaal baten	**121.132**	***127.777***	***141.423***
	Saldo baten/lasten	**2.306**	**1.265**	**- 813**
9.1	Inzet tariefegalisatie reserve	1.595	- 1.310	1.100
9.2	Inzet bestemmingsreserves	412	45	- 287
	Te verdelen resultaat	**3.489**	**-**	**-**

[17] Voor een deel van de personeelslasten worden vergoedingen ontvangen. Het gaat dan voornamelijk om subsidie in het kader van het HWBP. De begrote personeelslasten betreffen de lasten na aftrek van deze vergoedingen.

9. Exploitatiebegroting naar kostendrager

Tabel 9.1 Exploitatiebegroting naar kostendrager (bedragen in miljoenen euro's)

	Omschrijving	Realisatie 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	Netto lasten			
TK1	Watersysteembeheer	69,2	75,9	80,6
TK2	Zuiveringsbeheer	44,3	44,9	54,5
OVZ	Onvoorzien	0,1	1,8	2,6
	Totaal lasten	***113,6***	***122,6***	***137,7***
	Belastingen			
TK1	Watersysteembeheer	69,4	75,6	82,8
TK2	Zuiveringsbeheer	46,1	48,3	53,8
	Totaal baten	***115,5***	***123,9***	***136,6***
	Saldo lasten minus belastingopbrengsten	**1,9**	***- 1,3***	**- 1,1**
ER	Mutatie tarief egalisatiereserve	1,6	1,3	1,1
	Te verdelen resultaat	**3,5**	**-**	**-**

10. Geprognosticeerde balans

Tabel 10.1 Geprognosticeerde balans (bedragen in miljoenen euro's)

Omschrijving	Ultimo jaar 2026	Ultimo jaar 2027	Ultimo jaar 2028	Ultimo jaar 2029	Ultimo jaar 2030	Ultimo jaar 2031
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa[18]	160	202	229	241	247	251
Financiële vaste activa	8	7	7	6	5	5
Totaal vaste activa	***168***	***209***	***236***	***247***	***252***	***256***
Vlottende activa						
Voorraden	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen met looptijd korter dan één jaar	17	17	17	17	17	17
Overlopende activa	9	9	9	9	9	9
Totaal vlottende activa	***26***	***26***	***26***	***26***	***26***	***26***
Totaal activa	**194**	**235**	**262**	**273**	**278**	**281**
Passiva						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	33	34	40	51	58	58
Voorzieningen	3	4	4	4	4	4
Vaste schulden met looptijd van een jaar of langer	98	206	249	235	228	254
Totaal vaste passiva	***122***	***209***	***274***	***277***	***280***	***313***
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met looptijd korter dan een jaar	9	9	9	9	9	9
Overlopende passiva[19]	52	- 18	- 40	- 25	- 21	- 43
Totaal vlottende passiva	***61***	***- 9***	***- 31***	***- 16***	***- 12***	***- 34***
Totaal passiva	**194**	**235**	**262**	**273**	**278**	**281**

[18] De toename van deze post komt hoofdzakelijk door de activering van de eigen bijdrage van HWBP projecten en investeringen in de afvalwaterketen (o.a. AWZI Almere).
[19] De grote mutaties in deze post komen door de maximering van de bevoorschotting van de HWBP projecten. Bij uitvoering van een HWBP-project wordt subsidie bevoorschot en komt een deel van de subsidie later dan de werkelijke uitgaven. Deze weergave is op basis van de huidige regeling. Deze regeling wordt geëvalueerd.

11. Overzicht ontwikkeling loonsom

Het Algemeen Bestuur stuurt op de programma's en de totale netto kosten per programma, op grond van artikel 4.6 van het Waterschapsbesluit. Deze netto kosten per programma bestaan uit exploitatie-, kapitaal- en personeelskosten. Het Algemeen Bestuur van ons waterschap heeft, in aanvulling op deze wettelijke programmasturing, op 15 december 2020 besloten te werken met de loonsom. De loonsom is een andere dwarsdoorsnede van de begroting en bevat de personeelskosten van alle programma's gezamenlijk (zie ook hoofdstuk 8).

'Werken met loonsom' en de Planning & Controlcyclus
Op verschillende momenten per jaar ontvangt het Algemeen Bestuur informatie over de loonsomontwikkeling:
- In de Kadernota (AB juli) wordt per besluit en per nog te verwachten voorstel aangegeven of loonsom is opgenomen in het besluit/voorstel. Daarnaast geeft de Kadernota ook een overzicht van de (verwachte) mutaties in de loonsom ten opzichte van de laatst vastgestelde B&MR;
- De Technische Notitie (AB oktober) is een actualisatie van de Kadernota, daarin worden op dezelfde wijze als in de Kadernota de mutaties in de loonsom weergegeven;
- In de Begroting & Meerjarenraming (AB november) wordt de ontwikkeling van de loonsom weergegeven ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting. Zie onderstaande tabel 11.1;
- In de Jaarstukken (AB juni) wordt gerapporteerd over de werkelijk gemaakte kosten in de loonsom, met toelichting van eventuele verschillen met de begrote loonsom. Daarnaast bevat de jaarstukken een aantal inhoudelijke indicatoren, zoals ziekteverzuim en mobiliteitscijfers.

'Werken met loonsom' en wijze van besluitvorming door het Algemeen Bestuur
De omvang van de loonsom met betrekking tot de inzet van arbeid kan groeien of krimpen door een viertal oorzaken. In de Kaders systematiek werken met loonsom (AB 15 december 2020) is hierover vastgelegd dat:
- Autonome ontwikkelingen (bijv. nieuwe cao-afspraken of wijziging van de pensioenpremie) worden gerapporteerd in de Kadernota en Technische notitie;
- Beleidsveranderingen of veranderingen in de taak (bijv. vaststellen nieuw beleid of opstart van een groot project) worden altijd via een voorstel aan het Algemeen Bestuur voorgelegd met daarbij de consequenties voor *directe* arbeid;
- Beleids- en taakveranderingen kunnen ook gevolgen hebben voor de inzet van *indirecte* arbeid (ondersteunende taken als bijv. administratie of juridisch advies). Een enkel beleidsvoorstel heeft meestal slechts beperkte consequenties voor indirecte arbeid. De optelsom van een aantal beleidsvoorstellen kan wel van grotere omvang zijn. In dat geval wordt een apart voorstel aan het Algemeen Bestuur voorgelegd met de consequenties voor de loonsom (zoals gedaan in Vitaal ZZL 2026).
- In een lopend begrotingsjaar kan het college exploitatiebudget wijzigen in loonsombudget uit oogpunt van efficiency en doelmatigheid.

Tabel Begroting & Meerjarenraming
In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de loonsom weergegeven. Dit is de ontwikkeling ten opzichte van de loonsom in de begroting 2026.

Tabel 11.1 Ontwikkeling loonsom 2027 en Meerjarenraming 2028-2031 (bedragen in miljoenen euro's)

Omschrijving	**Begroting 2027**	**Raming 2028**	**Raming 2029**	**Raming 2030**	**Raming 2031**
Basis: Begroting 2026	**48,2**	**48,2**	**48,2**	**48,2**	**48,2**
reguliere loonontwikkeling / CAO	2,0	4,1	6,0	7,9	10,5
Doorwerking hogere loonkosten 2026 (begrotingswijziging AB juni)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Opleidingskosten	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Voordeel effect uitwerking salarisbegroting	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1
Besluiten					
Mutatie loonsom vanaf 2027 op basis van besluiten voorgaande jaren (o.a. digitale strategie, beleidshuis, waterbeschikbaarheid)	0,9	0,9	1,1	1,2	1,2
Visie circulariteit	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Weerbaarheid	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Erfgoed	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Versterking inzet weging waterbelang	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Peilbesluiten	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Persleidingbeheer	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Vitaal Zuiderzeeland	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Diversen en afronding	0.0	0,0	0,0	0,2	0,1
Totaal loonsom	**53,7**	**55,9**	**58,2**	**60,4**	**63,0**